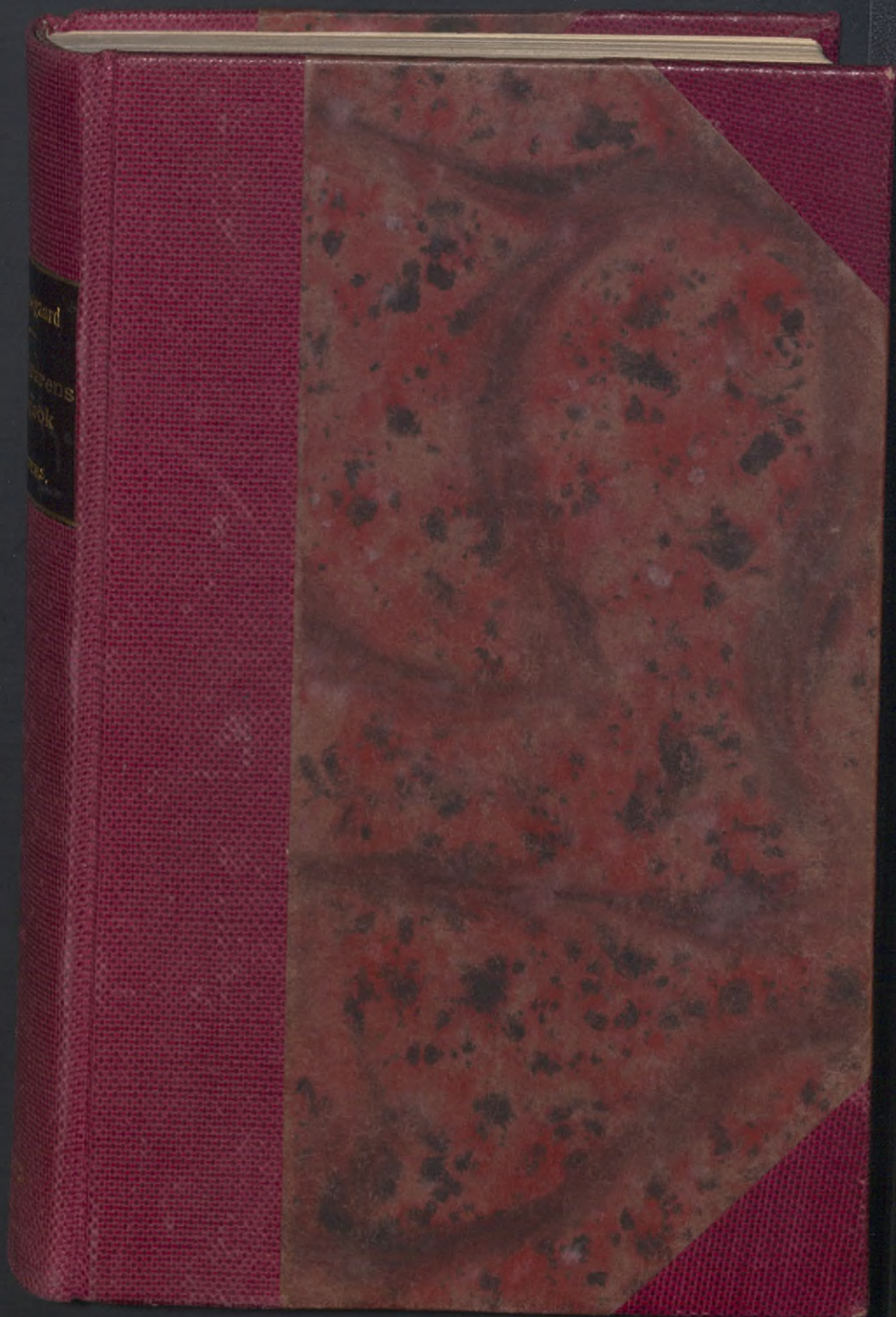

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ward
mens
ook
us

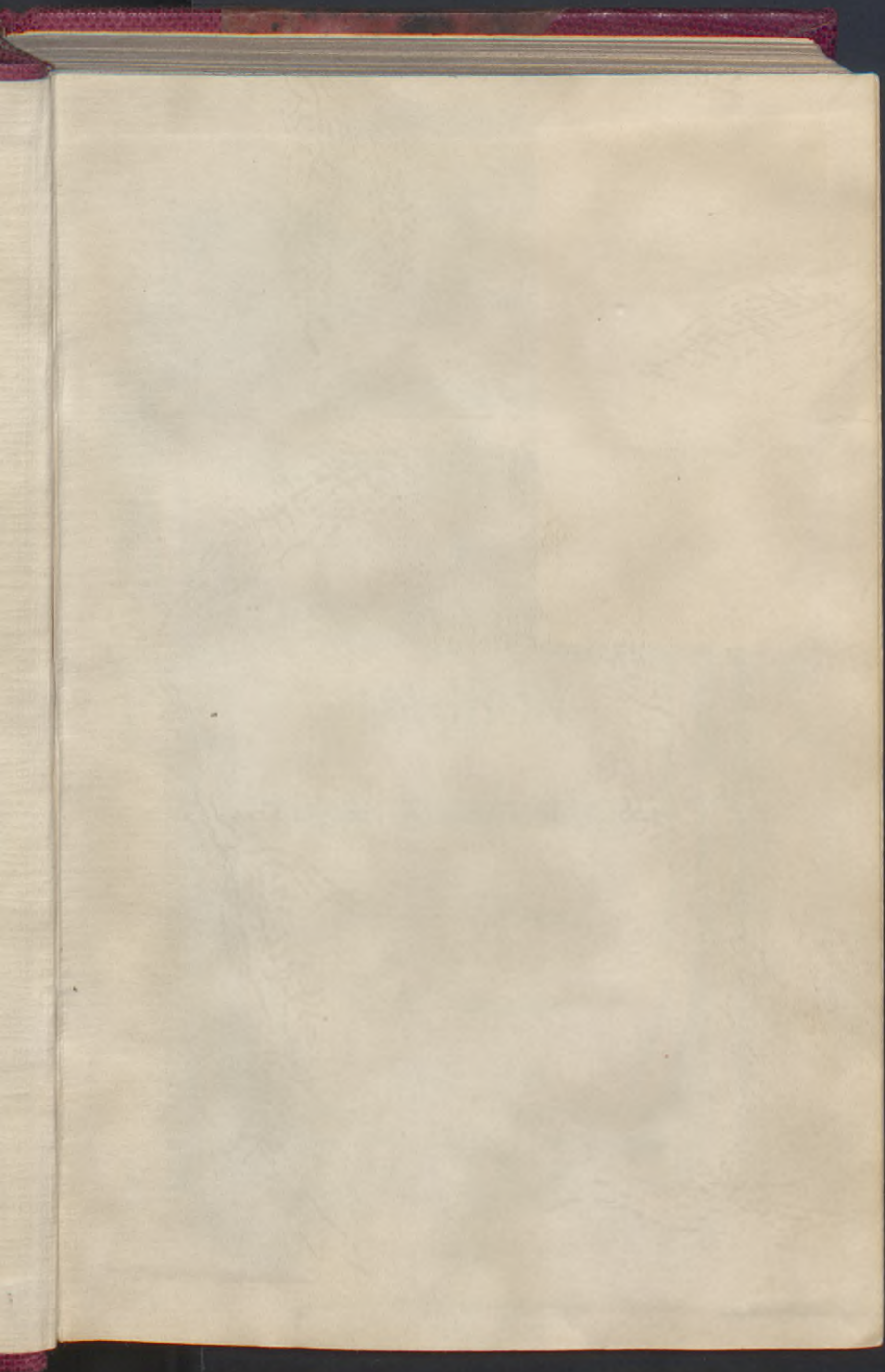

ALBERT HALLBERGS
DONATION

TILL

GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK

1937

Allmänna Sektionen

Litt.
Da.-no.
Övers.Sv.
Ex. A

MÄSTERVERK
UR
VÄRLDSLITERATUREN

2.

FÖRFÖRARENS
DAGBOK

AF

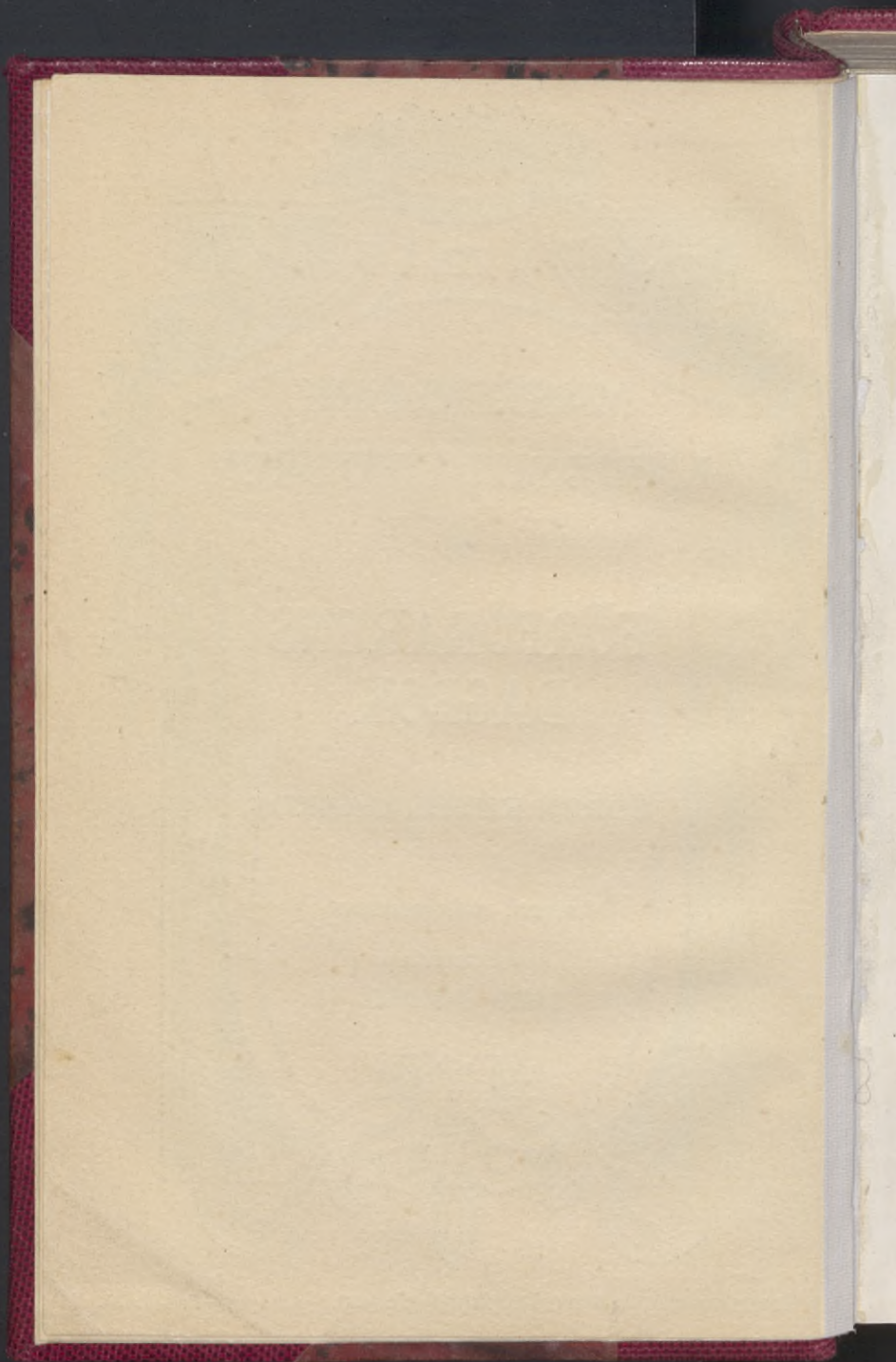
SÖREN KIERKEGAARD

ÖFVERS. FRÅN DANSKAN

MED INLEDNING AF

DAVID SPRENGEL

J. U. n.

Alto Gray Adelson-

SÖREN KIERKEGAARD.

Et A.

MÄSTERVERK UR VÄRLDSLITTERATUREN. 2.

FÖRFÖRARENS DAGBOK

AF

SÖREN KIERKEGAARD

ÖFVERS. FRÅN DANSKAN

MED INLEDNING AF DAVID SPRENGEL

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

FÖRFÖRARENS DAGBOK

STOCKHOLM

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1902.

I alla litteraturer finns det böcker, hvilka när de väl en gång fallit en i händerna ur ens minne och tankar liksom med ens uttränga alla andra och låta alla andra förefalla såsom mer eller mindre intresselösa typografiska alster och mer eller mindre likgiltiga sammanhäftningar af tryckark. Hvilken svensk ihågkommer till exempel icke första gången han läste Almqvist! Hvad all den öfriga vitterheten med sina prydliga versrader eller kalligrafiskt jämntflytande prosalinjer på en gång syntes arm och liten! Det var den ensamme med det stora geniets hvita skimmer upplysande pannan och hela ansiktet, det var enslingen med världsjälen och snillet och oändlighetens kaos inom sig, det var den suveränt egenartade personligheten, Tarquinius Superbus, som nu för första gången trädde fram för en och grep en med sin hand och sin blick. Och liksom man när man läser dylika diktares verk ofrivilligt säger för sig själf, att allt det andra, det är ingenting, att allt det andra,

det är bara litteratur, så erhålla också dylika dik-
tare själfva en helt annan makt att upptaga dagens
drömmier och nattens drömmar än eljes poeter-
nas stora flyktiga hop brukar besitta, en makt,
som i styrka närmar sig eller öfvergår den per-
sonliga upplevelsens och hvilkens första verkan
på en själf är i stånd att sätta datum i ens lif.
Man känner en hand på sin skuldra, hvilken på
en gång kufvar och lyfter, man befinner sig innan-
före en trollkrets, där luften på en gång rusar och
befriar, man står under inflytandet af blicken ur
ett par ögon, brännande som eldslågan och renande
som den, outgrundliga och på samma gång förande
till lyckans och förtviflans svindel liksom evigheten
själf . . .

Ingen annan dansk bok har en sådan makt
att med den stora härskargesten bjuda en att stanna
som Sören Kierkegaards 1843 utgifna »Enten—
Eller» och ingen annan dansk bok heller en sådan
makt som den att under snabba ögonblick låta en
se glimten af en annan, våldsammare än den verk-
liga glödande och bubblande, en annan hetare än
vår brinnande och flammande värld. När man
läser den är det ofta som när en kvalmig sommar-
dag åskan vräker skyarna åt sidan och man plöts-
ligt halft bländad stirrar in i gränslöst lysande
rymder! Smärtans och evighetslidelsens purpur-
eldar, visionernas och det stora världsföraktets
bleka blixtrar reflektera i detta verk sin oförgäng-
liga brand. »Enten—Eller», boken med den under-
liga titeln, den snillrikast funna en nordisk bok
har burit, bär också själf alltigenom vittne om att

till författare hafva den man, som väl öfver hufvud tänkt och grubblat snillrikast och hetast i Norden.

Det finnes olika sätt att tala om litterära verk, kring hvilka de många åren som hunnit gå också hunnit bringa de dummas och de okunnigas första skrik och larm att tystna. Man kan taga dem historiskt och visa hur de som plantor, som organiska företeelser växt fram ur den mylla, där deras frö har grott och under de vindar och det solsken, som skakat eller smekt deras ungdom. Det är då lätt att påvisa, hur »Enten—Eller», den stora krigsförklaringen mot romantikens esteticism och njutningsfilosofi, i hela sin byggnads kolossalitet och hela sin stils underliga barocksmak att med förakt för alla öfvergångar svänga mellan ytterligheterna och lust att med hela den gamla konstifika och prunkande ståten af signaturer och uppiktade författare leka kurra gömma med publiken, hur den boken själf hvad formen beträffar är ett äkta barn af den romantik, mot hvilken den för öfrigt ståtligare och med mer bravour än något annat nordiskt arbete slungar sitt spjut. Det är då också lätt att påvisa det naturliga i att Sören Kierkegaard, en mjältsjuk och tungsint grubblande åldrings son, född med en svag och eländig kropp och uppväxande i ett hem, öfver hvilket de bröstbeklämmande och svåra tankarna lågo som ständigt rufvande ovädersmoln och i hvilket lyckans och sorglöshetens goda humör aldrig fick hjälpa till att lägga hand vid pliktens utförande eller förljufva mödan, att han blef lekarnas och förströelsernas store föraktare och allvarets öfverlägsne och stränge predikare. På

ett oändligt gripande ställe berättar Kierkegaard ett drag ur samlifvet mellan honom själf och fadern: En gång, när fadern såg på sonen och märkte, att han var mycket bedröfvad, då stod han stilla framför honom och sade: Stackars barn, du går i en stilla förtviflan. Men han talade aldrig närmare med honom därom. Ack, det kunde han icke, ty också han själf gick i en stilla förtviflan. Annars växlades aldrig två ord om denna sak. Men fadern och sonen voro måhända två af de tungsintaste människor, som i mannaminne lefvat. Lika tung och beklämmande som tonen i denna egendomliga anekdot ur ett barnlif, lika tung och beklämmande var hela hans ungdom. Han har som han själf skrivit aldrig haft glädjen att vara barn, aldrig känt hvad barnsligt lättsinne vill säga. »En gammal man, som själf var oerhördt tungsint, får en ålderdomens son, på hvilken hela denna tungsintethet går i arf.» När han sedan på egen hand börjat genomgå »stadierna på lifvets väg» och under en kärleks- och passionshistoria upptäckt med hvilken lätthet de dyraste eder kunna brytas och hånas och hur ledigt och lustigt det går äfven för många hjärtan, som trott sig sårade till döds, att åter blifva helbrädda, då är det färdigt, då kan han börja skriva, då får hans tanke vredens förkrossande allvar och hans öga föraktets lika förkrossande munterhet. Och han, för hvilken det af romantiken förhårligande passiva dagdrifvar- och drömmarlifvet haft en lockelse helt annorlunda stark än för den stora mängden af innehållslösa och grunda lättingnaturer, just därför att han så

djupt känt det gränslöst och löjligt betydelselösa i människornas lif och traktan och det skrattretande barocka i människornas tro på sin egen af brödbekymmer och lumpen äflan uppfyllda tillvaros vikt och värde, han kunde också med mer heta och blossande färger än andra skildra de estetiska paradisen och njutningens lustgårdar och göra det med ord så mycket mer brinnande och starka, därför att han själf redan lämnat dem bakom sig och börjat resan upp för bergen, där den jordiska försakelsens och det abstrakta tänkandets riken stiga under fjälluften. — På så sätt stå »Enten—Ellers» båda delar, den ena, behärskad af *Förförarens dagbok*, genialt kvicktänkt och spirituell, vällustigt estetisk och skimrande, skrifven som »utgifvaren» Victor Eremita själf roar sig med att berätta för sina läsare »på en sorts velin i kvart, med sirlig om också en smula orolig handstil», den andra allvarlig och manligt behärskad, högdragen och med en stolt åtbörd pekande på stränga och oeftergiftiga kraf och på ideal delvis hämtade från den kristna religion, hvilken det var honom en föraktfull glädje att deklarerera såsom en fullkomligt ny och allt sedan apostlarnas dagar djupt nere under jorden begrafd lära, och upptecknad som samme Victor Eremita gör sig nöjet att förtälja sin publik »på helark, bikupe-papper, vikna på samma sätt som officiella handlingar, med en jämn och tydlig stil, påminnande om en affärsmans», på så sätt stå de båda klara och tydliga för betraktaren.

Men stora litterära verk — med andra är det ej lönt att försöka det — kan man också frigöra

ur deras historiska kontinuitet, ta ned dem från bibliotekshyllan, där de stå bland alla de öfriga volymerna af tidens skörd, låta dem vara böcker som alla andra, skrifna i år eller förfjor, och öppna dem endast för att höra ljudet af en människoröst. De litterära formerna och stilarterna betyda då föga, och all tanke därpå skulle endast störa och distrahera. De specialiserade åskådningar och idéer, som förfäktas på de gamla sidorna och som framkallats af de den gången existerande ställningarna och förhållandena, gälla då också mindre. Man glömmet det enskilda för det allmänna, man glömmet fingervisningarna och de utstakade »sanningarna» för eldslågan, som står öfver diktarens hufvud, för pusten öfver bladen. Man glömmet den Sören Kierkegaard, som hade illusionen att åter vilja omvända folken till en speciell religionsform, hvilken — som han själf bättre än någon bevisat — slungats sedan århundraden tillbaka, man glömmet honom för den store skald och den af andlig lidelse förtärde man han i grunden var.

Hur det ännu lyser, flämtar, gnistrar eller i stilla lågor brinner öfver sidorna i »Enten—Eller»! Den som en gång läst de »diapsalmata», de aforismer, som inleda verket, skall alltid när en lyckodröm brustit, en illusion gått sönder, minnas och för sig själf upprepa ord som dessa, öfver hvilka kvällningen och det döende ljuset lägga sin oändliga poesi: Ack, lyckans dörr går icke inåt, så att man genom att storma löst på den kan bryta den upp; den går utåt, och man har därför intet

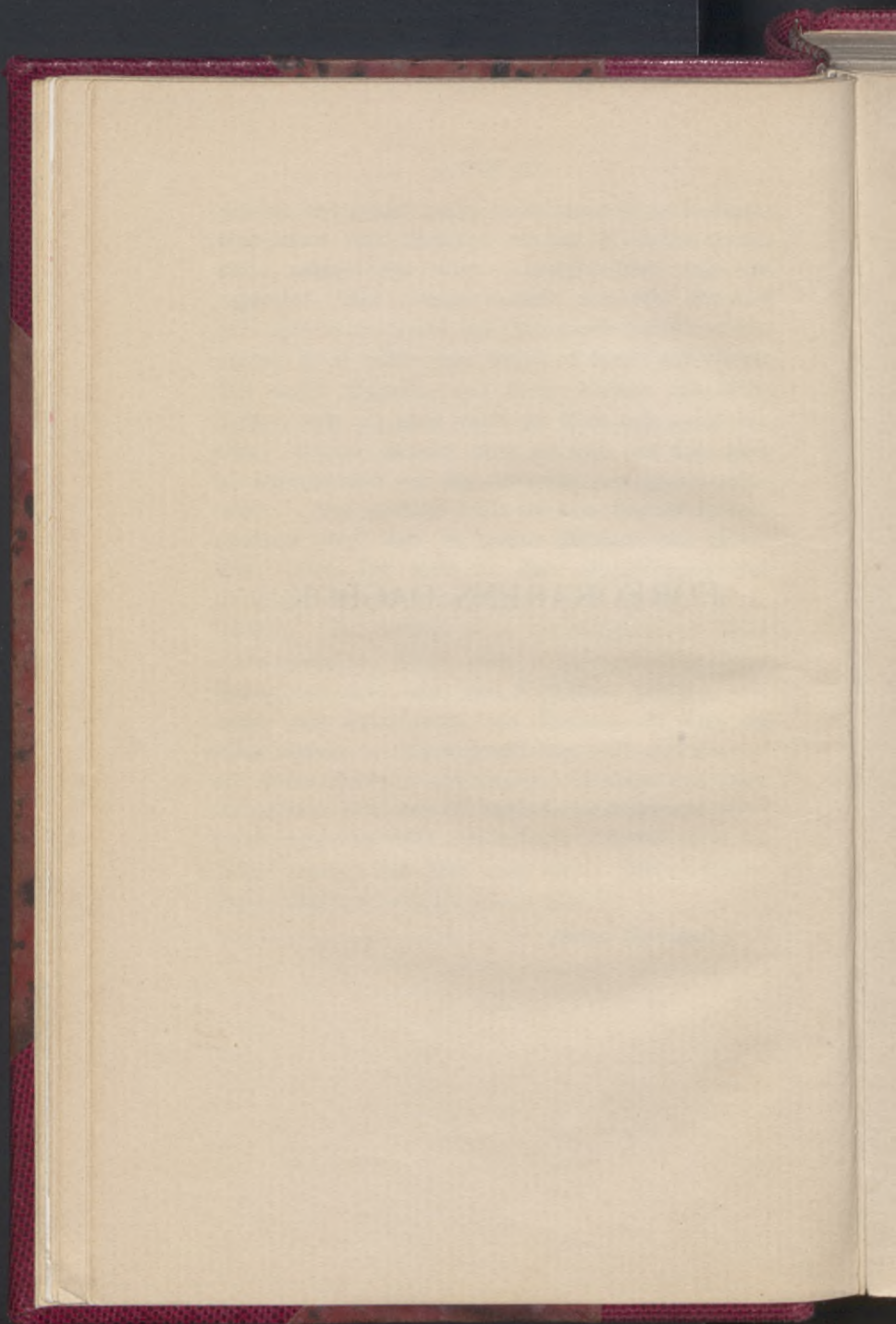
att göra. — Min sorg är min riddarborg, som liksom ett örnäste ligger högt uppe på bergets spetsar, mellan skyarna; ingen kan storma den. Från den flyger jag ned i verkligheten och griper mitt byte; men jag stannar icke därefter, mitt byte för jag med mig hem, och detta byte blir en bild, som jag väfver in i tapeterna på mitt slott. Då lefver jag som en som gått bort... Allt ändligt och tillfälligt är glömdt och utplånadt. Då sitter jag som en gammal gråhårig man tankfullt förklarande bilderna med sakta stämma, nästan hviskande, och vid min sida sitter ett barn och lyssnar, oaktadt det minnes allt, redan innan jag förtäljer det. Eller tag *Förförarens dagbok*, det mest berömda, mest lästa och mest populärt och som helhet säkert också mest konstnärligt skrifna partiet af »Enten—Eller!» Där finnas situationsmålningar, som i nervös fart och rörelse kunna mäta sig med det bästa af modern novellistik, en kärlekspsykologi, som sedermera åtminstone i nordisk dikt icke öfverträffats i dialektisk skärpa, och stilistiskt glänsande sidor, om hvilka Kierkegaard själf med berättigad stolthet kunde yttra, att öfver hvar och en af dess linjer kunde där byggas en sonett. Denna lilla bok bildar epok i dansk litteraturhistoria, och så stark är ännu dess makt att fångsla att det icke förvånade mig, när en norsk författarinna, som omständigheterna skaffat ett nytt fosterland i Polen, härom året sade mig, att af alla nordiska böcker var *Förförarens dagbok* det verk, som hon helst skulle velat göra bekant bland de bildade där nere...

Det skrifs många böcker, och vinterns och

dödens snö lägger sig så småningom öfver de flesta. Hur armt och likgiltigt klingar ej redan denna afton månet rop, som i morgse ljud ungt och eggande! Hur månet ansikte, som ofta lett mot oss och hvars friska och betagande leende vi besvarat, är ej redan som höljdt af damm och visset! Det snöar glömska ned öfver böcker och människor, som en gång varit oss kära och synts oss rika! Ibland känner man sig som om man gick på kyrkogårdar och log vemodigt mot gamla minnen! . . . Nya profeter hålla för hvar dag sitt bullersamma intåg, och de gamla förhånas och glömmas. Men allt detta är som ett myllrande vid jordytan, och öfver sandöknen resa sig ännu pyramiderna. De verkligt stora personligheterna skolas sent glömmas, deras verk i oöfverskådliga tider finna lyssnande öron och förstående hjärtan, och hvad som än kommer att förgätas, ett låter sig evigt minnas — Kierkegaard har själf sagt det —: att hafva lidit för sanningen. Så länge den rena idealitetens och den obefläckade andlighetens martyrer ännu äga släkt och fränder i denna värld, så länge skall också han som skref »Enten—Eller» finna hängifna beundrare och läsare.

David Sprengel.

FÖRFÖRARENS DAGBOK

Jag kan icke dölja för mig själf, knappast ens blifva herre öfver den ångest, som i detta ögonblick griper mig, när jag för mitt eget intresses skull beslutar att verkställa en omsorgsfull renskrift af den flyktigt gjorda afskrift, hvilken jag endast i största hast och under mycket jäktande på sin tid lyckades förskaffa mig. Situationen träder lika ångslande och också lika förebrående fram för mig som den gången. Mot sin vana hade Johannes icke låst igen sin sekretär, dess innehåll stod sålunda helt och hållet till min disposition; dock, det skulle tjäna till intet, om jag sökte bringa mitt handlings sätt i en bättre dager genom att erinra mig själf om att jag icke gjort mig skyldig till att öppna någon låda. En låda stod utdragen. Den innehöll en mängd lösa papper och ofvanpå dem låg en smakfullt inbunden bok i stort kvartformat. På den sida, som var vänd uppåt, var anbragt en etikett af hvitt papper, hvarpå han egenhändigt hade skrifvit: *Commentarius perpetuus N:o 4*. Förgäfves skulle jag emellertid sökt inbilla mig själf, att jag, såvida icke den sidan af boken

legat vänd uppåt och såvida icke den egendomliga titeln hade lockat mig, heller icke skulle hafva fallit i frestelsen eller i hvarje fall underlåtit att motstå densamma. Själfva titeln var sällsam,* dock icke så mycket i och för sig själf som på grund af hvad som innefattades under densamma. Genom ett flyktigt ögonkast på de lösa pappersbladen erfor jag nämligen, att dessa innehöllo resonnemang öfver erotiska situationer, spridda anvisningar rörande ett eller annat förhållande, utkast till bref af en helt och hållet säregen natur, hvilka jag sedermera lärde känna i deras konstnärligt genomförda, beräknade nonchalans. När jag nu efter att hafva genomskådat denna fördärfvade varelses ränkfulla inre åter kallar situationen fram för mig, när jag med mitt för all illistighet öppnade öga åter liksom träder fram till lådan, så gör detta samma intryck på mig som det måste göra på en polisbetjänt, när han beger sig in i en förfalskares rum, öppnar hans gömmor och i en låda finner en mängd lösa papper och profskrifter, här ett ornament, där en namnteckning och så vidare. Det ger honom tydliga bevis på att han befinner sig på rätt spår, och glädjen häröfver blandar sig med en viss beundran öfver det studium och den flit, som här omissskänligen hafva användts. Mig skulle det väl hafva gått en smula annorlunda, då jag är mindre van vid att uppspåra förbrytelser och icke är väpnad med — polisbricka. Jag skulle icke hafva undgått en biförnimmelse af att jag gick på olofliga vägnar. Den gången blef jag icke mindre

* *Commentarius perpetuus*, fortlöpande anteckningar.

fattig på tankar än på ord, som det i allmänhet går. Man imponeras af ett intryck, till dess reflexionen åter slipper lös och skiftande och snabb i sina rörelser närmar sig och listar sig in hos den obekante främlingen. Ju mera utvecklade reflexionen är, dess snabbare förstår den att fatta sig; liksom en passkrifvare för utländska resenärer blir den så van vid att se de mest äfventyrliga figurer, att den icke lätt låter förbluffa sig. Men oaktadt min reflexionsförmåga tvifvelsutan är mycket starkt utvecklad, så blef jag likväl i första ögonblicket på det högsta förvånad; jag minnes mycket väl, att jag bleknade, att jag så när hade fallit omkull och huru rädd jag var att jag skulle göra det. Antag, att han hade kommit hem och funnit mig afsvimmad med lådan i handen — ett ondt samvete är dock i stånd att göra lifvet intressant.

I och för sig själf frapperade mig icke titeln på boken; jag tänkte det var en samling excerpter, hvilket föreföll mig helt naturligt, då jag visste, att han alltid med ifver hade omfattat sina studier. Den innehöll emellertid helt andra ting. Det var hvarken mer eller mindre än en omsorgsfullt fördagbok, och ehuru jag efter min föregående bekantskap med honom icke kunde finna att hans lif i så synnerligt hög grad var i behof af kommentar, så nekar jag däremot icke efter den inblick jag nu gjorde, att titeln var vald med mycken smak och med mycket omdöme, med sann estetisk, objektiv öfverlägsenhet öfver honom själf och öfver situationen. Denna titel står i fullkomlig harmoni med hela innehållet. Hans lif har varit

ett försök till att realisera uppgiften att lefva poetiskt. Med skarpt utvecklade förmåga att utfinna det intressanta i lifvet, har han förstått att finna det, och efter att hafva funnit det beständigt halft dikteriskt reproducerat det upplefda. Hans dagbok är därför icke historiskt trogen eller enkelt berättande, icke indikativisk, utan konjunktivisk. Oaktadt det upplefda naturligtvis är upptecknad efter det att det är upplefdt, stundom kanske till och med en längre tid därefter, så är det likväl ofta framställt såsom om det försiggick i samma ögonblick, så dramatiskt lefvande, att det stundom är som om allt tilldrog sig inför ens ögon. Att han skulle hafva gjort det för att han hade någon som helst annan afsikt med denna dagbok, är i hög grad otroligt; att den i ordets strängaste mening uteslutande har haft personlig betydelse för honom, är i ögonen fallande; och att antaga, att det var ett diktverk, kanske till och med bestämdt till att tryckas, det förbjuder såväl det hela som detaljerna. För sin person behöfde han likväl icke frukta något genom att utgifva den, ty de flesta namnen äro så besynnerliga, att de omöjligen kunna vara historiska — en misstanke har jag likväl om att förnamnen äro historiskt riktiga, så att han alltid själf har kunnat vara säker på att igenkänna den verkliga personen, under det att en hvar obehörig måste vilseledas af familjenamnen. Så förhåller det sig i alla händelser med den unga flicka, som jag kände och om hvilket hufvudintresset samlar sig, Cordelia, hon hette mycket riktigt Cordelia, men däremot icke Wahl.

Hur låter det sig nu förklaras, att dagboken i trots häraf har fått en sådan karaktär af dikt? Härpå är det icke svårt att gifva svaret, det låter sig förklaras af den diktarnatur, som innebor i honom och hvilken, om man så vill, icke är rik nog, eller, om man så vill, icke fattig nog för att afskilja poesi och verklighet från hvarandra. Det poetiska var det plus han själf förde med sig. Detta plus var det poetiska han njöt i verklighetens poetiska situation; detta tog han åter tillbaka i form af konstnärlig reflexion. Det var den andra njutningen, och njutning var hela hans lif beräknadt på. I det första fallet njöt han personligen det estetiska, i det andra fallet njöt han estetiskt sin personlighet. I det första fallet var innehållsmomentet det, att han egoistiskt-personligt njöt det, som dels verkligheten gaf honom, dels han själf hade inlagt i verkligheten; i det andra fallet förflyktigades hans personlighet och han njöt då situationen och sig själf i situationen. I det första fallet behöfde han beständigt verkligheten som anledning, som moment; i det andra fallet hade verkligheten drunknat i det poetiska. Frukten af det första stadiet är således den stämning, af hvilken dagboken har framgått som det andra stadiets frukt, detta ord i det andra fallet taget i en något annan bemärkelse än i det första. Det poetiska har han sålunda ständigt nått i och genom den dubbelhet, under hvilken hans lif förflöt.

Bakom den värld, i hvilken vi lefva, ligger längst i bakgrunden en annan värld, hvilken till den förra står i ungefär samma förhållande som

den scen man på teatern stundom ser bakom den verkliga scenen står till denna. Genom ett tunt flor ser man liksom en värld af flor, lättare, mera eterisk, af en annan bonitet än den verkliga. Många människor, hvilka lekamligen visa sig i den verkliga världen, höra icke hemma i denna, utan i den andra. Dock detta att en människa på så sätt svinner hän, ja nästan helt försvinner för verkligheten kan hafva sin grund antingen i hälsa eller sjukdom. Det sista var fallet med denna människa, hvilken jag en gång har känt utan att känna honom. Han tillhörde icke verkligheten, och dock hade han mycket med den att göra. Han trängde ständigt innanför dess gränser, men till och med när han som mest hängaf sig, var han utom densamma. Men det var icke det goda, som vinkade honom bort, icke heller var det egentligen det onda, det vågar jag ännu icke i detta ögonblick säga om honom. Han har lidit af en *exacerbatio cerebri*, en hjärnans upphetsning, för hvilken verkligheten icke hade incitament nog, i hvarje fall icke annat än momentvis. Han förlyste sig icke på verkligheten, han var icke för svag för att bära den, nej han var för stark; men denna styrka var en sjukdom. Så snart verkligheten hade mist sin betydelse såsom incitament, var han afväpnad, däri låg det onda hos honom. Detta var han själf medveten om; till och med i incitationens ögonblick, och i detta medvetande låg det onda.

Den unga flicka, hvilkens historia utgör hufvudinnehållet af dagboken, har jag känt. Om han har förfört flera, vet jag icke; dock tyckes det

framgå så af hans papper. Han tyckes därtill hafva varit drivven i ett annat slags praktik, som helt och hållet karaktäriserar honom; ty han var alltför mycket andligt bestämd för att vara en förförare i vanlig mening. Man ser också af dagboken, att det stundom var någonting alldeles specifikt han åträdde, till exempel en hälsning, och då för intet pris ville mottaga mera, därför att detta var det skönaste hos föremålet i fråga. Genom sin andliga öfverlägsenhet har han förstått att fresta den unga flickan, att draga henne till sig, utan att bry sig om att i strängaste mening äga henne. Han har förstått, kan jag föreställa mig, att bringa den unga flickan ända därhän, att han var säker på att hon skulle offra allt. När saken hade kommit så långt, då bröt han af, utan att det från hans sida hade skett det minsta närmande, utan att det hade fallit ett ord om kärlek, för att icke säga en förklaring, ett löfte. Och dock var det skedt, och den olyckliga behöll medvetandet därom dubbelt bittert, därför att hon icke hade det minsta att åberopa sig på, därför att hon beständigt måste utgöra ett byte för en fasansvärd häxdans af de mest växlande stämningar, i det hon än gjorde sig själf förebråelser och förlät honom, än gjorde honom förebråelser och nu, då förhållandet endast i oegentlig mening hade ägt verklighet, ständigt måste kämpa med tvifvelsmål om icke det hela var en inbillning. Åt ingen kunde hon anförtro sig; ty hon hade egentligen ingenting att anförtro. När man har drömt, kan man berätta sin dröm för andra, men det hon hade att berätta var ju ingen

dröm, det var verklighet, och likväl, så snart hon ville omtala det för en annan, lätta sitt bekymrade sinne, så var det ingenting. Det kände hon mycket väl själf. Ingen människa kunde gripa tag däri, knappast hon själf, och dock hvilade det på henne likt en beklämmande tyngd. Dylika offer voro därför af en alldeles säregen natur. Det var icke olyckliga unga flickor, hvilka, af samhället verkligen eller endast i sin egen inbillning förskjutna, grämde sig sundt och starkt och, när hjärtat så blef för fullt, gáfvo det luft i hat eller förlåtelse. Ingen synbar förändring hade försiggått med dem; de lefde som förut i sina gamla förhållanden, med bibehållen aktning, och dock hade de förändrats, på ett sätt, obegripligt för andra, oförklarligt nästan för dem själfva. Deras lif var icke som andra förförda unga flickors krossadt eller brutet, det var inböjdt i dem själfva; förlorade för andra, sökte de förgäfves att finna sig själfva. På samma sätt som man kunde säga, att han gick genom lifvet utan att lämna spår efter sig (ty — sålunda föreställer jag mig bäst hans oändliga inåtvändhet i sig själf — hans fötter voro så beskaffade, att han behöll spåret under dem), på samma sätt kvarlämnade han heller intet offer. Han lefde i alltför hög grad andligt för att vara en förförare i vanlig mening. Stundom antog han likväl en parastatisk skepelse, en skenkropp, och var då helt och hållet sinnlighet. Hans historia med Cordelia är till och med så förvecklad, att det var honom möjligt att själf uppträda som den förförde. Ja, den olyckliga flickan själf kan stundom vara tveksam därom,

och också här äro hans fotspår så otydliga, att hvarje bevis är omöjligt. Individerna hafva för honom endast varit incitament, han kastade dem ifrån sig, liksom träden skaka af förbrukade löf — han föryngrades, löfven vissnade.

Men huru ser det manne ut i hans eget hufvud? Liksom han har ledt andra vilse, så tänker jag han slutar med att själf tappa bort sig. De andra har han ledt vilse icke i yttre afseende, hvad dem beträffar, men i inre. Det är upprörande, när en människa leder en vandrare, som är villrådlig om vägen, in på oriktiga stigar, men hvad är dock detta i jämförelse med att bringa en människa att gå vilse i sig själf! Den villfarande vandraren har likväl den trösten, att trakten ständigt förändras omkring honom, och med hvarje förändring födes ett hopp om att hitta fram; den däremot, som går vilse i sig själf, har icke ett så stort territorium att röra sig på; han märker snart, att han går i ett kretslopp, hvarur han aldrig skall kunna taga sig fram. På samma sätt tänker jag det skall komma att gå honom själf, men i en ännu långt förfärligare grad. Jag kan icke tänka mig någonting rysligare än en slipad intelligens, som tappar träden och nu vänder hela sitt skarpsinne mot sig själf för att, sedan samvetet ändligen vaknat, taga sig fram ur sin egen labyrinth. Det är förgäfvets som han har försett sin lya med många utgångar, i samma ögonblick hans ängslade själ redan tror sig se dagsljuset falla in, visar det sig intet annat vara än en ny gång inåt, och liksom ett uppskrämdt och förtvifladt vilddjur söker

han på detta sätt ständigt en utgång och finner ständigt en ingång, genom hvilken han går tillbaka in i sig själf. En sådan människa är icke alltid hvad man kan kalla en förbrytare, men ehuru han ofta själf faller offer för sina intriger, drabbar honom likväl ett straff, som är förfärligare än förbrytarens; ty hvad är till och med ångerns smärta i jämförelse med detta medvetna vanvett! Hans straff har en rent estetisk karaktär; ty att beträffande honom säga, att samvetet vaknar, är till och med det att uttrycka sig alltför etiskt; för honom gestaltar sig samvetet endast såsom ett högre medvetande, yttrande sig såsom en oro, hvilken icke ens i djupare mening anklagar honom, utan blott håller honom vaken och ingen hvila unnar honom i hans ofruktbara rastlöshet. Vansinnig är han heller icke; ty de växlande och mångfaldiga tankarna hafva icke förstenats i vansinnets evighet.

Den stackars Cordelia, för henne skall det också blifva svårt att finna frid. Hon förlåter honom af sitt innersta hjärta, men hon finner icke hvila, ty genast vaknar tviflet: var det icke hon, som bröt förlofningen, var det icke hon, som var orsak till olyckan, var det icke hennes stolthet, som åtrådde det ovanliga? Nu ångrar hon, men hon finner icke ro, ty nu frikänna henne de anklagande tankarna: det var han, som med sin illistighet inlade denna plan i hennes själ. Nu hatar hon, hennes hjärta lättar sig i förbannelser, men hon finner icke ro, hon gör sig åter förebråelser, förebråelser, därför att hon hatar, hon, som själf är en synderska, förebråelser, därför att

hon, hur illstig han än har varit, likväl alltid förblir skyldig. Tungt är det för henne, att han har bedragit henne, ännu tyngre kunde man nästan frestas till att säga, att han hos henne väckt den mångtungade reflexionen, att han estetiskt utvecklat henne tillräckligt, för att hon icke längre ödmjukt skall lyssna till en enda stämman, utan höra alla de många rösterna på en gång. Då vaknar minnet i hennes själ, hon glömmer brottet och skulden, hon erinrar sig de sköna ögonblicken, hon är bedöfvad i en onaturlig exaltation. I dylika stunder icke blott erinrar hon sig honom, hon uppfattar honom med en *clairvoyance*, som blott visar, huru starkt hon har utvecklats. Då ser hon icke förbrytaren i honom, men ej heller den ädla människan, hon förnimmer honom endast estetiskt. Hon har en gång sändt mig en biljett, hvori hon uttalar sig om honom. »Stundom var han så förandligad, att jag kände mig förintad som kvinna, men stundom också så vild, lidelsefull och passionerad, att jag nästan skälfde för honom. Stundom var jag som en främling för honom, stundom hängaf han sig helt; när jag då pressade min arm omkring honom, då var det stundom, som om allt med ens hade förändrats och jag omfamnade skyn*. Detta uttryck kände jag, innan jag kände honom, men det är han som lärt mig att förstå det; när jag använder det, tänker jag alltid på honom, liksom jag för öfrigt tänker hvar enda tanke endast i och genom honom. Jag har alltid älskat musik, han var ett

* Liksom Ixion, som ville förgripa sig på Hera, men gäckades af en sky i hennes gestalt.

oförlikneligt, alltid strängadt instrument, han hade ett omfång så stort, som intet instrument har det, han ineffattade i sig alla känslor och stämningar, ingen tanke var honom för hög, ingen för förtviflad, han kunde brusa som en höststorm, han kunde hviska ohörbart. Icke ett ord af mig blef utan verkan, och dock kan jag icke säga, att mitt ord icke förfelade sin verkan; ty hvilken det skulle göra, var omöjligt för mig att veta. Med en obeskriflig, hemlighetsfull, salig, onämnbär ångest lyssnade jag till denna musik, som jag själf framkallade och dock icke framkallade, alltid rådde harmoni, alltid hänförde han mig.»

Förfärligt är det för henne, förfärligare skall det blifva för honom, det kan jag sluta däraf, att jag knappast själf kan behärska den ångest, hvilken griper mig hvarje gång jag tänker på detta. Också jag har ryckts med in i det dimrike, i den drömvärld där man hvarje ögonblick råkar i skräm- sel för sin egen skugga. Förgäfves söker jag ofta rycka mig lös därifrån, jag följer med som en hotande skickelse, som en stum anklagare. Huru sällsamt! Han har hållit allt i den djupaste hemlighet, och dock finnes det en ännu djupare hemlighet, och det är den att jag — och på ett olofligt sätt — kommit att blifva invigd i dessa förhållanden. Att glömma det hela skall icke lyckas. Jag har stundom tänkt på att tala med honom därom. Dock, hvad skulle det hjälpa, han skulle antingen förneka alltsammans och påstå, att dagboken var ett diktförsök, eller också skulle han pålägga mig tysthet, något som jag i betraktande

af det sätt, hvarpå jag blifvit invigd i historien, icke skulle kunna neka honom. Det finns säkerligen ingenting, som drar så mycket fördärf och så mycken förbannelse med sig, som en hemlighet.

Af Cordelia har jag mottagit en samling bref. Om den är fullständig, vet jag icke, likväl föreföll hon mig en gång antyda, att hon själf konfiskerat några. Jag har tagit en kopia af dem och vill nu i min renskrift inflåta dessa. Visserligen sakna de datum, men om de också hade varit försedda därmed, skulle det i alla fall icke hafva hjälpt mig stort, då dagboken, ju längre den skrider fram, blir allt sparsammare och sparsammare, ja slutligen, på ett enstaka undantag när, uppgifver hvarje datering, som om historien i detta stadium blifvit så kvalitativt betydelsefull, i den grad, ehuru historisk verklighet, närmat sig att vara idé, att för den skull alla tidsbestämningar blifvit likgiltiga. Hvad som däremot har hjälpt mig, är att det på olika ställen i dagboken finnes ett par ord, hvilkas betydelse jag i början icke fattade. Genom att hopställa dem med brefven har jag emellertid funnit, att de utgöra motiven till dessa. Det skall därför blifva mig en lätt sak att inflåta dem på de rätta ställena, i det att jag alltid inrycker brevet på det ställe, där motivet till detsamma befinner sig. Om jag icke hade funnit dessa ledande vinkar, så hade jag gjort mig skyldig till ett missförstånd; ty säkert skulle det icke hafva fallit mig in — hvad som emellertid nu af dagboken tyckes framgå med sannolikhet, nämligen att brefven understundom hafva följt så tätt på hvarandra, att hon till och med

ibland tyckes hafva mottagit flera på en dag. Skulle jag hafva följt min egen ingifvelse, så hade jag väl fördelat dem mera jämnt och icke anat, hvilken verkan han har uppnått genom den lidelsefulla energi, med hvilken han har använt detta liksom hvarje annat medel för att hålla Cordelia på lidelsens höjdpunkt.

Förutom den fullständiga berättelsen om hans förhållande till Cordelia innehöll dagboken några små skildringar instuckna här och hvar. Öfverallt där en dylik förefanns stod det i marginalen ett NB. Dessa skildringar stå alldeles icke i något förhållande till Cordelias historia, men hafva gifvit mig ett levande begrepp om betydelsen af ett uttryck, som han ofta använde, ehuru jag förut däri inlagt en annan mening: man bör alltid hafva ett särskildt litet snöre ute. Därest ett tidigare band af denna dagbok hade fallit mig i händerna, så hade jag antagligen påträffat flera af dessa, som han själf på ett ställe i marginalen kallar: *actiones in distans*, operationer mot ett ännu i fjärran befintligt mål, ty han säger själf, att Cordelia sysselsatte honom för mycket, för att han riktigt skulle hafva tid till att se sig om.

Kort efter det han hade lämnat Cordelia, mottog han från henne ett par bref, hvilka han öppnade återsände. Bland de bref, hvilka Cordelia tillställde mig, befunno sig äfven dessa. Hon hade själf brutit förseglingen, och jag vågar väl tillåta mig att taga en afskrift också af dem. Om deras innehåll har hon aldrig talat med mig, däremot brukade hon, när hon vidrörde sitt förhållande till Johannes, framsäga en liten strof, så vidt jag vet

af Goethe, hvars betydelse allt efter hennes växlande sinnesstämning och den därpå betingade växlande diktionen tycktes något skifta:

Gehe,
Verschmähe
Die Treue,
Die Reue
Kommt nach.

Brefven lyda sålunda:

Johannes!

Icke kallar jag dig: min, det inser jag väl, att du aldrig har varit, och jag är hårdt nog straffad för att denna tanke en gång fröjdade min själ; och dock kallar jag dig: min; min förförare, min bedragare, min fiende, min mördare, min olyckas upphof, min glädjes graf, min osalighets afgrund. Jag kallar dig: min och kallar mig: din, och liksom det en gång smickrade ditt öra, som stolt böjde sig mot min tillbedjan, så skall det nu ljuda som en förbannelse öfver dig, en förbannelse i all evighet. Gläd dig icke med att det är min afsikt att förfölja dig eller att väpna mig med en dolk — för att egga ditt hån! — Fly hvart du vill, jag är dock din, drag till världens yttersta gränser, jag är dock din, älska hundrade andra, jag är dock din, ja i dödens timme är jag din. Till och med det språk, jag använder emot dig, måste bevisa för dig, att jag är din. Du har dristat dig att bedraga en människa så, att du blifvit allt för

mig, så att jag ville sätta all min glädje i att vara din slafvinna, din är jag, din, din, din förbannelse.

Din *Cordelia*.

*

Johannes!

Det var en rik man, han hade får och få i mängd; det var en fattig liten flicka, hon ägde blott ett endaste lam, som åt ur hennes hand och drack ur hennes bågare. Du var den rike mannen, rik på all jordens härlighet, jag var den fattiga, som blott ägde min kärlek. Du tog den, du fröjdade dig åt den; då vinkade lusten dig, och du offrade det lilla jag ägde, af ditt eget kunde du intet offra. Det var en rik man, han ägde får och få i mängd, det var en fattig liten flicka, hon ägde blott sin kärlek.

Din *Cordelia*.

*

Johannes!

Finns det då alldeles intet hopp? Kommer din kärlek aldrig att åter vakna; ty att du har älskat mig, det vet jag, om jag än icke vet, hvad det är som förvissar mig därom. Jag vill vänta, om tiden än blir mig lång, vänta, tills du är trött vid att älska andra, då skall din kärlek till mig åter stå upp ur sin graf, då vill jag älska dig som alltid, tacka dig som alltid, som förr, o Johannes, som förr! Johannes! Är din hjärtlösa köld emot

mig, är den ditt verkliga väsen, var din kärlek, ditt rika hjärta lögn och osanning, är du då nu åter dig själf! Haf tålmod med min kärlek, förlåt att jag fortfar att älska dig, jag vet det, min kärlek är en bördå för dig; men det skall dock komma den tid, då du vänder tillbaka till din Cordelia. Din Cordelia! Hör detta bedjande ord! Din Cordelia, din Cordelia.

Din *Cordelia*.

Om Cordelia än icke var i besittning af det andliga omfång, hvilket hon beundrade hos sin Johannes, så ser man dock tydligt att hon icke har varit utan modulation. Hennes stämning aftecknar sig tydligt i hvar och ett af brefven, om hon också till en viss grad saknat klarhet i sin framställning. Detta är i synnerhet fallet med det andra brefvet, där man mera anar än egentligen förstår hennes mening, men denna ofullkomlighet gör det för mig så rörande.

legat vänd uppåt och såvida icke den egendomliga titeln hade lockat mig, heller icke skulle hafva fallit i frestelsen eller i hvarje fall underlåtit att motstå densamma. Själfva titeln var sällsam,* dock icke så mycket i och för sig själf som på grund af hvad som innefattades under densamma. Genom ett flyktigt ögonkast på de lösa pappersbladen erfor jag nämligen, att dessa innehöllo resonnemang öfver erotiska situationer, spridda anvisningar rörande ett eller annat förhållande, utkast till bref af en helt och hållet säregen natur, hvilka jag sedermera lärde känna i deras konstnärligt genomförda, beräknade nonchalans. När jag nu efter att hafva genomskådat denna fördärfvade varelses ränkfulla inre åter kallar situationen fram för mig, när jag med mitt för all illistighet öppnade öga åter liksom träder fram till lådan, så gör detta samma intryck på mig som det måste göra på en polisbetjänt, när han beger sig in i en förfalskares rum, öppnar hans gömmor och i en låda finner en mängd lösa papper och profskrifter, här ett ornament, där en namnteckning och så vidare. Det ger honom tydliga bevis på att han befinner sig på rätt spår, och glädjen häröfver blandar sig med en viss beundran öfver det studium och den flit, som här omisskänligen hafva användts. Mig skulle det väl hafva gått en smula annorlunda, då jag är mindre van vid att uppspåra förbrytelser och icke är väpnad med — polisbricka. Jag skulle icke hafva undgått en biförnimmelse af att jag gick på olofliga vägnar. Den gången blef jag icke mindre

* *Commentarius perpetuus*, fortlöpande anteckningar.

fattig på tankar än på ord, som det i allmänhet går. Man imponeras af ett intryck, till dess reflexionen åter slipper lös och skiftande och snabb i sina rörelser närmar sig och listar sig in hos den obekante främlingen. Ju mera utvecklade reflexionen är, dess snabbare förstår den att fatta sig; liksom en passkrifvare för utländska resenärer blir den så van vid att se de mest äfventyrliga figurer, att den icke lätt låter förbluffa sig. Men oaktadt min reflexionsförmåga tvifvelsutan är mycket starkt utvecklade, så blef jag likväl i första ögonblicket på det högsta förvånad; jag minnes mycket väl, att jag bleknade, att jag så när hade fallit omkull och huru rädd jag var att jag skulle göra det. Antag, att han hade kommit hem och funnit mig afsvimmad med lådan i handen — ett ondt samvete är dock i stånd att göra lifvet intressant.

I och för sig själf frapperade mig icke titeln på boken; jag tänkte det var en samling excerpter, hvilket föreföll mig helt naturligt, då jag visste, att han alltid med ifver hade omfattat sina studier. Den innehöll emellertid helt andra ting. Det var hvarken mer eller mindre än en omsorgsfullt fördagbok, och ehuru jag efter min föregående bekantskap med honom icke kunde finna att hans lif i så synnerligt hög grad var i behof af kommentar, så nekar jag däremot icke efter den inblick jag nu gjorde, att titeln var vald med mycken smak och med mycket omdöme, med sann estetisk, objektiv öfverlägsenhet öfver honom själf och öfver situationen. Denna titel står i fullkomlig harmoni med hela innehållet. Hans lif har varit

ett försök till att realisera uppgiften att lefva poetiskt. Med skarpt utvecklade förmåga att utfinna det intressanta i lifvet, har han förstått att finna det, och efter att hafva funnit det beständigt halft dikteriskt reproducerat det upplefda. Hans dagbok är därför icke historiskt trogen eller enkelt berättande, icke indikativisk, utan konjunktivisk. Oaktadt det upplefda naturligtvis är uppptecknad efter det att det är upplefdt, stundom kanske till och med en längre tid därefter, så är det likväl ofta framställt såsom om det försiggick i samma ögonblick, så dramatiskt lefvande, att det stundom är som om allt tilldrog sig inför ens ögon. Att han skulle hafva gjort det för att han hade någon som helst annan afsikt med denna dagbok, är i hög grad otroligt; att den i ordets strängaste mening uteslutande har haft personlig betydelse för honom, är i ögonen fallande; och att antaga, att det var ett diktverk, kanske till och med bestämdt till att tryckas, det förbjuder såväl det hela som detaljerna. För sin person behöfde han likväl icke frukta något genom att utgifva den, ty de flesta namnen äro så besynnerliga, att de omöjligen kunna vara historiska — en misstanke har jag likväl om att förnamnen äro historiskt riktiga, så att han alltid själf har kunnat vara säker på att igenkänna den verkliga personen, under det att en hvar obehörig måste vilseledas af familjenamnen. Så förhåller det sig i alla händelser med den unga flicka, som jag kände och om hvilket hufvudintresset samlar sig, Cordelia, hon hette mycket riktigt Cordelia, men däremot icke Wahl.

Hur låter det sig nu förklaras, att dagboken i trots här af har fått en sådan karaktär af dikt? Här på är det icke svårt att gifva svaret, det låter sig förklaras af den diktarnatur, som innebor i honom och hvilken, om man så vill, icke är rik nog, eller, om man så vill, icke fattig nog för att afskilja poesi och verklighet från hvarandra. Det poetiska var det plus han själf förde med sig. Detta plus var det poetiska han njöt i verklighetens poetiska situation; detta tog han åter tillbaka i form af konstnärlig reflexion. Det var den andra njutningen, och njutning var hela hans lif beräknadt på. I det första fallet njöt han personligen det estetiska, i det andra fallet njöt han estetiskt sin personlighet. I det första fallet var innehållsmomentet det, att han egoistiskt-personligt njöt det, som dels verkligheten gaf honom, dels han själf hade inlagt i verkligheten; i det andra fallet förflyktigades hans personlighet och han njöt då situationen och sig själf i situationen. I det första fallet behöfde han beständigt verkligheten som anledning, som moment; i det andra fallet hade verkligheten drunknat i det poetiska. Frukten af det första stadiet är således den stämning, af hvilken dagboken har framgått som det andra stadiets frukt, detta ord i det andra fallet taget i en något annan bemärkelse än i det första. Det poetiska har han sålunda ständigt nått i och genom den dubbelhet, under hvilken hans lif förflöt.

Bakom den värld, i hvilken vi lefva, ligger längst i bakgrunden en annan värld, hvilken till den förra står i ungefär samma förhållande som

den scen man på teatern stundom ser bakom den verkliga scenen står till denna. Genom ett tunt flor ser man liksom en värld af flor, lättare, mera eterisk, af en annan bonitet än den verkliga. Många människor, hvilka lekamligen visa sig i den verkliga världen, höra icke hemma i denna, utan i den andra. Dock detta att en människa på så sätt svinner hän, ja nästan helt försvinner för verkligheten kan hafva sin grund antingen i hälsa eller sjukdom. Det sista var fallet med denna människa, hvilken jag en gång har känt utan att känna honom. Han tillhörde icke verkligheten, och dock hade han mycket med den att göra. Han trängde ständigt innanför dess gränser, men till och med när han som mest hängaf sig, var han utom densamma. Men det var icke det goda, som vinkade honom bort, icke heller var det egentligen det onda, det vågar jag ännu icke i detta ögonblick säga om honom. Han har lidit af en *exacerbatio cerebri*, en hjärnans upphetsning, för hvilken verkligheten icke hade incitament nog, i hvarje fall icke annat än momentvis. Han förlyfte sig icke på verkligheten, han var icke för svag för att bära den, nej han var för stark; men denna styrka var en sjukdom. Så snart verkligheten hade mist sin betydelse såsom incitament, var han afväpnad, däri låg det onda hos honom. Detta var han själf medveten om; till och med i incitationens ögonblick, och i detta medvetande låg det onda.

Den unga flicka, hvilkens historia utgör hufvudinnehållet af dagboken, har jag känt. Om han har förfört flera, vet jag icke; dock tyckes det

framgå så af hans papper. Han tyckes därtill hafva varit drifven i ett annat slags praktik, som helt och hållet karaktäriserar honom; ty han var alltför mycket andligt bestämd för att vara en förförare i vanlig mening. Man ser också af dagboken, att det stundom var någonting alldeles specifikt han åtrådde, till exempel en hälsning, och då för intet pris ville mottaga mera, därför att detta var det skönaste hos föremålet i fråga. Genom sin andliga öfverlägsenhet har han förstått att fresta den unga flickan, att draga henne till sig, utan att bry sig om att i strängaste mening äga henne. Han har förstått, kan jag föreställa mig, att bringa den unga flickan ända därhän, att han var säker på att hon skulle offra allt. När saken hade kommit så långt, då bröt han af, utan att det från hans sida hade skett det minsta närmande, utan att det hade fallit ett ord om kärlek, för att icke säga en förklaring, ett löfte. Och dock var det skedt, och den olyckliga behöll medvetandet därom dubbelt bittert, därför att hon icke hade det minsta att åberopa sig på, därför att hon beständigt måste utgöra ett byte för en fasansvärd häxdans af de mest växlande stämningar, i det hon än gjorde sig själf förebråelser och förlät honom, än gjorde honom förebråelser och nu, då förhållandet endast i oegentlig mening hade ägt verklighet, ständigt måste kämpa med tvifvelsmål om icke det hela var en inbillning. Åt ingen kunde hon anförtro sig; ty hon hade egentligen ingenting att anförtro. När man har drömt, kan man berätta sin dröm för andra, men det hon hade att berätta var ju ingen

dröm, det var verklighet, och likväl, så snart hon ville omtala det för en annan, lätta sitt bekymrade sinne, så var det ingenting. Det kände hon mycket väl själf. Ingen människa kunde gripa tag däri, knappast hon själf, och dock hvilade det på henne likt en beklämmande tyngd. Dylika offer voro därför af en alldeles säregen natur. Det var icke olyckliga unga flickor, hvilka, af samhället verkligen eller endast i sin egen inbillning förskjutna, grämde sig sundt och starkt och, när hjärtat så blef för fullt, gáfvo det luft i hat eller förlåtelse. Ingen synbar förändring hade försiggått med dem; de lefde som förut i sina gamla förhållanden, med bibehållen aktning, och dock hade de förändrats, på ett sätt, obegripligt för andra, oförklarligt nästan för dem själfva. Deras lif var icke som andra förförda unga flickors krossadt eller brutet, det var inböjdt i dem själfva; förlorade för andra, sökte de förgäfves att finna sig själfva. På samma sätt som man kunde säga, att han gick genom lifvet utan att lämna spår efter sig (ty — sålunda föreställer jag mig bäst hans oändliga inåtvändhet i sig själf — hans fötter voro så beskaffade, att han behöll spåret under dem), på samma sätt kvarlämnade han heller intet offer. Han lefde i alltför hög grad andligt för att vara en förförare i vanlig mening. Stundom antog han likväl en parastatisk skepelse, en skenkropp, och var då helt och hållet sinnlighet. Hans historia med Cordelia är till och med så förvecklad, att det var honom möjligt att själf uppträda som den förförde. Ja, den olyckliga flickan själf kan stundom vara tveksam därom,

och också här äro hans fotspår så otydliga, att hvarje bevis är omöjligt. Individerna hafva för honom endast varit incitament, han kastade dem ifrån sig, liksom träden skaka af förbrukade löf — han föryngrades, löfven vissnade.

Men huru ser det månne ut i hans eget hufvud? Liksom han har ledt andra vilse, så tänker jag han slutar med att själf tappa bort sig. De andra har han ledt vilse icke i yttre afseende, hvad dem beträffar, men i inre. Det är upprörande, när en människa leder en vandrare, som är villrådig om vägen, in på oriktiga stigar, men hvad är dock detta i jämförelse med att bringa en människa att gå vilse i sig själf! Den villfarande vandraren har likväl den trösten, att trakten ständigt förändras omkring honom, och med hvarje förändring födes ett hopp om att hitta fram; den däremot, som går vilse i sig själf, har icke ett så stort territorium att röra sig på; han märker snart, att han går i ett kretslopp, hvarur han aldrig skall kunna taga sig fram. På samma sätt tänker jag det skall komma att gå honom själf, men i en ännu långt förfärligare grad. Jag kan icke tänka mig någonting rysligare än en slipad intelligens, som tappar träden och nu vänder hela sitt skarpsinne mot sig själf för att, sedan samvetet ändligen vaknat, taga sig fram ur sin egen labyrinth. Det är förgäfvets som han har försett sin lya med många utgångar, i samma ögonblick hans ängslade själ redan tror sig se dagsljuset falla in, visar det sig intet annat vara än en ny gång inåt, och liksom ett uppskrämdt och förtvifladt vilddjur söker

han på detta sätt ständigt en utgång och finner ständigt en ingång, genom hvilken han går tillbaka in i sig själf. En sådan människa är icke alltid hvad man kan kalla en förbrytare, men ehuru han ofta själf faller offer för sina intriger, drabbar honom likväl ett straff, som är förfärligare än förbrytarens; ty hvad är till och med ångerns smärta i jämförelse med detta medvetna vanvett! Hans straff har en rent estetisk karaktär; ty att beträffande honom säga, att samvetet vaknar, är till och med det att uttrycka sig alltför etiskt; för honom gestaltar sig samvetet endast såsom ett högre medvetande, yttrande sig såsom en oro, hvilken icke ens i djupare mening anklagar honom, utan blott håller honom vaken och ingen hvila unnar honom i hans ofruktbara rastlöshet. Vansinnig är han heller icke; ty de växlande och mångfaldiga tankarna hafva icke förstenats i vansinnets evighet.

Den stackars Cordelia, för henne skall det också blifva svårt att finna frid. Hon förlåter honom af sitt innersta hjärta, men hon finner icke hvila, ty genast vaknar tviflet: var det icke hon, som bröt förlofningen, var det icke hon, som var orsak till olyckan, var det icke hennes stolthet, som åtrådde det ovanliga? Nu ångrar hon, men hon finner icke ro, ty nu frikänna henne de anklagande tankarna: det var han, som med sin illistighet inlade denna plan i hennes själ. Nu hatar hon, hennes hjärta lättar sig i förbannelser, men hon finner icke ro, hon gör sig åter förebråelser, förebråelser, därför att hon hatar, hon, som själf är en synderska, förebråelser, därför att

hon, hur illistig han än har varit, likväl alltid förblir skyldig. Tungt är det för henne, att han har bedragit henne, ännu tyngre kunde man nästan frestas till att säga, att han hos henne väckt den mångtungade reflexionen, att han estetiskt utvecklat henne tillräckligt, för att hon icke längre ödmjukt skall lyssna till en enda stämma, utan höra alla de många rösterna på en gång. Då vaknar minnet i hennes själ, hon glömmet brottet och skulden, hon erinrar sig de sköna ögonblicken, hon är bedöfvad i en onaturlig exaltation. I dylika stunder icke blott erinrar hon sig honom, hon uppfattar honom med en *clairvoyance*, som blott visar, huru starkt hon har utvecklats. Då ser hon icke förbrytaren i honom, men ej heller den ädla människan, hon förnimmer honom endast estetiskt. Hon har en gång sändt mig en biljett, hvori hon uttalar sig om honom. »Stundom var han så förändligad, att jag kände mig förintad som kvinna, men stundom också så vild, lidelsefull och passionerad, att jag nästan skälfde för honom. Stundom var jag som en främling för honom, stundom hängaf han sig helt; när jag då pressade min arm omkring honom, då var det stundom, som om allt med ens hade förändrats och jag omfamnade skyn*. Detta uttryck kände jag, innan jag kände honom, men det är han som lärt mig att förstå det; när jag använder det, tänker jag alltid på honom, liksom jag för öfrigt tänker hvar enda tanke endast i och genom honom. Jag har alltid älskat musik, han var ett

* Liksom Ixion, som ville förgripa sig på Hera, men gäckades af en sky i hennes gestalt.

oförlikneligt, alltid strängadt instrument, han hade ett omfång så stort, som intet instrument har det, han innefattade i sig alla känslor och stämningar, ingen tanke var honom för hög, ingen för förtviflad, han kunde brusa som en höststorm, han kunde hviska ohörbart. Icke ett ord af mig blef utan verkan, och dock kan jag icke säga, att mitt ord icke förfelade sin verkan; ty hvilken det skulle göra, var omöjligt för mig att veta. Med en obeskriflig, hemlighetsfull, salig, onämbar ångest lyssnade jag till denna musik, som jag själf framkallade och dock icke framkallade, alltid rådde harmoni, alltid hänförde han mig.»

Förfärligt är det för henne, förfärligare skall det blifva för honom, det kan jag sluta däraf, att jag knappast själf kan behärska den ångest, hvilken griper mig hvarje gång jag tänker på detta. Också jag har ryckts med in i det dimrike, i den drömvärld där man hvarje ögonblick råkar i skräm- sel för sin egen skugga. Förgäfves söker jag ofta rycka mig lös därifrån, jag följer med som en hotande skickelse, som en stum anklagare. Huru sällsamt! Han har hållit allt i den djupaste hemlighet, och dock finnes det en ännu djupare hemlighet, och det är den att jag — och på ett olofligt sätt — kommit att blifva invigd i dessa förhållanden. Att glömma det hela skall icke lyckas. Jag har stundom tänkt på att tala med honom därom. Dock, hvad skulle det hjälpa, han skulle antingen förneka alltsammans och påstå, att dagboken var ett diktförsök, eller också skulle han pålägga mig tysthet, något som jag i betraktande

af det sätt, hvarpå jag blifvit invigd i historien, icke skulle kunna neka honom. Det finns säkerligen ingenting, som drar så mycket fördärf och så mycken förbannelse med sig, som en hemlighet.

Af Cordelia har jag mottagit en samling bref. Om den är fullständig, vet jag icke, likväl föreföll hon mig en gång antyda, att hon själf konfiskerat några. Jag har tagit en kopia af dem och vill nu i min renskrift infläta dessa. Visserligen sakna de datum, men om de också hade varit försedda därmed, skulle det i alla fall icke hafva hjälpt mig stort, då dagboken, ju längre den skrider fram, blir allt sparsammare och sparsammare, ja slutligen, på ett enstaka undantag när, uppgifver hvarje datering, som om historien i detta stadium blifvit så kvalitativt betydelsefull, i den grad, ehuru historisk verklighet, närmat sig att vara idé, att för den skull alla tidsbestämningar blifvit likgiltiga. Hvad som däremot har hjälpt mig, är att det på olika ställen i dagboken finnes ett par ord, hvilkas betydelse jag i början icke fattade. Genom att hopställa dem med brefven har jag emellertid funnit, att de utgöra motiven till dessa. Det skall därför blifva mig en lätt sak att infläta dem på de rätta ställena, i det att jag alltid inrycker brefvet på det ställe, där motivet till detsamma befinner sig. Om jag icke hade funnit dessa ledande vinkar, så hade jag gjort mig skyldig till ett missförstånd; ty säkert skulle det icke hafva fallit mig in — hvad som emellertid nu af dagboken tyckes framgå med sannolikhet, nämligen att brefven understundom hafva följt så tätt på hvarandra, att hon till och med

ibland tyckes hafva mottagit flera på en dag. Skulle jag hafva följt min egen ingifvelse, så hade jag väl fördelat dem mera jämnt och icke anat, hvilken verkan han har uppnått genom den lidelsefulla energi, med hvilken han har använt detta liksom hvarje annat medel för att hålla Cordelia på lidelsens höjdpunkt.

Förutom den fullständiga berättelsen om hans förhållande till Cordelia innehöll dagboken några små skildringar instuckna här och hvar. Öfverallt där en dylik förefanns stod det i marginalen ett NB. Dessa skildringar stå alldeles icke i något förhållande till Cordelias historia, men hafva gifvit mig ett lefvande begrepp om betydelsen af ett uttryck, som han ofta använde, ehuru jag förut däri inlagt en annan mening: man bör alltid hafva ett särskildt litet snöre ute. Därest ett tidigare band af denna dagbok hade fallit mig i händerna, så hade jag antagligen påträffat flera af dessa, som han själf på ett ställe i marginalen kallar: *actiones in distans*, operationer mot ett ännu i fjärran befintligt mål, ty han säger själf, att Cordelia sysselsatte honom för mycket, för att han riktigt skulle hafva tid till att se sig om.

Kort efter det han hade lämnat Cordelia, mottog han från henne ett par bref, hvilka han öppnade återsände. Bland de bref, hvilka Cordelia tillställde mig, befunno sig äfven dessa. Hon hade själf brutit förseglingen, och jag vågar väl tillåta mig att taga en afskrift också af dem. Om deras innehåll har hon aldrig talat med mig, däremot brukade hon, när hon vidrörde sitt förhållande till Johannes, framsäga en liten strof, så vidt jag vet

af Goethe, hvars betydelse allt efter hennes växlande sinnesstämning och den däraf betingade växlande diktionen tycktes något skifta:

Gehe,
Verschmähe
Die Treue,
Die Reue
Kommt nach.

Brefven lyda sålunda:

Johannes!

Icke kallar jag dig: min, det inser jag väl, att du aldrig har varit, och jag är hårdt nog straffad för att denna tanke en gång fröjdade min själ; och dock kallar jag dig: min; min förförare, min bedragare, min fiende, min mördare, min olyckas upphof, min glädjes graf, min osalighets afgrund. Jag kallar dig: min och kallar mig: din, och liksom det en gång smickrade ditt öra, som stolt böjde sig mot min tillbedjan, så skall det nu ljuda som en förbannelse öfver dig, en förbannelse i all evighet. Gläd dig icke med att det är min afsikt att förfölja dig eller att väpna mig med en dolk — för att egga ditt hån! — Fly hvart du vill, jag är dock din, drag till världens yttersta gränser, jag är dock din, älska hundrade andra, jag är dock din, ja i dödens timme är jag din. Till och med det språk, jag använder emot dig, måste bevisa för dig, att jag är din. Du har dristat dig att bedraga en människa så, att du blifvit allt för

mig, så att jag ville sätta all min glädje i att vara din slafvinna, din är jag, din, din, din förbannelse.

Din *Cordelia*.

*

Johannes!

Det var en rik man, han hade får och få i mängd; det var en fattig liten flicka, hon ägde blott ett endaste lam, som åt ur hennes hand och drack ur hennes bågare. Du var den rike mannen, rik på all jordens härlighet, jag var den fattiga, som blott ägde min kärlek. Du tog den, du fröjdade dig åt den; då vinkade lusten dig, och du offrade det lilla jag ägde, af ditt eget kunde du intet offra. Det var en rik man, han ägde får och få i mängd, det var en fattig liten flicka, hon ägde blott sin kärlek.

Din *Cordelia*.

*

Johannes!

Finns det då alldeles intet hopp? Kommer din kärlek aldrig att åter vakna; ty att du har älskat mig, det vet jag, om jag än icke vet, hvad det är som förvissar mig därom. Jag vill vänta, om tiden än blir mig lång, vänta, tills du är trött vid att älska andra, då skall din kärlek till mig åter stå upp ur sin graf, då vill jag älska dig som alltid, tacka dig som alltid, som förr, o Johannes, som förr! Johannes! Är din hjärtlösa köld emot

mig, är den ditt verkliga väsen, var din kärlek, ditt rika hjärta lögn och osanning, är du då nu åter dig själf! Haf tålmod med min kärlek, förlåt att jag fortfar att älska dig, jag vet det, min kärlek är en bördå för dig; men det skall dock komma den tid, då du vänder tillbaka till din Cordelia. Din Cordelia! Hör detta bedjande ord! Din Cordelia, din Cordelia.

Din Cordelia.

Om Cordelia än icke var i besittning af det andliga omfång, hvilket hon beundrade hos sin Johannes, så ser man dock tydligt att hon icke har varit utan modulation. Hennes stämning aftecknar sig tydligt i hvar och ett af breffen, om hon också till en viss grad saknat klarhet i sin framställning. Detta är i synnerhet fallet med det andra brefvet, där man mera anar än egentligen förstår hennes mening, men denna ofullkomlighet gör det för mig så rörande.

Den 4 april.

Försiktighet, min sköna okända! Försiktighet!
Att stiga ned ur en karret är icke en så obetydlig sak, det är stundom ett afgörande steg. Jag kunde låna er en novell af Tieck, hvaraf ni skulle se, huru en dam genom att stiga af en häst i den grad invecklade sig i en förveckling, att detta steg blef definitivt för hela hennes lif. Fotstegen på karreterna äro i allmänhet också så illa inrättade, att man nästan nödsakas uppgifva all gratie och våga ett förtvifladt hopp i armarna på kusk och betjänt. Ack ja, hvad kuskar och betjänter ha det bra; jag tror verkligen att jag skall söka plats som betjänt i ett hus, där det är unga flickor; en betjänt kommer lätt till att blicka in i en dylik liten frökens hemligheter. — Men hoppa för Guds skull icke, ber jag er; det är ju mörkt; jag skall icke hindra er, jag går och ställer mig under gaslyktan där borta, så är det er omöjligt att se mig, och man är ju blott blygsam i samma grad som man ses, men man ses alltid blott i samma grad som man ser — alltså af omsorg för be-

tjanten, som måhända icke skall vara i stånd att mottaga ett dylikt hopp, af omsorg för sidenkjolen, *item* af omsorg för knypplingsspetsarna, af omsorg för mig, låt denna täcka lilla fot, hvars smalhet jag redan beundrat, låt den försöka sig i världen, var icke rädd att förlita er på den, den skall nog finna fotfäste, och ryser det i er ett ögonblick, därför att det är som om den förgäfves sökte något att stödja sig på, ja ryser ni ännu, sedan den har funnit det, så drag blott hastigt till er den andra foten, hvem skulle väl vara nog grym att låta er sväfva i denna ställning, hvem så långsam i att följa det skönas uppenbarelse. Eller fruktar ni ännu någon obehörig? Betjanten kan det väl icke vara, icke heller jag, ty jag har ju redan sett den lilla foten, och som jag är naturforskare har jag af Cuvier lärt att af en detalj sluta mig till det öfriga. Alltså, raskt till verket! Hvad denna ångest förhöjer er skönhet! Dock, ångest i och för sig är icke vacker, den är det blott, när man i samma ögonblick ser den energi, som öfvervinner den. Alltså. Hur fast står icke nu denna lilla fot. Jag har lagt märke till att unga flickor, som hafva små fötter, i allmänhet stå stadigare än de, hvilka hafva större. — Hvem kunde nu tänka det? Det strider mot all erfarenhet; man löper icke på långt när så stor fara för att klädningen skall råka fastna, när man stiger ut som när man hoppar ut. Men så är det ju också alltid en betänklig sak för unga flickor att åka i karret, till sist komma de att bli kvar i den. Knypplingarna och garneringarna äro tillspillogifna,

och så är det slut med den saken. Ingen människa har sett någonting; det visar sig visserligen en mörk figur, insvept ända upp under ögonen i en kappa; man kan icke se, hvarifrån han kommer, den där lyktan lyser en rakt i ögonen; han passerar förbi er just i det ögonblick ni skall till att begifva er in genom porten. Just i den afgörande sekunden störtar sig en sidoblick öfver sitt rof. Ni rodnar, barmen blir för full för att med ens kunna andas ut; det är en förbittring i er blick, ett stolt förakt; det är en bön, en tår i ert öga; båda delarna äro lika sköna, jag tager med lika rätt emot båda; ty jag kan lika väl vara det ena som det andra. Men jag är lika fullt upptänd af ondska — hvad kan det vara för nummer på huset? Hvad är det jag ser, en offentlig utställning af galanterivaror; min sköna okända, måhända är det upprörande af mig, men jag följer ljusfloden . . . Hon har glömt, hvad som försiggått, ack ja, när man är sjutton år, när man i denna lyckliga ålder är ute för att göra inköp, när man vid hvarenda sak, stor eller liten, som man tager i handen, knyter en outsäglig glädje, då glömmen man lätt. Hon har ännu icke sett mig; jag står vid andra ändan af disken, långt borta för mig själf. Det hänger en spegel på den motsatta väggen, hon tänker icke därpå. Huru troget har den ej återgifvit hennes bild, likt en ödmjuk slaf, som visar sin hängifvenhet genom trohet, en slaf, för hvilken väl hon har betydelse, men som icke har betydelse för henne, som väl vågar fatta henne, men icke omfatta henne. Ack, denna olyckliga spegel, som väl kan gripa

hennes bild, men icke henne, som icke i löndom kan gömma hennes bild och dölja den undan världen, utan som tvärtom endast kan förråda den för andra, liksom nu för mig! Hvilket kval, om en människa vore danad på sådant sätt! Och är det likväl icke många människor, som äro sådana, som ingenting äga utom i det ögonblick de visa det för andra, som blott gripa ytan, icke väsendet, som förlora alltsammans, när detta visar sig, liksom denna spegel skulle förlora hennes bild, om hon genom ett enda andedrag skulle förråda sitt hjärta för den. Och därest en människa icke vore i stånd att äga en minnets bild till och med i närvarandets ögonblick, så måste han ju alltid önska sig borta från skönheten och icke så nära, att det jordiska ögat ej kan se, huru skönt det är, som han famnar och som det jordiska ögat har tappat ur sikte, som han väl hvad den utvärtes synen angår kan vinna tillbaka genom att aflägsna det ifrån sig, men som han också då kan hafva för själens öga, när han icke kan se föremålet, därför att det är honom för nära, när läpp slutet mot läpp... Huru skön är hon dock icke! Stackars spegel, det måste vara ett kval, godt, att du icke känner jalsi. Hennes hufvud är fullkomligt ovalt, hon böjer det litet framåt, därigenom höjes pannan, som reser sig ren och stolt utan någon som helst afteckning af förståndsorganer. Hennes mörka hår sluter ömt och mjukt intill pannan. Hennes ansikte är som en frukt, hvarje öfvergång fylligt rundad; hennes hud är genomskinlig och len som sammet för känseln, det kan jag känna med mitt öga.

Hennes öga — ja det har jag icke ännu sett, det är doldt af ett ögonlock, väpnadt med silkesfransar, hvilka böja sig som hakar, farliga för den som vill möta hennes blick. Hennes hufvud är ett madonnahufvud, renhet och oskuld dess prägel; hon böjer sig ned liksom madonnan, men hon är icke hänsjunken i beskådandet af det ena; därför växlar också uttrycket i hennes ansikte. Det hon betraktar är det mångfaldiga, det mångfaldiga, hvar-öfver den jordiska prakten och härligheten kastar en afglans. Hon drar af sig sin handske för att visa spegeln och mig en högerhand, vit och välformad som en antik, utan någon prydnad, icke ens en slät guldring på det fjärde fingret — bravo! — Hon slår upp ögat, huru förändradt allt och ändå detsamma, pannan litet mindre hög, ansiktet litet mindre regelbundet ovalt, men mera lefvande. Hon talar med bodbetjänten, hon är munter, glad, pratsam. Hon har redan valt en två, tre saker, hon tar en fjärde och håller den i handen, hennes öga böjer sig åter ned, hon frågar, hvad den kostar, hon lägger den afsides under handsken, det måste vara en hemlighet, bestämd för — en käresta? — men hon är ju icke förlofvad — ack, det finns många, som icke äro förlofvade och ändock hafva en käresta, många som äro förlofvade och ändå icke hafva en käresta . . . Skulle jag ge tappt på henne? Skulle jag låta henne stanna ostörd i sin glädje? . . . Hon vill betala, men hon har tappat sin pung . . . hon nämner antagligen sin adress, den vill jag icke höra, jag vill icke beröfva mig öfverraskningen; jag råkar nog samman med henne

än en gång i lifvet, jag skall nog känna igen henne, och hon kanske också mig, min blick från sidan glömmer man icke så lätt. När jag då öfverraskas af att finna henne i en omgifning, som jag icke hade väntat, då kommer turen till henne. Känner hon icke igen mig, öfverbevisar hennes blick mig icke genast därom, så kan jag nog få tillfälle till att se på henne från sidan, då lofvar jag, att hon skall erinra sig situationen. Ingen otålighet, ingen glupskhet, allt skall njutas i långsamma drag; hon är utsedd, hon skall nog inhämtas.

Den 5.

Det tycker jag om: ensam på kvällen på Östergade. Ja, jag ser nog betjänten, som går bakom, tro icke, att jag tänker så illa om er, att ni skulle gå helt och hållet ensam, tro icke, att jag är så oerfaren, att jag vid min öfverblick öfver situationen icke strax skulle hafva observerat denna allvarliga gestalt. Men hvarför dock så brådt? Man är i alla fall litet ängslig, man känner ett slags hjärtklappning, som har sin grund icke i otålig längtan efter att komma hem, utan af en otålig fruktan, hvilken genomströmmar hela kroppen med sin ljufva oro — däraf fötternas raska takt. — Men det är i alla fall härligt att så där få promenera på egen hand — med betjänten bakefter . . . Man är sexton år, man har läst en del, det vill säga romaner, man har, när man någon gång gått igenom brödernas rum, oförhappandes uppsnappat några ord af ett

samtal mellan dem och deras vänner, några ord om Östergade. Sedan har man upprepade gånger sprungit igenom för att om möjligt erhålla närmare upplysningar. Förgäfves. En stor, vuxen ung flicka bör dock veta litet besked om världen. Om det blott ginge för sig att utan vidare gå ut ett slag med betjanten bakefter. Jo, jag tackar, far och mor skulle nog se förbluffade ut, och hvad skulle så uppgifvas som skäl? När man skall bort någonstades, så passar det icke, det är en smula för tidigt, mellan klockan 9 och 10 var rätta tidpunkten hörde jag August säga; när man skall hem igen, är det för sent, och då skall man som oftast ha en kavaljer att dras med. Torsdagskvällen, när vi bege oss hem från teatern, vore egentligen ett ypperligt tillfälle, men då skall man alltid åka i karret och ha fru Thomsen och hennes älskvärda kusiner instufvade ibland sig; i fall man bara åkte ensam, så kunde man låta fönstret gå ned och se sig omkring en smula. Dock unverhofft kommt oft. I dag sade mor till mig: du blir visst inte färdig med det du syr till din fars namnsdag. För att få vara aldeles ostörd kan du gå till tante Jette och stanna där till tedags, så skall Jens komma och hämta dig. Det var egentligen rakt inte något angenämt budskap, ty hos tante Jette är det förfärligt tråkigt; men så får jag i stället gå ensam hem klockan nio med betjanten. När Jens nu kommer, får han vänta till en kvart på tio, och så bär det i väg. Om jag så till på köpet mötte min bror eller herr August — men det kanske i alla fall inte vore så bra, ty då skulle jag antagligen följas

hem — nej tack, fria händer helst, friheten — men om jag kunde få syn på dem, utan att de sågo mig . . . Nå, fröken lilla, hvad är det då ni ser, och hvad tror ni jag ser? Först och främst den lilla mössan ni har på er, den klär er förträffligt och harmonierar fullständigt med hela er lilla i sådan hast anordnade expedition. Det är ingen hatt, inte heller någon hufva, snarare ett slags kråka. Men den kunde ni ju omöjligt ha haft på er i morgse, när ni gick hemifrån. Skulle betjänten ha haft den med sig, eller skulle ni ha lånt den af tant Jette? — ni har kanske gjort er incognito. — Slöjan bör man heller inte släppa alldeles ned, när man skall anställa iakttagelser. Eller är det kanske inte en slöja, utan endast en bred blonde? Det är omöjligt att afgöra i mörkret. Hvad det än är, så hålles i alla fall öfre delen af ansiktet dold däraf. Hakan är rätt vacker, litet för spetsig; munnen liten och en smula öppen, det kommer sig af att ni går för fort. Tänderna — hvita som snö. Så skall det vara. På tänderna beror mycket, de äro en livvakt, som döljer sig bakom läpparnas förföriska mjukhet. Kinden blossar af hälsa. — Bøjde man hufvudet en smula åt sidan, så vore det nog möjligt att tränga upp under denna slöja eller denna blonde. Tag er i akt. En sådan där blick nerifrån är farligare än en gerade aus. Det är som i fäktning — och hvilket vapen är så starkt, så genomträngande, så blixtrande i sina rörelser och därigenom så förrädiskt som ett öga? Man markerar hög kvart, som fäktaren uttrycker sig, och faller ut i sekond; ju snabbare utfallet kan

följa ofvanpå markeringen, desto bättre. Det ligger någonting obeskrifligt i det ögonblick markeringen sker. Det är som om motståndaren kände hugget, han är träffad, det är sannt, men på ett helt annat ställe, än han trodde . . . Oförtrutet fortsätter hon att gå framåt, utan fruktan och utan tadel, tag er i akt; det kommer någon där borta, slå ned slöjan, låt icke hans profana blick besmitta er, ni gör er ingen föreställning därom, det skulle kanske under lång tid bli er omöjligt att glömma den motbjudande ångest, med hvilken det berörde er — ni märker det inte, men jag däremot, att han har öfverskådat situationen. Betjänten är utsedd till det närmaste föremålet. — Ja, där ser ni nu följden af att gå ensam med betjänten. Betjänten har fallit. I botten är det löjligt, men hvad vill ni nu göra? Att gå tillbaka och hjälpa till med att få honom på benen, låter sig inte göra, att gå med en nedsmutsad betjänt är obehagligt, att gå ensam betänkligt. Tag er i akt, vidundret närmar sig . . . Ni svarar mig icke, se blott på mig, ingifver er mitt yttre fruktan? Jag gör alls inte intryck på er, jag ser ut att vara en godmodig människa från en helt annan värld. Det är ingenting i mitt tal, som oroar er, ingenting, som erinrar er om situationen, ingen åtbörd, som i minsta mån träder er för nära. Ni är ännu litet ängslig, ni har ännu icke glömt den där vedervärdiga figurens djärfhet emot er. Ni börjar känna er vänligt stämd mot mig, min förlägenhet, som förbjuder mig att se på er, ger er öfvertaget. Det gläder er och gör er trygg, ni kunde nästan få lust att skämta en smula med

mig. Jag kan slå vad om att ni i detta ögonblick skulle ha mod att taga mig under armen, i fall det bara fölle er in . . . Alltså bor ni vid Stormgade? Ni böjer hufvudet kallt och flyktigt för mig. Har jag förtjänat det, jag som hjälpte er ifrån hela den obehagliga historien? Ni ångrar er, ni kommer tillbaka, tackar mig för min artighet, räcker mig er hand — hvarför bleknar ni? Är icke min röst oförändrad, min ställning densamma, min blick lika stilla och lugn? Denna handtryckning? Kan då en handtryckning ha något att betyda? Ja, mycket, oerhördt mycket, fröken lilla, inom fjorton dagar skall jag förklara alltsammans för er; ända till dess får denna motsägelse förblifva olöst för er: jag är en godmodig människa, hvilken som en riddare kommer en ung flicka till hjälp, och ändå kan jag trycka er hand på ett allt annat än godmodigt sätt.

Den 7 april.

»Alltså om måndag klockan ett på utställningen». Mycket bra, jag skall ha den äran att iinfinna mig klockan tre kvart på ett. Ett litet rendezvous. I lördags beslöt jag hastigt och lustigt att aflägga en visit hos min vän Adolph Bruun, som varit borta på resor. Till den änden beger jag mig klockan sju på eftermiddagen bort till Vester-gade, där man hade sagt mig han skulle bo. Han stod emellertid icke att finna, och det var förgäfvetsom jag pustade andan ur kroppen på mig genom

att klättra upp ända högst upp i huset. När jag skall till att gå ned igen, nås mitt öra af en melodisk, kvinnlig röst, hvilken halfhögt säger: »alltså om måndag klockan ett på utställningen, vid den tiden äro de andra ute, men du vet, att jag aldrig vågar ta emot dig hemma.» Inbjudningen gällde icke mig, utan en ung man, som ett tu tre var utom dörren så raskt att icke ens mitt öga, mycket mindre mina bën kunde följa honom. Hvarför fanns det inte gas i trapporna, så skulle jag åtminstone kunnat förvissa mig om det var mödan lönt att vara så punktlig. Dock, hade det funnits gas, så hade jag kanske ingenting fått höra. Det är i alla fall förnuftigast så som det är, jag är och förblir optimist... Hvem kan det vara? På utställningen myllrar det ju af unga flickor, för att använda donna Annas ord i Don Juan. Klockan är precis tre kvart på ett. Min sköna okända, måtte bara er tillkommande i alla afseenden vara så punktlig som jag, eller kanske ni snarare önskar, att han aldrig skall komma en kvart för tidigt, som ni vill, jag står på hvarje vis till er tjänst... »Förtrollande trollkvinna, fée eller häxa, låt dimman omkring dig skingras», uppenbara dig, du är antagligen redan här, ehuru osynlig för mig, förråd dig, ty eljes vågar jag väl inte vänta en uppenbarelse. Skulle det kanske vara flera här uppe i samma ärende som hon? Väl möjligt. Hvem känner människans vägar, när hon går på utställning. — Där i rummet närmast ingången kommer ju en ung flicka, ilande, snabbare än det onda samvetet efter syndaren. Hon glömmer att aflämna

sin biljett, mannen vid ingången hejdar henne. Gud, hvad hon har brådtom! Det måste vara hon. Hvarför en dylik onödigt häftighet, klockan är ännu icke ett, tänk dock på att det är den älskade ni skall möta; kan det under sådana förhållanden vara så alldeles likgiltigt, hur man ser ut? När ett sådant där ungt oskyldigt blod skall till ett möte, så griper hon sig an med saken som en rasande. Hon har alldeles tappat koncepterna. Jag däremot sitter helt makligt på min stol och betraktar en vacker landskapstafla . . . Det var fan till tös, hon ränner igenom alla rummen. Ni skulle i alla fall söka dölja er begärelse en smula, tänk på hvad som sägs till jungfru Lisbeth i Erasmus Montanus: passar det sig för en ung flicka att vara så lysten att komma ihop. Nå, det är klart, ert möte är ett af de oskyldiga. — Ett möte anses vanligen af de älskande som det skönaste af allt. Själf minns jag ännu så tydligt som om det var i går första gången jag skyndade till ett rendez-vous med ett hjärta lika rikt som obekant med den glädje, som väntade mig, första gången jag slog tre slag med handen, första gången ett fönster öppnades, första gången en liten gångport öppnades af den osynliga handen hos en ung flicka, som utan att ses befann sig på andra sidan, första gången jag dolde en ung flicka under min kappa i den ljusa sommarnatten. Häruti ligger dock mycken illusion. En lugn åskådare finner icke alltid, att de älskande äro skönast i detta ögonblick. Jag har varit vittne till kärleksmöten, där oaktadt den unga flickan var intagande och mannen vacker, totalintrycket nästan

var motbudande och mötet själf långt ifrån att vara skönt, ehuru det helt visst förefallit de älskande själfva så. När man blir mera erfaren, vinner man på sätt och vis, ty ehuru man mister den otåliga längtans ljufva oro, så vinner man däremot behärskning för att göra ögonblicket skönt. Jag kan bli ursinnig, när jag i en dylik situation ser en man så förvirrad, att han af idel kärlek får *delirium tremens*. I själfva verket, hvad förstå bönder sig på kaviar! I stället för att äga behärskning nog för att njuta hennes oro, att låta den bringa hennes skönhet att låga upp och genomglödga densamma, åstadkommer han endast en oskön konfusion, och dock beger han sig sedan glad på hemvägen, inbillande sig, att det var något härligt — — Men hvar tusan blir karlen af, klockan går redan på två. Jo, de äro ett konstigt species, dessa älskare. En sådan där slyngel låter en ung flicka vänta på sig. Nej, då är jag för min del en person helt annorlunda att lita på! Det blir väl bäst att tilltala henne, när hon nu för femte gången passerar förbi mig. »Förlåt min djärfhet, sköna fröken, ni söker visst era anhöriga här uppe, ni har flera gånger hastigt gått förbi mig, och när min blick följde er, har jag lagt märke till att ni alltid stannat i det näst sista rummet, måhända känner ni icke, att det är ännu ett rum innanför, kanhända träffar ni där dem, som ni söker.» Hon gör en bøjning på hufvudet för mig; det klär henne. Tillfället är gynnsamt, det gläder mig, att människan fortfarande icke syns till, man fiskar alltid bäst i upprördt vatten; när en ung flicka är utsatt för sinnesrörelse,

kan man med utsikt till framgång våga mycket som eljes skulle misslyckas. Jag har bugat mig för henne så höfligt och så litet intimt som möjligt, jag sitter åter på min stol, ser på mitt landskap och håller ett öga på henne. Att följa med det samma hade varit allt för vågadt, det kunde se ut som om jag var påträngande och kunde komma henne att vara på sin post. Nu inbillar hon sig, att jag tilltalade henne af deltagande, och jag är väl anskrifven. — Det finns icke en själ i rummet längst in, det vet jag mycket väl. Ensamheten skall fördelaktigt inverka på henne; så länge hon ser en mängd människor omkring sig, är hon orolig, när hon blifvit ensam, lugnar hon sig nog. Mycket riktigt, hon blir kvar därinne. Om en stund kommer jag *en passant* dit; jag har ännu rätt till en replik, hon är nästan skyldig mig en hälsning. — Hon har satt sig ned. Stackars flicka, hon ser så vemodig ut; hon har gråtit, tror jag, eller åtminstone haft tårar i ögonen. Det är upprörande — att vålla en sådan flicka tårar. Men var lugn, du skall bli hämnad, jag skall hämnas dig, han skall få veta, hvad det är att vänta. — Hvad hon är vacker nu, när de växlande kastvindarna hä lagt sig och hon hvilar i en enda stämning. Hennes väsen är vemod och smärtans harmoni. Hon är verkligen intagande. Hon sitter där i sin rese-dräkt, och dock var det ju icke hon som skulle resa, hon tog den på sig för att vandra ut efter glädjen, nu är den en symbol af hennes smärta, ty hon är lik den, som glädjen reser bort ifrån. Hon ser ut, som om hon toge ett evigt farväl af

den älskade. Låt honom fara! — Situationen är gynnsam, ögonblicket vinkar. Nu gäller det att uttrycka mig så, att det ser ut, som om jag antog att hon sökte sin familj eller sitt sällskap här uppe, och likväl på samma gång så varmt, att hvarje ord är passande för hennes känslor, på det viset kommer jag i tillfälle att stjäla mig in i hennes tankar. — — — Må fan ta den slyngeln, kommer inte där en individ promenerande, som tvifvelsutan är han! Har man sett en sådan åsna — nu när jag just har fått situationen som jag önskade den! Ja, ja, någon smula får man väl alltid att resultera däraf. Jag måste tangera deras förhållande, skaffa mig en roll med i situationen. När hon får se mig, kommer hon ovillkorligen att le emot mig, som trodde, att hon sökt sin familj här uppe, medan hon i själfva verket sökte något helt annat. Detta leende gör mig till hennes förtrogne, det är alltid något. — Tusen tack mitt barn, detta leende är mycket mera värdt än du tror, det är begynnelsen, och begynnelsen är alltid det svåraste. Nu äro vi bekanta, vår bekantskap är grundad på en pikant situation, för mig är detta tills vidare nog. Längre än en timme till stannar ni väl knappast här uppe, om två timmar vet jag, hvem ni är, hvarför tror ni eljes polisen håller mantalsförteckningar.

Den 9.

Har jag blifvit blind? Har själens inre öga förlorat sin kraft? Jag har sett henne, men det är, som om jag hade sett en himmelsk uppenbarelse, så fullständigt har hennes bild åter försvunnit för mig. Förgäfves uppbjuder jag all min själs kraft för att å nyo framtrolla denna bild. Får jag någonsin mera se henne, så skall jag ögonblickligen, om hon också stod bland hundraden, kunna igenkänna henne. Nu har hon tagit till flykten, och min själs öga söker förgäfves inhämta henne med sin längtan. — Jag gick på Langelinie, som det föreföll utan att akta på någonting och utan att bry mig om min omgifning, ehuru min spejande blick lämnade intet obemärkt, då föll mitt öga på henne. Utan att längre lyda sin herres vilja hakade det sig fast vid henne; det var mig omöjligt att företaga någon rörelse därmed och på så sätt öfverskåda det föremål jag ville se, jag såg icke, jag stirrade. Som en fåktare, som blir liggande i utfallet, så förblef mitt öga oförändradt, förstenadt i den en gång antagna riktningen. Det var omöjligt för mig att slå ned det, omöjligt att sluta det i mig själf, omöjligt att se, därför att jag såg alltför mycket. Det enda jag har i behåll är, att hon hade en grön kappa på sig, det är det hela, det kan man kalla att fånga skyn i stället för Juno; hon har ju sluppit ifrån mig som Josef från Potifars hustru och endast lämnat sin kappa kvar. Hon var i sällskap med en äldre dam, som såg ut att vara hennes mor. Henne kan jag be-

skrifva från topp till tå, och det trots jag egentligen icke alls såg på henne, men på sin höjd *en passant* tog henne med. Så går det. Den unga flickan gjorde intryck på mig, henne har jag glömt, den andra har icke gjort intryck på mig, henne kan jag minnas.

Den 11.

Ännu hålles min själ beständigt insnärjd i samma motsägelse. Jag vet, att jag har sett henne, men jag vet också, att jag åter har glömt det, dock så, att den rest af minne, som blef kvar, icke vederkvicker. Med en oro och en häftighet som om min välfärd stode på spel fordrar min själ denna bild, och dock visar den sig icke, jag skulle kunna rifva ut mitt öga för att straffa det för att det varit så glömskt. När jag då har rasat ut i otålighet, när det blir tyst inom mig, då är det liksom om aning och minne tillsammans väfde en bild, hvilken jag dock icke kan bringa till full gestaltning och lugna konturer, som är som ett mönster i en fin väfnad, mönstret är ljusare än grunden och kan icke ses ensamt, därför att det är för ljust. — Det är ett sällsamt tillstånd att befinna sig i, och dock har det sitt behag såväl i sig själf som därigenom att det förvissar mig om att jag ännu är ung. Detta kan jag äfven komma underfund med genom en annan iakttagelse, nämligen den att jag fortfarande ständigt söker mitt byte bland unga flickor, icke bland unga gifta kvinnor. En

gift kvinna har mindre natur, mera koketteri, ett förhållande till en sådan är icke skönt, icke intressant, det är pikant, och det pikanta är alltid det sista. — Jag hade icke väntat, att jag skulle vara istånd att åter smaka denna förälskelsens första gröda. Jag har än en gång sjunkit ned i förälskelsen, intet under att jag är en smula förvirrad. Så mycket bättre, så mycket mera lofvar jag mig af detta förhållande.

Den 14.

Jag känner knappast igen mig själf. Mitt sinne brusar som ett upprördt haf för lidelsens storm. Därest en annan kunde se min själ i detta tillstånd, skulle det förefalla honom som om den likt en julle borrhade sig med fören ned i hafvet, som om den i sin hiskliga fart måste styra ned i afgrundens djup. Han ser icke, att uppe i masten sitter det en matros på utkik. Storma ni, vilda krafter, som bragts i uppror af den mäktiga lidelsen, om era höljslag än kasta skummet mot molnen, förmå ni dock icke upptorna er öfver mitt hufvud; jag sitter lugn som bergkonungen.

Jag kan knappast finna fotfäste, liksom en sjöfågel söker jag förgäfvat slå ned i mitt sinnes upprörda haf. Och dock är en dylik orkan mitt element, jag bygger därpå, liksom isfågeln bygger rede på hafvet.

Kalkonhanarna brusa upp, när de får se rödt, på samma sätt går det mig, när jag ser grönt, hvarje gång jag ser en grön kappa; och som mitt öga ofta bedrar mig, så stranda stundom alla mina förväntningar på en bärare från Frederiks-sjukhuset.

Den 20.

Man måste begränsa sig, det är ett hufvudvillkor för all njutning. Det förefaller mig, som om jag icke så snart skulle få någon upplysning om den unga flicka, som så utfyller min själ och all min tanke, att saknaden ständigt underhålles. Jag vill nu förhålla mig alldeles lugn; ty också detta tillstånd, den dunkla och obestämda, men likväl starka rörelsen har sin sötma. Jag har alltid hållit af att under en månljus natt ligga ute i en båt på en eller annan af våra vackra insjöar. Jag refvar då seglen, lägger upp årona, tar bort rodret och lägger mig sedan rak lång och ser upp mot himlens hvälfning. När böljorna vagga båten på sitt bröst, när molnen drifva snabbt för vinden, så att månen ett ögonblick försvinner och så åter visar sig, då finner jag ro i denna oro; vågornas rörelse vaggas mig, deras larmande mot båten är en entonig vaggvisa, molnens hastiga flykt, växlingen mellan ljus och skugga berusar mig, så att jag drömmer vaken. Så lägger jag mig också nu ned, tar in seglen, lyfter af rodret, längtan och otålig förväntan tumla mig i sina armar; längtan och förväntan bli allt stillare och stillare,

saligare och saligare; de smeka mig som ett barn, öfver mig hvälfver sig hoppets himmel, hennes bild sväfvar förbi mig som månens, obestämd, än bländande mig med sitt ljus, än med sin skugga. Hur mycken njutning i att på detta sätt vagga på ett darrande vatten — hur mycken njutning i att röras i sig själf.

Den 21.

Dagarna gå hän, alltjämt befinner jag mig i samma tillstånd. Mera än någonsin finner jag glädje i de unga flickorna, och dock har jag icke lust att njuta. Henne söker jag öfverallt. Det gör mig ofta obillig, fördunklar min blick, enerverar min njutning. Den kommer nu snart den sköna tid, då man i det offentliga lifvet på gator och torg uppköper småfordringar, för hvilka man under vintern i sällskapslifvet tar en nog så god betalning; ty en ung flicka kan glömma mycket, men icke en situation. Sällskapslifvet bringar en visserligen i beröring med det vackra könet, men där är det svårt att skaffa sig ett uppslag till en historia. I sällskapslifvet är hvarje ung flicka beväpnad, situationen fattig och evigt densamma; hon erhåller ingen vällustig skakning. På gatan är hon i rum sjö, och därför verkar allt här starkare, liksom allt äfven är gåtfullare. Jag ger hundra kronor för ett leende af en ung flicka i en gatsituation, men icke ens tio kronor för en handtryckning i ett sällskap, det är alldeles olika mynt-

sorter. Först när historien är påbörjad, söker man föremålet i sällskapslifvet. Man har i förhållande till henne kommit i en hemlighetsfull och frestande kommunikation — det är det verksammaste incitament jag känner. Hon vågar icke tala därom, och dock tänker hon därpå; hon vet icke, om man har glömt det eller icke; än vilseleder man henne på ett, än på ett annat sätt. I år skaffar jag mig knappast något stort förråd; denna unga flicka sysselsätter mig allt för mycket. Min behållning blir på visst sätt fattig, men så har jag ju också utsikt till den stora vinsten.

Den 5.

Fördömda slump! Aldrig har jag förbannat dig, därför att du gifvit mig ett tillfälle, nu förbannar jag dig, därför att du icke alls gifver mig något. Eller skall det kanske vara en ny uppfinning af dig, outgrundliga väsen, ofrukbara moder till allt, den enda återstod, som blef öfver från den tid, när nödvändigheten födde friheten, när friheten åter lät sig narras tillbaka in i moderslifvet? Fördömda slump! Du min ende förtrogne, du enda väsen, jag aktar värdigt att vara min allierade och min fiende, alltid växlande och alltid dig själf lik, alltid outgrundlig, alltid en gåta! Du, som jag älskar med hela min själs sympati, i hvilken bild jag skapar mig själf, hvarför visar du dig icke? Jag bettlar ju icke, jag anropar dig ju icke ödmjukt, att du måtte infinna dig så eller

så, en dylik gudskyrdan vore ju afgudadyrdan och dig icke välbehaglig. Jag utmanar dig till strid, hvarför visar du dig icke? Eller har oron i världsbyggnaden lagt sig, är din gåta löst, så att också du störtat dig i evighetens haf? Förfärliga tanke, så har då världen förstelnat af leda! Fördömda slump, jag väntar dig. Ej vill jag besegra dig genom principer eller genom hvad narrarna kalla karaktär, nej, jag vill dikta dig! Ej vill jag vara en diktare för andra; visa dig, jag diktar dig, jag äter min egen dikt, och den är min föda. Eller finner du mig icke värdig? Liksom en bajadär dansar till gudens ära, så har jag vigt mig till att tjäna dig; lätt, tunt påklädd, smidig, obeväpnad försakar jag allt; jag äger intet, jag gitter intet äga, jag älskar intet, jag har intet att förlora, men har jag icke därigenom blifvit dig värdigare, du, som väl längesedan blifvit led vid att frånrycka människorna det de älska, led vid deras feiga suckar och feiga böner. Öfverraska mig, jag är färdig, ingen insats, låt oss strida om äran. Visa mig henne, visa mig en möjlighet, som förefaller som en omöjlighet, visa henne för mig i underjordens skuggvärld, jag hämtar upp henne, låt henne hata mig, förakta mig, icke bry sig om mig, älska en annan, jag är icke rädd; men rör vattnet, bryt stillheten. Att på detta sätt uthungra mig är eländigt af dig, som dock inbillar dig vara starkare än jag.

Den 6 maj.

Våren står för dörren; allting springer ut, äfven de unga flickorna. Kapporna läggas undan, antagligen har också min gröna hängts upp. Det är följden af att göra en ung flickas bekantskap på gatan och icke i sällskapslifvet, där man genast får besked om hvad hon heter, af hvilken familj hon är, hvar hon bor, om hon är förlofvad. Det sista är en högst viktig upplysning för alla försiktiga och stadiga giljare, hvilka det aldrig faller in att bli förälskad i en förlofvad flicka. En sådan passgångare skulle vara i en dödlig vända, i fall han vore i mina kläder; det skulle helt och hållet göra slut på honom, om hans ansträngningar för att skaffa sig upplysningar kröntes med framgång och med den underrättelsen på köpet, att flickan var förlofvad. Mig bekymrar emellertid detta icke stort. En förlofning är endast en komisk svårighet. Jag fruktar hvarken komiska eller tragiska svårigheter; de enda jag fruktar äro de långtråkiga. Ännu har jag icke lyckats åstadkomma en enda upplysning, och det ehuru jag för visso intet lämnat oförsökt och många gånger erfarit sanningen af diktarens ord:

*nox et hiems longæque viæ, sævique dolores
mollibus his castris, et labor omnis inest.**

* Ur Ovidii Ars amandi: Natt och vinter, långa vägar och grymma smärtor och all slags möda härskar i detta fredliga krig.

Kanske hör hon alls icke hemma här i staden, kanske är hon från landet, kanske, kanske, jag kan bli ursinnig öfver alla dessa »kanske», och ju mera ursinnig jag blir, dess flera »kanske». Alltid har jag kontanta pengar liggande för att kunna anträda en resa. Förgäfves söker jag henne på teatern, på konserter, baler, promenader. Det gläder mig på sätt och vis; en ung flicka, som är mycket med om dylika förströelser, är det vanligen icke mödan värdt att eröfra; hon saknar som oftast den ursprunglighet, hvilken för mig är och förblir ett *conditio sine qua non*. Att finna en Preciosa bland zigenare är ej någonting så omöjligt som att göra det på de hundfröjder, där unga flickor salubjudas — i alla oskyldighet, gudbevars, hvem säger annat!

Den 12.

Nå, mitt barn, hvarför stannade ni inte helt lugnt kvar i porten? Det ligger alls ingenting klandervärdt i att en ung flicka under ett regnväder går in i en port. Det gör jag också, när jag inte har någon paraply, ibland till och med när jag har, som nu till exempel. För resten skall jag kunna nämna många aktningvärdas damer, som icke hafva dragit i betänkande att göra det. Man förhåller sig helt lugn, vänder ryggen åt gatan, på det sättet kunna de förbigående inte ens veta, om man står stilla eller om man håller på att gå upp i huset. Däremot är det oförsiktigt att gömma sig bakom porten, när denna står halföppen, i syn-

nerhet för följdernas skull; ty ju mer man håller sig dold, dess obehagligare är det att bli öfverraskad. Har man emellertid dolt sig, så blir man stående helt stilla, anbefallande sig i händerna på sin goda genius och alla änglar; hvad man framför allt aktar sig för är att titta ut — för att se om det slutat regna. För den händelse man vill förvissa sig om den saken, tar man ett resolut steg fram och tittar med bekymrad min på himlen. Sticker man däremot med ett af nyfikenhet, förlägenhet, ängslan och osäkerhet sammansatt uttryck fram hufvudet och åter hastigt drar det tillbaka, så förstår hvar barnunge denna rörelse — man kallar det att leka kurragömma. Och jag, som alltid är med i leken, jag skulle hålla mig tillbaka, jag skulle icke svara, när en fråga framställdes . . . Tro icke, att jag närer någon förnärmande tanke om er, ni menade rakt ingenting med att sticka fram hufvudet, det var den oskyldigaste sak i världen. Till gengäld skall ni å er sida inte tänka någonting fult om mig, det kan mitt goda namn och rykte inte bära. För resten var det ni, som började. Jag råder er att aldrig nämna någonting om det här för någon människa; ni har orätten på er sida. Hvad var det min mening att göra annat än det hvilken kavaljer som helst skulle ha gjort — tillbjuda er mitt paraply. — — Hvert tog hon vägen? Utmärkt, hon gömde sig nere vid portvaktens dörr. — Hvilken förtjusande liten snärta, så munter och så förnöjd. — »Kanske ni skulle kunna ge mig upplysning om en ung dam, som just nu stack fram hufvudet ur den här porten,

tydiligen strandsatt på en paraply? Det är henne jag söker, jag och min paraply.» — Ni skrattar. — Tillåter ni kanske, att jag sänder min betjänt för att hämta den i morgon, eller befaller ni, att jag anskaffar en vagn? — Ingenting att tacka för, endast enkel höflighet. — Ett af de muntraste flickebarn jag sett på mycket länge, hennes blick är så barnslig och ändå så käck, hennes väsen så inlagande, så ärbart, och ändå förefaller hon nyfiken. — Gå med frid, mitt barn, därest det icke fanns en grön kappa till, så kunde jag nog ha önskat att stifta en närmare bekantskap. — Hon tar vägen ned för stora Kjöbmagergade. Hvad hon var obesmittad och tillitsfull, utan ett spår af tilljordhet! Se blott hur lätt hon går, hur vackert hon kastar med nacken — den gröna kappan fordrar själförnekelse.

Den 15.

Tack, goda slump, tag min tack! Rak var hon och stolt, hemlighetsfull och tankerik var hon som en gran, en telning, en tanke, som djupt från jordens innanmäten skjuter upp mot himlen, oförklarad, oförklarlig för sig själf, en odelbar helhet. Bokträdet sätter krona, dess löf förtälja om hvad som försiggått under densamma, granen har ingen krona, ingen historia och är sig själf en gåta — på samma sätt var också hon. Hon var sig själf, dold i sig själf, själf steg hon upp ur sig själf, en hvilande stolthet var där i henne som granens

dristiga flykt, hur naglad vid jorden den är. Ett vemod låg utgjutet öfver henne liksom kuttret af skogsdufvan, en djup längtan, som intet saknade. En gåta var hon, som gåtfullt ägde sin egen upplösning, en hemlighet, och hvad är alla diplomaters hemligheter mot denna, en gåta, och hvad i världen är så skönt som det ord, som löser den? Hur ojämförligt betecknande och pregnant är icke språket i detta ord: att lösa! Hvilken dubbelmening ligger icke häruti, och hur skön och stark går den icke genom alla de kombinationer, hvari detta ord förekommer! Liksom själens rikedom är en gåta, så länge tungans band icke äro lösta och gåtan på på detta sätt löst, så är en ung flicka också en gåta. — — — Tack, goda slump, tag min tack! Därest jag hade fått se henne under vintertiden, så hade hon antagligen varit insvept i den gröna kappan, helt förfrusen måhända, och naturens oblidhet hade i henne förklenat sin egen skönhet. Nu däremot, hvilken lycka! Jag fick se henne för första gången under årets skönaste tid, försommaren, i eftermiddagsbelysning. Vintern har ju visserligen också sina fördelar. En strålande upplyst balsal kan utan tvifvel vara en flatterande omgifning för en balklädd ung flicka; men dels visar hon sig här sällan fullkomligt till sin fördel, just af det skäl, att allt uppfordrar henne därtill, en uppfordring, hvilken antingen hon ger efter för den eller gör den motstånd inverkar störande, dels erinrar allt här om förgänglighet och fåfänglighet och framkallar en otålighet, som gör njutningen mindre vederkvickande. Vissa tider skulle jag nog

icke vilja undvara balsalen med dess dyrbara lyx, dess rika öfverflöd af ungdom och skönhet, dess växlande lek af krafter, men jag njuter då icke så mycket, som jag frossar i möjligheter. Det är då icke en enskild skönhet, som fångslar, det är en totalitet — en drömbild sväfvat förbi en, i hvilken alla dessa kvinnliga väsen konfigurera mellan hvarandra och alla dessa rörelser söka något, söka ro i en bild, som icke finnes.

Det var på den väg, som ligger mellan Nörre- och Österport. Klockan var omkring half sju. Solen hade mist sin glans, endast minnet däraf bevarades i ett mildt skimmer, som utbredde sig öfver landskapet. Naturen andades friare. Sjön var stilla, blank som en spegel. Blegdammens nätta byggnader speglade sig i vattnet, som ett långt stycke ut var mörkt som metall. Vägen och byggnaderna på andra sidan belystes af tynande solstrålar. Himlen var klar och ren, endast en enstaka lätt sky gled omärkligt hän öfver den, bäst skönjbar, när man fäste ögat på sjön, öfver hvilkens blanka panna den försvann. Icke ett blad rörde sig. — Det var hon. Mitt öga har icke bedragit mig, om än den gröna kappan har gjort det. Trots det att jag nu under så lång tid hade varit förberedd, var det mig likväl omöjligt att behärska en viss oro, ett stigande och fallande liksom lärkans, som öfver de kringliggande markerna steg och föll i sin sång. Hon var ensam. Hur hon var klädd, har jag åter glömt, och dock har jag nu en bild af henne. Hon var ensam, sysselsatt, synbarligen icke med sig själf, utan med

sina egna tankar. Hon tänkte icke, men tankarnas stilla gång väfde en trånadens bild för hennes själ, hvilken aningen ägde, oförklarlig som en ung flickas många suckar. Hon var i sin vackraste tid. En ung flicka utvecklas icke i samma mening som en gosse, hon växer icke, hon födes. En gosse börjar sin utveckling strax och behöfver lång tid därtill, en ung flicka födes länge och födes vuxen. Däri ligger hennes oändliga rikedom; i samma ögonblick hon är född, är hon vuxen, men detta födelseögonblick kommer sent. Därför födes hon två gånger, andra gången, när hon gifter sig, eller rättare, i detta ögonblick hör hon upp att födas, först i detta ögonblick är hon född. Det är icke blott Minerva, som springer fullboren ut af Jupiters panna, icke blott Venus, som i afslutad skönhet dyker upp ur hafvet, sådan är hvarje ung flicka, hvars kvinnlighet icke fördärfvats genom hvad man kallar utveckling. Hon vaknar icke successivt, utan med ens, däremot drömmer hon desto längre, såvida människor icke äro nog oförnuftiga att alltför tidigt kalla på henne. Men detta drömmande är en oändlig rikedom. — Hon var sysselsatt icke med sig själf, men i sig själf, och denna sysselsättning var en oändlig frid och hvila i sig själf. På detta sätt är en ung flicka rik, att omfatta denna rikedom gör en själf rik. Hon är rik, ehuru hon icke vet, att hon äger något; hon är rik, hon är en skatt. Stilla frid hvilade det öfver henne och ett litet vemod. Hon var lätt att lyfta på med ögat, lätt som Psyche, som bäres bort af genier, ännu lättare; ty hon bar sig själf.

Låt kyrkans lärare strida om madonnans himmelsfärd, den förefaller mig icke obegriplig, ty hon tillhörde icke mera världen; men en ung flickas lätthet är obegriplig och gäckar tyngdlagarna. — Hon märkte intet och trodde sig för den skull heller icke själf bemärkt. Jag höll mig på långt afstånd och insög hennes bild. Hon gick långsamt, ingen brådska störde hennes frid eller omgifningens ro. Nere vid vattnet satt en dräng och fiskade, hon stod stilla, betraktade vattenspegeln och de rinnande vågorna. Hon hade säkert icke gått fort, men sökte likväl svalka; hon löste på en liten duk, som under schalen knutits omkring halsen; ett sakta luftdrag från sjön drog hän emot en barm, hvit som snö och dock varm och full. Drängen tycktes icke vara belåten öfver att han fått en åskådare af sin fångst, han vände sig om med en tämligen flegmatisk blick och betraktade henne. Han gjorde verkligen en löjlig figur, och jag kan icke förtänka henne, att han bragte henne att le. Hur ungdomligt hon log! Om hon varit ensam med drängen, så tror jag icke att hon varit rädd för att slåss med honom. Hennes öga var torrt och strålande; när man blickade in i det, hade det en dunkel glans, som lät en ana dess oändliga djup, så omöjligt var det att tränga in däri; rent var det och oskyldigt, mildt och lugnt, fullt af skalkaktighet, när hon smålog. Hennes näsa var fint höjd; när jag såg henne från sidan, drog den sig liksom in i pannan och blef därigenom en smula kortare och litet mera käck. Hon gick vidare, jag följde. Lyckligtvis var det flera prome-

nerande på vägen; under det jag växlade ett ord med en och annan, lät jag henne vinna litet förspång och inhämtade henne på detta sätt snart åter, på så vis befriande mig från nödvändigheten att på afstånd gå bakom henne lika långsamt som hon själf. Hon gick mot Österport. Jag önskade taga henne i närmare betraktande utan att själf blifva sedd. Vid hörnet ligger det ett hus, hvarest från jag tänkte, att detta skulle lyckas mig. Jag kände familjen och behöfde sålunda blott göra den en visit. Jag skyndade förbi henne med raska steg, som om jag icke toge minsta notis om henne. Jag kom ett långt stycke i förväg, hälsade till höger och vänster på familjen och bemäktigade mig därpå det fönster, som vette ut mot vägen. Hon kom, jag såg och såg åter, allt under det jag på samma gång påbörjade ett samtal med tesällskapet därinne. Hennes gång öfvertygade mig lätt om att hon icke hade genomgått någon vidare dansskola, och dock var det en stolthet i den, en naturlig adel, men också en saknad af aktpågifvenhet på sig själf. En gång mera än jag egentligen hade räknat på, fick jag se henne. Från fönstret kunde jag icke se någon betydligare sträcka ned på vägen; däremot kunde jag iakttaga en bro, hvilken löper ut i sjön, och till min stora förvåning upptäckte jag henne åter där ute. Det föll mig in, att hon kanske hör hemma här ute på landet, att familjen kanske har sommarnöje. Jag höll redan på att ångra mitt besök, rädd, att hon skulle vända om och jag så förlora henne ur sikte, ja detta, att hon blef synlig på bron yttersta ände var liksom ett tecken på

att hon försvann för mig — när hon plötsligt visade sig tätt intill. Hon hade gått förbi huset, i en fart griper jag efter min hatt och käpp för att om möjligt ännu många gånger komma förbi henne och åter bakom henne ända till dess jag upptäckt hennes bostad — när jag i min brådska stöter till armen på en dam, som just höll på att servera en ny omgång te. Jag hör ett förfärligt skrik, där jag står med min hatt och min käpp, ensamt bekymrande mig om att komma i väg, och för att om möjligt gifva saken en vändning, som kan motivera min reträtt, utropar jag patetiskt: liksom Kain vill jag vara landsflyktig från det ställe, som såg detta tevatten spillas. Men som om allt hade sammansvurit sig emot mig, får värden den förtviflade idén att kontinuera min anmärkning och förklarar högt och dyrt, att jag icke får tillåtelse att gå förrän jag dels själf druckit en kopp, dels presenterat damerna det te, som de genom mitt förvällande gått miste om, och på detta sätt gjort allt godt igen. Då jag kände mig öfvertygad om att min värd härvidlag komme att anse det som en höflighet att bruka våld, så återstod ingenting annat än att stanna kvar. — Hon hade försvunnit.

Den 16.

Hvad det är skönt att vara förälskad, hvad det är intressant att veta, att man är det! Se det är skillnaden. Jag kan bli vansinnig vid tanken på, att hon för andra gången försvann för mig, och

4. — *Förförarens dagbok.*

likväl gläder det mig på sätt och vis. Den bild jag äger af henne sväfvat obestämdt mellan att vara hennes verkliga och hennes ideala gestalt. Denna bild låter jag nu visa sig för mig. Just därför att den antingen är verkligheten eller åtminstone för-
anledd af verkligheten, just därför har den en egen-
domlig trollmakt. Jag känner ingen otålighet, ty
hon måste dock höra hemma här i staden, och det
är i detta ögonblick nog för mig. Denna möjlighet
är villkoret för att hennes bild rätt skall visa sig
— allt skall njutas i långsamma drag. Och skulle
jag icke vara lugn, jag, som kan betrakta mig som
gudarnas gunstling, jag, hvilken den oerhörda lyckan
blifvit beskärd att än en gång bli förälskad. Det
är dock något, som ingen konst, intet studium kan
åstadkomma, det är en gåfva. Men har det lyckats
mig att än en gång få en kärlek till stånd, så vill
jag också se, hur länge den kan hålla sig. Jag
kelar för denna kärlek så som jag icke gjorde det
för min första. Tillfället kommer en sällan nog i
händerna, infinner det sig, så gäller det i sanning
att använda det. Ty det är det förtviflade, det är
ingen konst att förföra en ung flicka, men en lycka
att finna en, som är värd att förföras. — Kärleken
har många mysterier, och denna första förälskelse
är också ett mysterium, om den än hör till de
mindre. De flesta människor storma i väg, för-
lofva sig eller begå andra dumheter, och i en hand-
vändning är så alltsammans förbi, och de veta icke
själfva, hvarken hvad de vunnit eller hvad de för-
lorat. Tvenne gånger har hon nu visat sig för mig
och försvunnit; det betyder, att hon snart skall visa

sig oftare. Sedan Josef uttydt Faraos dröm, tillfogar han: men det, att du drömde tvenne gånger, betyder, att det snart skall gå i uppfyllelse.

Det skulle i alla fall vara intressant, om man en smula på förhand kunde iakttaga de krafter, hvilkas framträdande utgöra lifvets innehåll. Nu fortsätter hon sitt lif i all dess stilla frid; hon anar ännu icke, att jag är till, ännu mindre hvad som försiggår i mitt inre, ännu mindre den säkerhet, med hvilken jag blickar in i hennes framtid; ty min själ fordrar mera och mera verkligheten, den blir starkare och starkare. När en ung flicka icke vid första ögonblicket gör så djupt intryck på en, att hon väcker det ideala, så är verkligheten i allmänhet icke synnerligen värd att åtrås; gör hon det däremot, så är man, hur pröfvad man än kan vara, i allmänhet en smula öfverväldigad. Den, som nu icke är säker på sin hand, sitt öga och sin seger, honom vill jag alltid tillråda att våga anfallet i detta första tillstånd, hvori han, just därför att han är öfverväldigad, är i besittning af öfvernaturliga krafter; ty detta tillstånd är egenomligt sammansatt af sympati och egoism. Härigenom kommer han likväl att gå miste om en njutning; ty han njuter icke situationen, när han själf är upptagen, är dold i den. Hvad som är det skönaste är svårt, hvad som är det intressantaste, lätt att afgöra. Emellertid är det alltid godt att komma själfva handlingen så nära som möjligt. Det är den egentliga njutningen, och hvad andra njuta, känner jag för min del icke. Det blotta be-

sittandet är något litet, och de medel, hvilka älskare, som endast eftersträfvat detta, använda, äro i allmänhet eländiga nog; de försmå icke ens pengar, främmande inflytande, sömndrycker och dylikt. Men hvilken njutning ligger det väl i kärleken, när den icke i sig har den absoluta hängifvenheten, det vill säga från den ena sidan! Men därtill fordras det i regeln ande, och denna sakna vanligen dessa älskare.

Den 19.

Cordelia heter hon alltså, Cordelia! Det är ett vackert namn, också detta är nämligen af vikt, då det ofta kan verka i hög grad störande att i förbindelse med de ömmaste predikat vara tvungen att nämna ett oskönt namn. Jag kände igen henne redan på långt håll. Till vänster om henne gingo två andra unga flickor. Deras sätt att gå tycktes tyda på att de snart skulle stanna. Jag stod vid gathörnet och studerade affischerna, allt under det jag noga behöll min sköna okända i sikte. De togo afsked af hvarandra. De två gingo åt sitt håll. Hon tog vägen fram åt mitt gathörn till. När hon hade gått ett par steg, kom en af de unga flickorna springande efter henne och ropade tillräckligt högt för att jag kunde höra det: Cordelia! Cordelia! Därpå kom en tredje till; de stucko tillsammans hufvudena till en rådplägnings, hvilkens hemligheter jag förgäfves spetsade mitt öra för att uppfatta; därpå skrattade de alla tre, och i ett

något raskare tempo skyndade de nu att tillsammans laga vägen åt det håll, åt hvilket de två förut begifvit sig. Jag följde efter. De gingo in i ett hus nere vid sjön. Jag väntade rätt länge, då det ju var allt skäl att tro, att Cordelia snart ensam skulle komma tillbaka. Detta skedde emellertid icke.

Cordelia! Det är i sanning ett förträffligt namn, så hette ju också kung Lears tredje dotter, denna utmärkta unga flicka, hvars hjärta icke bodde på hennes läppar, hvars läppar voro stumma, när hennes hjärta hade vidgat sig. Så ock med min Cordelia. Hon liknar henne, det är jag viss på. Men i annan mening bor likväl hennes hjärta på hennes läppar, icke i form af ord, men på ett mera hjärtligt vis, i form af kyssar. Huru svälde icke hennes läppar af hälsa! Aldrig har jag sett några skönare.

Att jag verkligen är förälskad, kan jag bland annat också se af den hemlighetsfullhet, hvarmed jag till och med nästan för mig själf behandlar denna sak. All kärlek är hemlighetsfull, till och med den trolösa, när den har det behöriga estetiska momentet i sig. Det har aldrig fallit mig in att önska förtrogna eller utportionera mina äfventyr. Därför gläder det mig nästan, att jag icke fick reda på hennes bostad, utan ett ställe, dit hon ofta kommer. Måhända har jag därigenom också kommit mitt mål ännu närmare. Utan att det väcker hennes uppmärksamhet, kan jag nu anställa mina iakttagelser, och när jag nu är i besittning af en utgångspunkt, kan det icke erbjuda någon svårighet

att skaffa mig tillträde till hennes familj. Skulle däremot någon svårighet framställa sig rörande denna punkt — *eh bien!* då tar jag också den svårigheten på mig: allt hvad jag gör, gör jag *con amore*; och således älskar jag också *con amore*.

Den 20.

I dag har jag skaffat mig upplysningar om det hus, hvori hon försvann. Det är en änkefru med tre förträffliga döttrar. Upplysningar kunna här erhållas i öfverflöd, det vill säga, för så vidt de äro i besittning af några. Den enda svårigheten är att förstå dessa upplysningar i tredje potens, ty de tala alla tre i munnen på hvarandra. Hon heter *Cordelia Wahl* och är dotter af en kapten i flottan. Han är död sedan några år tillbaka, så är äfven modern. Han var en mycket hård och sträng man. Hon lever nu i huset hos sin tant, det vill säga sin faster, som skall brås en smula på brodern, men som eljes skall vara ett ytterst respektabelt fruntimmer. Detta är nu godt och väl, men för öfrigt ha de ingen kännedom om fasterns hus; de äro aldrig där, men Cordelia kommer ofta till dem. Hon och de båda flickorna gå och lära i kungens kök. Hon kommer därför oftast dit tidigt på eftermiddagen, någon gång också på förmiddagen, aldrig på kvällen. De lefva mycket tillbakadraget.

Här slutar alltså historien, ingen bro visar sig, på hvilken jag kan smyga in i Cordelias hus.

Hon har således en föreställning om smärtor i lifvet, om dess skuggsida. Hvem skulle ha trott det om henne! Dock, dessa minnen tillhöra säkert en yngre ålder, det är en horisont, under hvilken hon lefvat utan att riktigt märka den. Det är förträffligt, det har frälst hennes kvinnlighet, hon har icke fördärfvats. Å andra sidan kommer detta också att få sin betydelse i och för hennes blifvande uppfostran, när man rätt förstår att framkalla det. Allt dylikt inger i allmänhet stolthet, såvida det icke krossar, och krossad är hon minst af allt.

Den 21.

Hon bor vid Volden, lokalförhållandena äro icke de bästa, inga grannar, hvilkas bekantskap man kunde göra, inga offentliga ställen, där man obemärkt kan anställa observationer. Volden själf är just ingen lämplig plats, man är alltför sedd. Går man nere på gatan, så kan man icke gärna gå på sidan alldeles intill Volden, ty där går aldrig någon, och man skulle tilldra sig alltför mycken uppmärksamhet, och går man som vanligt tätt intill husen, så ser man själf ingenting. Fönstren åt gården kan man också se från gatan, enär huset icke stöter till något annat. Antagligen är det där hennes sofrum är att söka.

Den 22.

I dag såg jag henne för första gången hos fru Jansens. Jag blef presenterad för henne. Detta tycktes hon icke stort fästa sig vid eller öfver hufvud bekymra sig om mig. Jag sökte förefalla så obetydlig som möjligt för att dess bättre kunna vara uppmärksam. Hon stannade där endast ett ögonblick, hon hade blott kommit för att hämta döttrarna, som skulle till kungens kök. Medan de båda flickorna Jansen togo på sig ytterkläderna, blefvo vi båda ensamma i rummet, och med en kall, nästan nedlåtande flegma framkastade jag ett par ord till henne, hvilka med oförtjänt höflighet besvarades. De gingo. Jag kunde ha erbjudit mig att följa dem; det skulle emellertid ha varit tillräckligt för att denoncera kavaljeren, och jag har öfvertygat mig om att det icke är på det sättet hon vinnes. — Däremot tycktes det mig bättre att ögonblicket efter det hon gått också bege mig själf åstad, ehuru en hel del raskare än de och på andra vägar, och äfven de bärande till kungens kök, på så sätt att jag, just som de skulle svänga om in på Kungensgade, i största hast skyndade förbi dem utan att hälsa eller någonting — till stor förvåning för dem.

Den 23.

Att skaffa mig tillträde till huset är nödvändigt för mig, i det afseendet är jag, som det heter

på militärspråket, färdig. Emellertid ser det ut som om det skulle blifva en både vidlyftig och kinkig historia. Jag har aldrig känt någon familj, som lefver till den grad afsöndrad. Det är endast hon och hennes tant. Inga bröder, inga kusiner, ingen uppslagsända att upptäcka, ingen aldrig så aflägsen släkting, som kunde räcka en handen. Jag går ständigt med ena armen lös och ledig, för allt i världen skulle jag icke nu vilja gå med en under hvar arm, min arm är en änterhake, hvilken man alltid måste ha i beredskap, min arm är bestämd för eventualiteterna; om det längst bort i fjärran skulle visa sig en aflägsen släkting eller vän, som jag kunde få att bispringa mig en smula — så klättrar jag. För öfrigt är det oriktigt af en familj att lefva till den grad isolerad; man beröfvar den unga flickan hvarje tillfälle till att lära känna världen, för att nu icke tala om alla andra farliga följder det kan medföra. Det hämnar sig alltid. Som till exempel vid ett parti. Genom en dylik isolering skyddar man sig visserligen mot småtjuftar. I ett hus där man lefver mycket med, där gör tillfället tjuften. Det gör emellertid inte så mycket; ty hos sådana unga flickor finns icke stort att stjäla; när de fyllt sexton år, då har deras hjärtas tafla redan hunnit bli en tafla fullklottrad med namn, och jag bryr mig aldrig om att teckna mitt namn på ett ställe, där flera redan ha skrivit. Det faller mig aldrig in att inrista mitt namn på en fönsterruta, på en krog eller på ett träd eller en bänk i Fredriksbergs Have.

Den 27.

Ju mera jag ser på henne, dess mera öfvertyggar jag mig om att hon är en isolerad figur. Detta bör en man icke vara, icke ens en yngling; ty då hans utveckling i väsentlig grad beror på reflexion, så måste han ha trädt i förhållande till andra. En ung flicka bör därför icke heller vara intressant, ty det intressanta innehåller alltid ett reflekterande öfver sig själf, på samma sätt som det intressanta i konsten alltid samtidigt äfven gifver konstnären. En ung flicka, som vill behaga genom att vara intressant, skulle närmast komma att intressera sig själf. Mot hvarje slags koketteri kan man från estetikens sida invända detta. En annan sak är det med allt det oegentliga koketteri, som är en reflexrörelse af naturen själf; hit hör den kvinnliga blygheten, som är det skönaste af allt koketteri. En sådan där intressant ung flicka kan det nog lyckas att behaga, men liksom hon själf uppgifvit sin kvinnlighet, så äro också å sin sida de män, hvilka hon behagar, synnerligen omanliga. Intressant i egentlig mening blir en ung flicka just genom sitt förhållande till män. Kvinnan utgör det svagare könet, och likväl tillkommer det i långt högre grad henne än mannen att stå ensam i sin ungdom, hon kan vara sig själf nog, ehuru det hvarigenom och hvari hon är sig själf nog är en illusion. Det är denna hemgift, hvarmed naturen utrustat henne liksom en kungadotter. Men det är just denna hvila i illusion, som gör henne isolerad. Jag har ofta brytt min hjärna med att fundera

öfver hvarför ingenting är mera fördärfligt för unga flickor än mycket umgänge med andra unga flickor. Det ligger uppenbart däruti, att detta umgänge hvarken är det ena eller det andra; den stör illusionen, men förklarar den icke. Det är kvinnans djupaste bestämmelse att vara mannen ett sällskap, men genom umgänge med hennes eget kön, uppkommer lätt ett reflekterande häröfver, hvilket gör henne mera till sällskapsdam än sällskap. Språket själf är i detta fall mycket betecknande; mannen kallas herre, men kvinnan kallas icke tjänarinna eller något ditåt, nej, hon är sällskap och ingenting annat, icke ens sällskaparinna. Skulle jag tänka mig ett ideal af en ung flicka, då fick hon stå ensam i lifvet och — hvad som vore det viktigaste — icke ha väninnor. Vål är det sant, att gratierna voro tre, men icke desto mindre har det helt säkert aldrig fallit någon in att tänka sig dem resonerande i en grupp — i deras tysta trefhet bilda de en skön kvinnlig enhet. Beträffande detta kunde jag nästan frestas till att än en gång anbefalla jungfrubur, så vida icke detta tvång å sin sida åter komme att verka obehagligt. Det viktigaste för en ung flicka är att hon får njuta sin frihet, men att denna frihet icke påvisas. Därigenom blir hon skön och räddas från att bli intressant. En ung flicka, som i stor utsträckning sällskapar med andra unga flickor, henne är det förgäfvets som man ger jungfruslöja eller brudsöja; den hvilken är i besittning af tillräcklig estetisk uppfattning, skall däremot alltid finna, att en i djupare och eminent mening oskyldig ung flicka

föres beslöjad inför honom, om det också icke är skick och bruk att begagna brudslöja.

Hon är strängt uppfostrad; jag ärar hennes föräldrar därför i deras graf; hon lefver mycket tillbakadraget, jag kunde falla tanten om halsen därför. Hon har icke lärt känna världens fröjder och har icke dess tomma öfvermättnad. Hon är stolt, hon föraktar det som gläder andra unga flickor, så skall det vara. Prakt och hjäfs behaga henne icke på samma sätt som andra unga flickor; hon är en smula oppositionell, men detta är nödvändigt för en ung flicka med hennes svärmeri. Hon lefver i fantasiens värld. Föll hon i orätta händer, så kunde det af henne åstadkommas någonting mycket okvinnligt, just därför att det är så mycken kvinnlighet i henne.

Den 30.

Öfverallt korsas våra vägar. I dag har jag mött henne tre gånger. Jag är underrättad om hvarje den minsta utflykt hon gör, när och hvar jag skall träffa henne, men jag använder icke min kunskap till att skaffa mig möten med henne, tvärtom låter jag med den största nonchalans i världen det ena tillfället efter det andra gå mig ur händerna. Ett möte, som ofta kostat mig flera timmars väntan, bortslösas som en bagatell; jag träffar henne icke, jag endast tangerar hennes periferiska existens. Om jag till exempel fått reda på att

hon skall besöka fru Jansens, så sammanträffar jag icke gärna med henne, för den händelse jag icke nödvändigt behöfver det i och för anställandet af någon särskild iakttagelse; jag föredrar att göra min visit hos fru Jansen en stund tidigare än hon kan väntas för att så om möjligt möta henne i dörren i det ögonblick hon kommer och jag går eller också i trappan, då jag helt likgiltigt skyndar förbi henne. På detta sätt spinner jag in henne i mitt första nät. På gatan hejdar jag henne icke, och om jag växlar en hälsning med henne, så närmar jag mig henne dock aldrig, utan tar alltid sikte på långt håll. Detta att vi ideligen stöta ihop måste nog synas henne påfallande, och hon märker nog att en ny planet visat sig på hennes horisont, en planet, hvilken på det mest hänsynsfulla sätt i världen i sin bana inverkar störande på hennes. Men den lag, hvilken konstituerar denna rörelse, den har hon ingen aning om, utan frestas snarare att se sig om till höger och vänster för att upptäcka den punkt, som är målet; att detta icke är någonting annat än hon själf, det har hon lika litet föreställning om som om sin antipod. Det går med henne liksom i allmänhet med dem, hvilka omgifva mig: de tro, att jag är öfverhopad af en massa göromål, ideligen är jag i rörelse, och som Figaro säger jag: en, två, tre, fyra intriger på en gång, det är min smak. Först måste jag känna henne med hela hennes andliga tillstånd, innan jag börjar mitt angrepp. De flesta njuta en ung flicka som de njuta ett glas champagne — i ett enda skummande ögonblick. Å ja, det är ju vackert

nog, och med många unga flickor är väl det det högsta man kan drifva det till. Men här finns mera. Om föremålet är för skröpligt för att tåla klarhet och ohöjdhet, nå väl, då njuter man det oklara. Men hon kan uppenbarligen tåla det. Ju mera hängifvenhet man kan bringa in i kärleken, dess intressantare. Ögonblickets njutning däremot är, om än icke i yttre så dock i inre mening, en våldtäkt, och i en våldtäkt finns det endast en inbillad njutning, i den liksom i en kyss, som stulits, finner reflexionen intet. Nej, när man kan bringa det därhän, att en ung flicka för sin frihet blott har ett enda mål, det att hängifva sig, att hon känner hela sin salighet däri, att hon nästan bettlar om att på detta sätt få hängifva sig och ändock är fri, då känner man, att först detta är njutning. Men härtill fordras alltid något andligt.

Cordelia! Det är likväl ett härligt namn! Jag sitter hemma och öfvar mig själf i att tala liksom en papegoja, och jag säger: Cordelia, Cordelia, min Cordelia, du min Cordelia. Jag kan icke låta bli att småle vid tanken på den rutin, hvarmed jag en gång i ett afgörande ögonblick skall komma att uttala dessa ord. Man bör alltid göra förstudier, allt bör på förhand vara i ordning. Det är intet under, att diktarna alltid bruka skildra detta det första du'ets ögonblick, detta sköna ögonblick, när de älskande icke genom öfverglutning (ehuru de visserligen äro många, som aldrig bringa det längre) utan genom nedstigande i kärlekens haf afkläda sig den gamla människan och sedan, när de stiga upp

ur detta dop, för första gången riktigt känna hvarandra som gamla bekanta, ehuru de endast äro ett ögonblick gamla. För en ung flicka är detta ögonblick alltid det skönaste, och för att rätt kunna njuta det, bör man alltid vara något högre, så att man icke allenast är baptisand, utan tillika präst. En smula ironi gör detta ögonblicks andra ögonblick till ett af de intressantaste, det är en andlig afklädning. Man måste vara poetisk nog att icke störa akten, och ändock måste skälmen ständigt sitta på lur.

Den 2 juni.

Hon är stolt, det har jag sedan länge märkt. När hon sitter samman med de tre flickorna Jansen, så talar hon ytterst föga, deras pladder tröttar henne synbarligen, ett visst småleende kring läpparna tyckes tyda därpå. Jag bygger på detta småleende.

Stundom åter kan hon hängifva sig åt en nästan pojkkaktig ysterhet, till stor förvåning för flickorna Jansen. Oförklarligt är det mig icke, när jag tänker på hennes barndomslif. Hon hade blott en enda bror, hvilken var ett år äldre än hon. Hon känner endast far och bror, hon har varit vittne till allvarliga scener, dylikt ger afsmak för det vanliga gåssnattret. Hennes far och mor ha icke lefvat lyckligt samman; det som annars mer eller mindre tydligt hägrar för en ung flicka hägrar icke för henne. Omöjligt är det icke, att hon är villrådig om hvad en ung flicka egentligen är. Kanske

hon då och då i enstaka ögonblick önskar hon icke vore en ung flicka, utan en man.

Hon har fantasi, själ, lidelse, kort sagdt, alla substantialiteter, ehuru icke subjektivt reflekterade. I dag förvissade mig slumpen därom. Af firman Jansen vet jag, att hon icke spelar, det strider mot tantens principer. Jag har alltid beklagat det, ty musik är alltid ett godt kommunikationsmedel med en ung flicka, när man, väl att märka, iakttagert den försiktigheten att icke uppträda som kännare. I dag kom jag upp till fru Jansens, jag hade utan att knacka till hälften öppnat dörren, en oblyghet, som ofta varit mig till stor nytta och som jag, när detta är af nöden, söker öfverskylla genom en absurditet, nämligen att knacka på den öppna dörren, då jag ser henne sitta vid fortepianot, alldeles ensam och med ett utseende som om hon stal sig till att spela. Hon spelade en liten svensk melodi, men det gick icke bra för henne, hon blef otålig, men så kommo åter mjukare toner fram. Jag slöt dörren och stannade utanför, lyssnande efter växlingen i hennes stämningar. Det var stundom en lidelse i hennes själ, som lät en tänka på jungfrun i visan, som slog gulddharpan, så att mjölken sprang fram i hennes bröst. Det var något vemodigt, men också något dityrambiskt i hennes föredrag. Jag kunde ha störtat fram och gripit detta ögonblick — men det hade varit en dårskap, Minnet är icke blott ett medel att bevara, det är också ett medel att föröka, hvad som är genomträngdt af minnen verkar dubbelt. I böcker, i synnerhet i

psalmböcker, hittar man ofta en liten blomma. Det har varit ett skönt ögonblick, som gifvit anledning till att den lades dit, minnet däraf är likväl ännu skönare. Synbarligen döljer hon, att hon spelar, eller kanske hon endast spelar denna lilla svenska melodi — kanske den äger ett särskildt intresse för henne? Allt detta vet jag icke, och därför är denna händelse mig af stor vikt. När jag nu en gång kommer till att tala förtroligare med henne, så leder jag henne helt förstulet fram mot denna punkt och låter henne störta ned genom denna fallucka.

Den 3 juni.

Ännu kan jag icke komma öfverens med mig själf om hur hon skall uppfattas. Jag håller mig därför så tyst och undangömd som möjligt — jag liknar en soldat i en vedettkedja, som kastar sig ned på marken och lyssnar efter det aflägsnaste eko af en framryckande fiende. Egentligen är jag icke till för henne, icke som om förhållandet vore negativt, men så att det icke är något förhållande alls. Ännu har jag icke vågat något experiment. — Att se henne och att älska henne, det var ett, brukar det stå i romanerna — ja, det vore sant för den händelse kärleken icke ägde någon dialektik. Men hvad får man för resten af romaner veta om kärleken? Intet annat än lögner, som tjäna till att korta af uppgiften.

När jag efter de upplysningar jag nu har fått tänker tillbaka på det intryck det första mötet gjorde på mig, så har min ursprungliga föreställning om henne visserligen modifierats, men detta såväl till hennes som till min fördel. Det hör just icke till det hvardagliga, att en ung flicka på detta sätt går alldeles ensam eller att en ung flicka på detta sätt försjunker i sig själf. Min stränga kritik hade pröfvat henne och befunnit henne intagande. Men intagande är man endast en oerhördt flyktig sekund, en sekund, som försvinner som den dag i går, när den är förbi. Jag hade icke föreställt mig henne i de omgifningar, i hvilka hon lefver, minst så oreflekteradt förtrolig med lifvets stormar.

Gärna ville jag dock veta, hur det förhåller sig med hennes känslolif. Förälskad har hon säkert aldrig varit, därtill är hennes själ för fritt fladdrande, allraminst hör hon till dessa teoretiskt erfarna jungfrur, hvilka långt på förhand bruka tänka sig i en älskad mans armar. De öden, som träffat henne, ha just icke varit i stånd till att bringa henne i oklarhet om förhållandet mellan dröm och verklighet. Hennes själ nåres ännu af idealens gudomliga ambrosia. Men det ideal, som föresväfvar henne, är väl knappast en herdinna, en roman-hjältinna, utan en Jeanne d'Arc eller något dylikt.

Spörsmålet förblir alltjämt, om hennes kvinnlighet är tillräckligt stark för att man skulle kunna låta den reflektera sig, eller om den blott skall njutas som skönhet och behag; spörsmålet är om

man vågar spänna bågen högre. Redan det är en stor sak att finna en ren omedelbar kvinnlighet, men vågar man försöka changementet, så har man det intressanta. I så fall blir det bäst att skaffa henne en alldaglig friare på halsen. Det är enbart vidskepelse den vanliga tron, att detta skall skada en ung flicka. — Det vill säga, är hon en mycket fin och ömtålig planta, hvars lifs enda glanspunkt är behag, då är ju det bästa alltid, att hon aldrig hört kärleken nämnas, men är detta icke fallet, så är det en vinst, och jag skulle aldrig draga i betänkande att själf anskaffa en friare, för den händelse ingen förefanns. Denne friare bör för resten alls icke vara någon karikatyr, ty därigenom vinner man intet; det bör vara en fullständigt respektabel ung man, om möjligt är till och med älskvärd, men likväl för obetydlig för hennes lidelse. En sådan människa kommer hon att ringakta, hon kommer att få afsmak för kärleken, hon kommer nästan att tvifla på sin egen realitet, när hon kännande sin egen bestämmelse ser hvad verkligheten bjuder — när det att älska, kommer hon att säga, icke är något annat, så är det icke stort bevändt därmed. Hon blir stolt i sin kärlek, denna stolthet gör henne intressant, den genomstrålar hennes väsen med ett högre incarnat; samtidigt är hon också sitt fall närmare — allt detta gör henne ständigt allt mer och mer intressant. För ögonblicket är det bäst att börja granska hennes bekantskaper för att se, om det icke bland dessa skulle finnas en dylik friare. I hennes hem kommer ej något tillfälle att yppa sig, ty dit kommer

så godt som ingen, men själf är hon ju ibland med ute, och därför kunde hon ju möjligen äga någon. Att själf anskaffa en, innan man har reda på detta, kunde alltid vara betänkligt; tvenne hvar för sig obetydliga friare kunde verka skadligt genom sin relativitet. Därför har jag nu att undersöka, om det icke skulle existera någon dylik älskare i löndom, hvilken icke har mod att storma huset, en hönstjuf, som icke kan hitta på någon utväg med ett dylikt klosterliknande hus.

Den strategiska principen, lagen för alla rörelser i detta fälttåg, blir alltså att alltid beröra henne i en intressant situation. Det intressanta är alltså det område, hvarpå striden skall föras, det intressantas potens skall uttömmas. Så vida jag icke mycket misstagit mig, så är också hela hennes byggnad beräknad därpå, på så sätt, att det jag fordrar just är det hon gifver, ja det hon själf fordrar. Det är detta som det kommer an på, att lista ut hvad den enskilda kan gifva och hvad hon som följd däraf fordrar. Mina kärlekshistorier ha därför alltid en realitet för mig själf, de utgöra ett lifsmoment, en bildningsperiod, hvarom jag noga vet besked. En eller annan färdighet jag har förskaffat mig, äger till och med sammanhang därmed. Så till exempel lärde jag mig dansa enkom för den första flicka jag älskade och lärde mig tala franska för en liten dansös' skull. Den gången gick jag som alla narrar till torgs och blef ofta lurad. Nu söker jag in i afkrokarna. Emellertid har hon kanske uttömt en sida af det intressanta, hennes instängda lif tyckes tyda därpå. Det gäller alltså

nu att finna en annan sida, som vid första ögonkastat alls icke förefaller henne intressant, men som blir det för henne just därigenom, att hon på detta sätt först ryggar tillbaka. Därför väljer jag icke det poetiska, utan det prosaiska. Detta är alltså början. Först neutraliseras hennes kvinnlighet genom prosaisk förståndighet och hån, icke direkt men indirekt, samt genom det absoluta neutrala i ande. Hon nästan förlorar sin kvinnlighet för sig själf, men i detta tillstånd kan hon icke hålla ut ensam, hon kastar sig i mina armar, icke som om jag var älskare, nej, ännu helt neutralt, men hennes kvinnlighet vaknar nu åter, man drifver den fram till dess högsta elasticitet, man ställer ett hinder i hennes väg, hon tar detta hinder, hennes kvinnlighet når en nästan öfvernaturlig höjd, hon tillhör mig med en världslidelse.

Den 5.

Jag behöfde icke gå långt. Hon besöker grosshandlar Baxters hus. Här har jag träffat icke endast henne, utan också en person, som icke mindre lägligt kommit i min väg. *Edvard*, sonen i huset, är dödligt förälskad i henne, det behöfver man endast ett halft öga för att se, när man ser på hans tvenne. I affären på faderns kontor är han en vacker och rätt angenäm ung man, ehuru något blyg, hvilket sistnämnda jag dock icke tror skadar honom i hennes ögon.

Stackars Edvard! Han vet rakt icke, hur han skall bära sig åt med sin kärlek. När han vet, att hon kommer dit till kvällen, så gör han toalett enkom för hennes skull, tar på sig sina nya svarta kläder enkom för hennes skull, sträcker upp sig i manschetter enkom för hennes skull och gör på detta sätt nästan en löjlig figur bland de hvardagsklädda gästerna. Hans förlägenhet gränsar till det otroliga. Vore det nu en mask, så skulle Edvard vara en farlig rival för mig. Förlägenhet fordrar stor konst för att rätt användas, men man uppnår också mycket genom densamma. Hur ofta har jag ej använt förlägenhet för att narra en liten ungmö! Vanligen uttala unga flickor sig mycket skarpt om förlägna män, och likväl hålla de i smyg af dem. Litet förlägenhet smickrar den lilla snärtans fåfånga, hon känner sin öfverlägsenhet, det är handpengarna. När man så har vyssat dem till sömns, så visar man just vid ett tillfälle, då de icke kunna annat än tro att man måste dö af förlägenhet, att man i själfva verket befinner sig så långt därifrån, att man godt kan stå för sig själf. Genom förlägenhet mister man sin karaktär af man, och den är därför också ett relativt godt medel att neutralisera förhållandet mellan könen. När de märka, att det endast var en mask, blifva de därför skamsna och rodna i sitt inre. De känna mycket väl med sig, att de på sätt och vis ha öfverskridit sina gränser; de känna det ungefär på samma sätt som när de alltför länge fortsatt med att behandla en gosse som ett barn.

Den 7.

Så ha vi då blifvit vänner, Edvard och jag. Mellan oss råder en sann vänskap, ett skönt förhållande, hvars like icke funnits sedan Greklands skönaste dagar. Vi blefvo snart förtroliga, sedan jag efter att ha invecklat honom i en mängd betraktelser angående Cordelia fick honom att tillstå sin hemlighet. Det är så enkelt, i förtroendenas stund slinker äfven den stora hemligheten med! Stackars fyr, det är redan länge som han suckat! Han sträcker upp sig hvarje gång hon kommer och följer henne sedan hem på kvällen, medan hans hjärta klappar vid tanken på att hennes arm hvilar på hans. Kikande på stjärnorna, promenera de till hennes port, där han ringer på. Hon försvinner, han förtviflar — men hoppas på nästa gång. Han har ännu icke haft mod att sätta sina fötter öfver hennes tröskel, han, som dock har ett så ypperligt tillfälle därtill. Trots det att jag i mitt stilla sinne icke kan låta bli att skratta åt Edvard, så ligger det dock något vackert i hans barnslighet. Trots det jag inbillar mig eljes vara tämligen väl bevandrad inom de erotiska känslornas värld, har jag likväl aldrig på mig själf iakttagit detta tillstånd, denna förälskelsens ångest och bäfvan — det vill säga, i den grad, att den beröfvat mig fattningen, ty eljes känner jag den nog, men på mig verkar den så, att den snarare gör mig starkare. Kanske vill någon här invända, att jag i så fall aldrig varit riktigt kär — väl möjligt! Jag har skämt ut Edvard, jag har uppmuntrat honom att

lita på min vänskap. I morgon skall han taga ett afgörande steg — personligen gå åstad och inbjuda henne. Jag har lyckats bringa honom på den försvifade idén att bedja mig gå med; jag har lofvat honom att göra det. Han ser däri ett utomordentligt vänskapsprof. Tillfället är helt och hållet sådant jag önskar det, det är att falla med dörren in i huset. Skulle hon ha den aflägsnaste aning om rätta innebörden af mitt uppträdande i huset, så skall mitt sätt att bete mig åter förvirra allt.

Jag har icke förut varit van att förbereda mig på min konversation, nu har det blifvit mig en nödvändighet för att underhålla tanten. Jag har nämligen åtagit mig det hedervärda värfvet att konversera henne och dymedelst söka bemantla Edwards älskarattityder gent emot Cordelia. Tantens har förr i världen uppehållit sig på landet, och såväl genom mina noggranna studier af jordbruksekonomiska skrifter som genom tantens på erfarenhet grundade meddelanden gör jag betydliga framsteg i kunskaper och duglighet.

Hos tanten gör jag fullkomlig succès, hon håller mig för en pålitlig och stadig människa, som det är ett riktigt nöje att ha att göra med och som icke liknar de vanliga modejunkerarna. Hos Cordelia tyckes jag icke vara synnerligen väl anskrifven. Hennes kvinnlighet är visserligen för ren och oskyldig för att fordra, att hvarje man skall göra henne sin kur, men likväl känner hon alltför mycket det upproriska i min existens.

När jag så sitter där uppe i de trefliga rummen, där hon som en god ängel utbreder behag öfver allt och alla, som komma i beröring med henne, öfver de goda så väl som öfver de onda, så blir jag stundom otålig i mitt inre och känner mig frestad att störta fram ur mitt gömsle — ty, ehuru jag sitter där uppe synlig för alla, så sitter jag likväl på lur —; jag känner mig frestad att gripa hennes hand, att omfamna hela henne själf, att gömma henne i mig, af fruktan att någon skall röfva bort henne för mig. Och när Edvard och jag lämna dem på aftonen och hon till afsked räcker mig sin hand, då, när jag håller den i min, förefaller det mig ofta svårt att låta den fågeln slippa bort ur min hand. Tålmod — *quod antea fuit impetus, nunc ratio est*, hvad som förut var drift, är nu metod — hon måste i långt högre grad ompinnas af mitt nät, först sedan skall jag plötsligt låta kärlekens hela makt brusa fram. Vi ha icke fördärfvat denna minut för oss genom smek på förhand och anticipationer, det kan du tacka mig för, min Cordelia. Jag arbetar på att skärpa motsatserna, jag spänner allt mera kärlekens båge för att dess djupare kunna såra. Likt en bågskytt slappar jag strängen, stramar den åter, lyssnar till dess sång som till min krigsmusik — men ännu siktar jag icke, ännu lägger jag icke pilen på strängen.

När ett ringa antal människor ofta råka hvarandra i samma rum, utvecklar det sig lätt en tradition om hvar hvar och en har sin plats och sitt

tillhåll. Det går ihop för en till en tafla, en karta öfver terrängen, som man när man önskar kan rulla upp för sig. På detta sätt bilda vi nu också i det *Wahlska* huset tillsammans en tafla. På kvällen drickes där te. Vanligen flyttar sig då tanten, som tills nu suttit i soffan, bort till lilla sybordet, hvilken plats Cordelia nu lämnar för att i stället rycka fram till tebordet framför soffan. Edvard följer henne, jag följer tanten. Edvard söker hemlighetsfullhet, han vill hviska, och gör det i allmänhet så bra, att han rent af blir stum. Jag däremot gör ingen hemlighet af mina utgjutelser för tanten beträffande torgprisen eller mina beräkningar öfver hur mycket mjölk det erfordras för att få ett pund smör — allt ting, som hvilken som helst ung flicka icke blott kunnat höra på utan att taga skada af, utan äfven — hvad som är långt sällsyntare — utgörande en solid och grundlig och uppbygglig konversation, i lika hög grad förädlade för hufvudet som för hjärtat. Vanligen vänder jag ryggen åt tebordet och Edwards och Cordelias svärmeri, själf svärmar jag med tanten. Är icke naturen stor och vis i sin alstring! Hvilken kostlig gåfva är icke smöret, hvilken härlig produkt af natur och konst! Förutsatt att det verkligen talades något mellan Edvard och Cordelia, skulle tanten med säkerhet icke vara i stånd att höra det, detta har jag lofvat Edvard, och jag håller alltid ord. Däremot kan jag själf förträffligt höra hvart enda ord, som växlas af dem, och uppfatta hvarje deras rörelse. Detta är af vikt för mig, ty man kan aldrig veta hvad en människa i förtviflans mod kan hitta på

att säga. De försiktigaste och skyggaste naturer drista sig stundom begå de mest desperata saker. Ehuru jag sålunda icke har det minsta att göra med dem hvar för sig, kan jag ändock mycket väl märka på Cordelia att jag i osynlig måtto beständigt är närvarande mellan henne och Edvard.

Det är i alla fall en sällsam tafla vi fyra bilda tillsammans. Skulle jag tänka på kända taflor, så kunde jag nog finna en analogi, för så vidt som jag hvad mig själf angår, tänker på Mefistofeles; det kinkiga i saken blir emellertid det att Edvard icke är någon Faust. Gör jag mig själf till Faust, blir svårigheten den att Edvard för visso icke är någon Mefistofeles. Icke heller jag är någon Mefistofeles, åtminstone icke i Edwards ögon. Han håller mig för sin kärleks goda genius, och däri gör han rätt, åtminstone kan han vara säker på att ingen mera sorgfälligt kan vaka öfver hans kärlek än jag. Jag har lofvat honom att underhålla tanten, och med allt allvar sköter jag denna hedervärda uppgift. Tanten nästan försvinner för våra ögon i bara landtekonomi, vi spatsera tillsammans i kök och källare och upp på loftet, vi se till hönsen, änderna och gässen och så vidare. Allt detta förargar Cordelia. Hvad jag egentligen vill, kan hon naturligtvis inte begripa. För henne är jag alltjämt en gåta, men en gåta, som icke frestar hennes gissningsförmåga utan som förbittrar, ja indignerar henne. Hon känner mycket väl med sig, att hennes tant håller på att bli löjlig, och hennes tant är ju dock en aktningsvärd dam, som

är långt ifrån att förtjäna något dylikt. Å andra sidan sköter jag mina kort så väl, att hon mycket väl känner, att hon förgäfvets skulle söka hindra mig. Någon gång drifver jag det så långt, att jag får Cordelia att i all hemlighet draga på munnen åt tanten. Detta är studier, som måste göras. Icke som om jag gjorde detta i förbund med Cordelia, långt ifrån, på det viset skulle jag aldrig fått henne att draga på munnen åt tanten. Jag bibehåller oförändrad min allvarliga uppsyn; men hon kan icke låta bli att småle. Detta är den första falska lärdomen: vi måste lära henne att le ironiskt. Detta löje gäller likväl mig nästan lika mycket som tanten, ty hon vet rakt icke, hvad hon skall tänka om mig. Det kunde ju hända, att jag var en sådan där människa, som blifvit gammal i förtid, detta kunde ju hända, ett annat kunde också hända, ett tredje likaså, och så vidare. När hon så har dragit på munnen åt tanten, så harmas hon på sig själf. Jag vänder mig då om, och i det jag fortsätter att tala med tanten, ser jag helt allvarligt på henne — då drar hon på munnen åt mig, åt situationen.

Vårt förhållande är icke förståelsens ömma och trofasta omfamningar, det är icke förståelsens attraktioner utan missförståelsens repulsioner. Mitt förhållande till henne är egentligen ingenting alls; det är ett rent andligt förhållande, hvilket gent emot en ung flicka naturligtvis är detsamma som ingenting alls. Den metod, hvilken jag nu följer, har likväl sina utomordentliga fördelar. En man, hvilken uppträder som kavaljer, han uppväcker

misstanke och reser sig själf motstånd. Allt dylikt är jag befriad ifrån. Man bevakar mig icke, man skulle tvärtom snarare vara hågad anse mig som en pålitlig människa, som vore lämplig att själf bevaka den unga flickan. Metoden har endast ett fel, det är, att den är långsam, men den kan därför och uteslutande med fördel användas mot individer, hos hvilka det intressanta är att vinna.

Hvilken makt att föryngra har likväl icke en ung flicka! Icke morgonluftens friskhet, icke vindens sus, icke hafvets kyla, icke vinets doft eller eldighet, intet i världen har denna föryngrade makt.

Snart vill jag hoppas att jag har bragt det därhän, att hon hatar mig. Jag har nu fullständigt antagit skapelsen af en gammal nattmössa. Jag talar icke längre om annat än att sitta makligt, ligga bekvämt, ha en pålitlig tjänare, en stadig vän, som icke ramlar omkull med en, när man går med honom under armen. Kan jag nu få tanten att lämna de jordbruksekonomiska betraktelserna, så för jag henne in på samma område. På det viset får jag en mera direkt anledning till ironi. En gammal nattmössa kan man skratta helt godmodigt åt, ja till och med hysa en smula medlidande med, men en ung man, som likväl uppenbarligen alls icke saknar intelligens, genom att bete sig som jag upprör han den unga flickan, hela hennes köns betydelse, skönhet och poesi tillintetgöras för henne.

På detta sätt förflyta dagarna, jag ser henne, men talar icke med henne, jag talar med tanten i hennes närvaro. Någon enstaka natt kan det falla mig in att gifva min kärlek luft. Då går jag höljd i min kappa, med mössan neddragen öfver ögonen, utanför hennes fönster. Hennes sofrum vetter ut mot gården, men då det är ett hörnhus, kan man se dit från gatan. Stundom står hon där ett ögonblick vid fönstret, eller också öppnar hon det och ser upp mot stjärnorna, obemärkt af alla, blott icke af den som hon väl allra minst skulle tro sig bemärkt af. I dessa nattimmar går jag då omkring som en ande, och som ande bebor jag den plats, där hennes bostad ligger. Då glömmes jag allt, har inga planer och inga beräkningar längre, kastar förståndet öfver bord, vidgar och stärker mitt bröst genom djupa suckar — en motion som jag behöfver för att icke lida under det systematiska i mitt nuvarande sätt att lefva. Andra äro dygdiga om dagen och synda om natten, jag är om dagen förställning, om natten är jag idel åtrå. Om hon kunde se mig här, om hon kunde se in i min själ — om . . .

Om denna unga flicka vill förstå sig själf, måste hon medge, att jag är en man för henne. Hon är för häftig, hon tar allt för djupt för att bli lycklig i äktenskapet; det skulle vara för smått att låta henne falla för en förförare af det simpla, vanliga slaget; när hon faller för mig, så räddar hon det intressanta ut ur skeppsbrottet. I förhål-

lande till mig måste hon göra hvad filosoferna med användande af en ordlek kalla: zu Grunde gehen.

Hon är egentligen trött vid att lyssna på Edvard. Alltid när man har satt små trånga gränser för det intressanta, upptäcker man sedermera desto mera. Hon lyssnar stundom till mina samtal med tanten. När jag märker detta, då låter jag liksom en blixst från en helt annan värld glänsa fram vid horisonten, till förvåning såväl för tanten som för Cordelia. Tantens blixten, men hör ingenting. Cordelia hör rösten, men ser intet. I samma nu befinner sig emellertid allt åter i sin goda ro, konversationen mellan tanten och mig fortskrider i sin jämna gång, liksom posthästarna i nattens stillhet; temaskinens vemod ackompanjerar den. I dylika ögonblick kan det blifva outhärdligt i rummet, i synnerhet för Cordelia. Hon har ingen, som hon kan tala med eller höra på. Vänder hon sig till Edvard, så löper hon fara för att han i sin förlägenhet begår någon dumhet. Vänder hon sig däremot åt andra hållet, till tanten eller mig, då framkallar den säkerhet, som härskar hos oss, vår jämna konversations monotona hammarslag, den obehagligaste kontrast till Edwards osäkerhet. Jag kan godt förstå, att det måste förefalla Cordelia som om hennes tant vore förhåxad, till den grad rör hon sig i min takt och i mitt tempo. Icke heller kan hon deltaga i denna konversation, ty bland de medel jag använt för att uppröra henne är också det, att jag behandlar henne alldeles som ett barn. Icke som om jag på grund därpå skulle

tillåta mig någon som helst frihet emot henne, långt ifrån, jag känner godt, hur skadligt dylikt kan inverka, och det är här af största vikt, att hennes kvinnlighet åter må kunna resa sig ren och skön. Men på grund af mitt intima förhållande till tanten är det mig en lätt sak att behandla henne som ett barn, som ingenting förstår af världen. Härigenom förnärmas icke hennes kvinnlighet, den endast neutraliseras — ty hennes kvinnlighet kan det icke förnärma, att hon icke vet besked om torgpriser, men väl kan det uppröra henne, att detta skall vara det högsta i lifvet. I och genom mitt kraftiga bistånd öfverbjuder tanten nästan sig själf i denna riktning. Hon har nära på blifvit fanatisk, något hon i sanning kan tacka mig för. Det enda hon icke finner sig i hos mig är, att jag ingenting är. Nu har jag tagit mig för att säga hvarje gång det blir tal om ett ämbete, som blifvit ledigt: det är en plats alldeles som afsedd för mig! Och så börjar jag ett djupt allvarligt samtal med henne därom. Cordelia märker alltid ironien. Det är endast det jag vill.

Stackars Edvard! Skada, att han icke heter Fritz! Hvarje gång som jag i mina stilla tankar dröjer vid mitt förhållande till honom, kommer jag alltid att tänka på Fritz i »Bruden».* Edvard

* »Bruden», pjes af Scribe, hvari hufvudpersonen Fritz genom eget förvållande går miste om sin brud, som i stället erhåller en grefve.

är till på köpet liksom denna hans förebild korpral i borgargardet. Skall jag vara uppriktig, måste jag tillstå, att Edvard också är tämligen tråkig. Han griper sig icke riktigt an med saken, han infinner sig endast alltid uppsträckt och elegant. Det är, i förtroende sagdt, af vänskap för honom, som jag brukar uppträda så nonchalant som möjligt. Stackars Edvard! Det enda, som nästan kommer mig att tycka synd om honom, är, att han är mig så oändligt förbunden, att han nästan icke vet, på hvad vis han skall tacka mig. Att låta honom tacka mig därför, det är verkligen för mycket.

Hvarför kunna ni nu inte helt beskedligt hålla er lugna? Hela morgonen ha ni ju inte gjort annat än ruskat i min markis, dragit i min reflexions-spegel och i det därtill hörande snöret, lekt med klocksträngen från tredje våningen, stött mot fönster-rutorna, kort sagdt på hvarje tänkbart sätt förkunnat er ankomst, liksom ni ville vinka mig ut till er! Ja, vädret är onekligen vackert, men jag känner ingen lust att ge mig ut, låt mig stanna hemma . . . Ni lustiga, uppslupna sefyrrer, ni glada gossar, ni kunna ju ensamma ge er åstad. Gå för att som vanligt skalkas med unga flickor! Ja, jag vet det, så förföriskt som ni förstår ingen att omfamna en ung flicka. Det är förgäfvets som hon gör sina krumbukter för att ta till flykten från er, era snärjande armar kan hon i alla fall icke befria

sig från. Och i grunden vill hon det heller icke, ty ni, svala och luftiga barn, medföra ingen upp-
hetsning... Gå er väg för er själfva och låt mig
vara... I så fall ha ni intet nöje däraf, säger
ni, ni göra det ju inte för er egen skull... Nåväl,
jag går med, men under två villkor! För det första!
Det bor vi Kongens Nytorv en ung flicka. Hon
är mycket vacker, men är på samma gång oblyg
nog att inte vilja älska mig, ja, hvad värre är, hon
älskar en annan, och det går så långt, att de pro-
menera med hvarandra under armen. Klockan ett
vet jag, att han skall hämta henne. Nu skola ni
lofva mig, att de värsta bråkmakarna bland er
gömma sig någonstädes i närheten ända till det
ögonblick han i sällskap med henne kommer ut ur
porten. Just som de skola till att bege sig ned åt
Store Kongensgade, störtar sig ett detachement
fram och tar på det höfligaste sätt i världen hatten
af hufvudet på honom och för den med jämn fart
på precis en alns distans framför honom — icke
hastigare, ty då kunde det tänkas, att han ginge
tillbaka. Han tror alltjämt, att han i nästa sekund
skall få tag i den; han icke ens släpper hennes
arm. På detta sätt föra ni honom och henne fram
genom Store Kongensgade, längs Volden till Nörre
port, till Höibroplads... Hur lång tid det kan ta?
Jag tänker så där omkring en halftimme. På slaget
half två kommer jag från Östergade. När ert de-
tachement väl fört de älskande midt ut på Höibro-
plads, anställes ett häftigt anfall på dem, hvarunder
ni också passa på och rycka af hennes hatt,
bringa oordning i hennes lockar och bortföra hennes

schal — allt under det hans hatt gladeligen går allt högre och högre till väders. Kort sagdt, ni anställa en förvirring sådan, att icke bara jag, utan hela den goda menigheten brister ut i gapskratt och hundarna börja skutta och tornväktarn sätter till med att klämta. Nu ställa ni till på så vis, att hennes hatt kommer rakt emot mig och jag blir den lycklige, som får öfverräcka den. — För det andra! Den afdelning, hvilken följer mig, lyssnar till minsta vink af mig, håller sig noga inom det passandes gränser, förnärmar ingen vacker flicka, tillåter sig ingen större frihet eller lekfullhet, än att hennes barnsliga själ därunder hela tiden kan bevara sin glädje, liksom läppen sitt leende, ögat sitt lugn och hjärtat sin frihet från ångest. Vågar någon af er bete sig annorlunda, då skall ert namn vara förbannadt. — Och nu åstad till lif och glädje, till ungdom och skönhet! Visa mig hvad jag ofta sett förut, men ändå aldrig blir trött på att se, visa mig en vacker ung flicka, utbred hennes skönhet för mig så, att hon själf blir ännu skönare; examinera henne så, att hon själf har glädje af denna examination! — — — Jag väljer breddgraden, men jag kan, som ni veta, endast disponera öfver min tid till half två. — — —

Där kommer det en ung flicka, uppsträckt och grann, ja, det är ju söndag i dag också . . . Svalka henne en smula, fläkta emot henne kylig luft, glid i sakta vågor hän öfver henne, omfamna henne med era oskyldiga omfamningar! Jag kan se för mig, hur kinden öfvergjutes af en fin rodnad, hur läppens färg blir starkare, hur barmen häfver sig . . .

Icke sant, mitt barn, det är en obeskriflig, en salig njutning att inandas dessa friska fläktar? Den lilla kragen vaggar som ett löf. Hur friskt och starkt hon drar andan! Hennes steg sakta af, hon nästan bäres af den lätta fläkten, likt en sky, likt en dröm . . . Blås litet starkare, i litet längre stötar! . . . Hon hämtar sig. Armarna sluta sig närmare intill barmen, som hon nu med mera omsorg skyddar, på det att icke en vindpust skall bli allt för när-gången och hastigt och lustigt blåsa sin kyla in under den lätta betäckningen . . . Hennes rodnad blir friskare, kinden fylligare, ögat klarare, gången mera taktfast. Hvarje slags strid förskönar en människa. Hvarje ung flicka borde förälska sig i sefyren, ty ingen man förstår dock så som den att, genom att strida med henne, försköna hennes skönhet . . . Hennes kropp böjer sig en smula framåt, hufvudet ser mot fotens spets . . . Håll upp en smula! Det är för mycket, hennes figur blir bred, den förlorar sin vackra smärthet . . . Svalka henne litet! . . . Icke sant, mitt barn, när man blifvit varm, är det vederkvickande att känna svalkan af dessa fläktar! Man kunde breda ut famnen af tacksamhet, af glädje öfver tillvaron . . . Hon vänder sidan till . . . Raskt nu en duktig pust, som kan låta mig ana formernas skönhet! . . . Litet till! Så att draperiet kommer att sluta tätare intill kroppen . . . Nej, det var för mycket! Ställningen blir oskön, gången hindras i sin lätthet . . . Hon vänder sig åter om . . . Blås till nu, låt henne nu försöka! . . . Det är nog, det är för mycket: en lock har fallit ned . . . Nu få ni hålla er i styr!

— — — Där kommer ett helt regemente upp-
marscherande:

Die eine ist verliebt gar sehr;
Die andre wäre es gerne.

Ja, det är onekligen en dålig plats i lifvet, att gå med sin tillkommande svåger under vänstra armen! För en flicka är det ungefär detsamma som för en man att vara extraskrifvare . . . Men extraskrifvaren kan avancera; han har därjämte sin plats på kontoret och är med vid utomordentliga tillfällen. Det är icke svågerns beskärmt, men till gengäld är hennes avancemang icke så långsamt — när hon avancerar och förflyttas öfver till ett annat kontor . . . Blås nu riktigt duktigt! När man har en fast punkt att sluta sig till, så kan man nog göra motstånd . . . Centrum tränger kraftigt fram, flyglarna kunna icke följa . . . Han står tillräckligt stadigt på benen för att vinden icke skall kunna bringa honom ur fattningen, därtill är han alldeles för tung — men också för tung för att flyglarna skulle kunna lyfta honom från marken. Han stormar fram för att visa hvilken tung kropp han är. Men ju orubbligare hans hållning är, dess mera lida de unga flickorna däraf . . . Mina vackra damer, kan icke jag få stå till tjänst med ett godt råd? Låt ni er tillkommande man och svåger vara, försök att gå för er själfva, och ni skall se, att ert nöje på det viset skall bli mycket större . . . Blås nu nu litet saktare! . . . Så de tumla sig i vindens böljor! Snart figurera de emot hvarandra på sidan

ned genom gatan — kan någon dansmusik frambringa en mer uppsluppen munterhet? Och vinden utmattar likväl icke utan stärker... Nu skynda de för fulla segel vid hvarandras sida ned genom gatan — kan någon vals mera förföriskt rycka en ung flicka med sig? Och vinden tröttar likväl icke, utan bär... Nu vända de sig om efter mannen och svågern... Icke sant, litet motstånd skadar inte? Man strider gärna för att komma i besittning af det man älskar, och man vinner nog också hvad man kämpar efter, ty det är en högre styrelse, som bispringer kärleken — därför har mannen också vinden med sig... Har jag icke utfunderat detta riktigt? När man själf har vinden i ryggen, då kan man i hastigheten ryckas ett stycke förbi den älskade, men när man har den mot sig, kommer man i en angenäm rörelse, när man flyr hän till den älskade — vindpustarna komma en att synas friskare, mera frestande och mera förförisk, den kyler läppens frukt, hvilken helst bör njutas kall, därför att den själf är så het, liksom champagne hettar på samma gång den nästan isar... Så de skratta och prata — och vinden rycker orden från deras läppar — inte ha de något att tala om nu! — och de skratta på nytt och väja för vinden och hålla fast i hatten och ge akt på fötterna... Håll nu upp, så att tösorna inte bli otåliga på oss och förargade eller rädda! — — Rätt så, hurtigt framåt, högra benet först, vänstra sedan... Så dristigt och käckt hon ser sig omkring mot världen!... Ser jag orätt, eller håller hon inte en under armen? Förlofvad alltså! Låt se,

mitt barn, hvad lifvet har gett dig för en julklapp! . . . Jo visst, det ser verkligen ut att vara någonting solidt. Hon befinner sig tydligtvis i förlofningens första stadium, hon älskar honom — helt säkert — men likväl fladdrar hennes kärlek, vid och obestämd, omkring honom — ännu har hon kvar den kärleks-kappa, under hvilken många få rum . . . Tag nu i duktigare! . . . Ja, när man går så raskt, är det intet under, att banden i hatten resa sig raka mot blåsten, så att det ser ut som om dessa, likt vingar, buro denna lätta gestalt — och hennes kärlek — också den följer som en älfvas slöja, hvarmed vinden leker. Ja, när man ser kärleken på det där viset, så ser den mer än rymlig ut; men när man skall ikläda sig den, när slöjan skall sys om till hvardagsdräkt — då blir det inte rum för så många grannlåter . . . För tusan! När man haft mod till att ta ett afgörande steg för hela lifvet, skulle man inte då också ha kurage att gå stick i stäf mot vinden? Hvem tviflar på det? Åtminstone icke jag, men inte så häftigt i alla fall, lilla fröken, inte så häftigt! Tiden är en svår tuktomästare, och vinden är knappast sämre . . . Ta nu och skämta litet med henne! . . . Hvertog näsduken vägen? Jo, där fick ni den ju tillbaka . . . Där flög ena hattbandet sin kos . . . det här spektaklet är ju riktigt generande för fästmannen att vara vittne till . . . Där kommer en väninna, som ni skall hälsa på. Det är första gången hon ser er som förlofvad — det är ju för att exponera er som sådan som ni nu befinner er här på Bredgade och som ni sedan ämnar er ut på Langelinie. Så

vida jag inte misstar mig, är det brukligt, att de nygifta första söndagen efter bröllopet bege sig i kyrkan, de nyförlofvade efter förlofningen däremot ut på Langelinie. Ja, en förlofning har verkligen också i allmänhet mycket gemensamt med Langelinie . . . Pass på nu, blåsten tar tag i hatten, böj ned hufvudet och håll om den . . . Det var ändå fatalt, nu kom ni inte åt att hälsa på väninnan, ni lyckades inte samla er värdighet för att hälsa med den öfverlägsna min en förlofvad flicka bör anta gent emot en oförlofvad . . . Lugna er nu, blås inte så häftigt! . . . Nu kommer den goda tiden . . . Se bara, hur hon klänger sig fast intill den älskade! Hon är så långt framom honom, att hon kan vända hufvudet tillbaka och se upp mot honom och glädja sig öfver honom — hennes rikedom, hennes lycka, hennes hopp, hennes framtid . . . Ack, mitt barn, du gör för stor affär af honom! . . . Eller har han inte mig och vinden att tacka för, att han ser så duktig ut? Och du själf, har icke du mig och de stilla fläktar, hvilka nu helbrägd dig och bringa din smärta i glömska, att tacka för att du nu förefaller så lefnadsfrisk, så fylld af hopp och aning?

Och jag vill ej hafva en student,
som ligger och läser om natten,
men jag vill hafva en officer,
som går med fjäder i hatten.

Det där kan man genast se på dig, mitt barn
det ser man af någonting i din blick . . . Nej, det
skall inte vara en student, som kan tillfredsställa

dig... Men hvarför just en officer? Skulle inte en kandidat, som var färdig med studierna, skulle inte han kunna göra detsamma?... För ögonblicket kan jag hvarken stå till tjänst med en officer eller med en kandidat. Men med några svalkande fläktar kan jag däremot stå dig till tjänst... Sätt nu i och blås ett tag!... Rätt så, kasta siden-schalen tillbaka öfver skuldran! Gå nu riktigt långsamt, så blir kinden nog litet blekare och ögats glans icke så häftig... Så där, ja. Ja, om ni fortsätter med att motionera er så här, i synnerhet under så vackra dagar som i dag, och för öfrigt ger er till tåls, så får ni nog till slut er officer. — — Nu kommer det ett par, där båda tydligen äro som gjorda för hvarandra. Hvilken taktfasthet i gången, hvilken på ömsesidig tillit byggd säkerhet i hela uppträdandet, hvilken *harmonia præstabilita*, som Leibnitz säger, hvilken förutbestämd öfverensstämmelse i alla rörelser! Deras uppträdande är icke lätt eller graciöst, de dansa icke med hvarandra, nej, det är något stadigt och något suffisant grundligt hos dem, en säkerhet, hvilken uppväcker ett osvikligt hopp, och som ingifver ömsesidig aktning. Jag slår vad om att deras lifsåskådning är denna: lifvet är en väg. Och till att gå med hvarandra under armen genom lifvets fröjder och sorger tyckas de också bestämde. De harmoniera i den grad, att damen till och med uppgifvit anspråket på att gå på de jämna kantstenarna... Men, kära sefyrer, hvarför göra ni er ett sådant besvär med det paret? Mig förefaller det icke värdt någon

uppmärksamhet. Eller skulle det vara någonting särskildt att uppmärksamma? . . . Dock, klockan är half två, nu raskt till Höibroplads.

Man skulle icke tro, att det var möjligt att i det hela så noggrant beräkna en andlig utvecklingshistoria. Detta visar, hur sund Cordelia är. Det är i sanning en förträfflig flicka. Hon är visserligen stilla, försynt och anspråkslös, men omedvetet ligger det dock i henne ett oerhört kraf. — Det slog mig, när jag i dag såg henne komma in genom dörren. Den smula motstånd, som en vindpust kan åstadkomma, liksom väcker alla hennes krafter till lif, utan att likväl någon strid uppstår inom henne. Hon är ingen liten obetydlig flicka, som försvinner mellan ens fingrar och som är så späd och ömtålig, att man nästan är ängslig för att hon skall gå itu, bara man ser på henne; någon pretentiös praktblomma är hon visserligen heller icke. Med en läkares glädje kan jag därför konstatera alla symtom i denna historia om hälsa.

Jag fortsätter så småningom min anfallsplan och rycker henne allt närmare, i det jag öfvergår till mera direkta angrepp. Denna förändring kan jag på följande sätt beteckna på min krigskarta öfver sammankomsterna hos tanten: jag har nu flyttat min stol på så sätt, att jag nu vänder sidan

till henne. Jag inlåter mig mera med henne, tilltalar henne, aflockar henne svar. Hennes själar äger lidelse och glöd, och ehuru utan att genom några narraktiga och fåfängliga reflexioner hafva fått lutning in åt det säregna har den en viss längtan efter det ovanliga. Min ironi öfver människornas dålighet, mitt hån öfver deras feighet, öfver deras ljumhet och öfver deras tröghet fångla henne. Hon tycker nog om att likt Faëton styra solvagnen öfver himlahalvvet, att komma jorden för nära och bränna till människorna en smula. Någon tillit till mig har hon emellertid icke fattat; hittills har jag förhindrat hvarje närmande, äfven i andligt afseende. Hon måste bli stark i sig själf, innan jag låter henne hvila sig till mig. Glimtvis kan det nog se ut, som om det var hon som jag ville göra till min förtrogna i mitt frimureri, men det är också endast glimtvis. Hon måste själf utvecklas i sig själf, hon måste känna sin själs spännkraft, hon måste taga och lyfta på världen. Hvilka framsteg hon gör, det visa mig lätt hennes repliker och hennes öga; en gång har jag sett förintelsens vrede däri. Mig skall hon intet ha att tacka för, ty fri måste hon vara — endast i frihet är kärlek, endast i frihet är förströelse och evig lust. Trots det att jag arbetar på att hon liksom med naturnödvändighet skall sjunka i min famn och sträfvar att bringa det därhän, att hon skall gravitera hän emot mig, så gäller det dock på samma gång att se till att hon icke skall falla likt en tung kropp, utan som ande gravitera mot ande. Trots det att hon skall tillhöra mig, får detta dock icke vara

identiskt med det osköna, att hon som en börda skall hvila på mig. Hon får hvarken vara mig i fysiskt afseende ett påhäng eller i moraliskt afseende en förpliktelse. Emellan oss två skall endast frihetens egen lek råda. Hon skall vara mig så lätt, att jag kan taga henne på min arm.

Nästan alltför mycket sysselsätter mig Cordelia. Jag börjar åter mista min jämvikt, icke precis inför henne personligen, när hon befinner sig framför mig, men däremot när jag i djupaste mening är ensam med henne. Jag kan längta efter henne, icke för att tala med henne, utan blott för att låta hennes bild sväfva förbi mig, jag kan smyga mig efter henne, när jag vet att hon gått ut, icke för bli sedd, utan för att se. Förliden afton följdes vi åt från Baxters, Edvard gjorde henne sällskap hem. I största hast skildes jag från dem och skyndade upp för en annan gata, där min betjänt väntade på mig. I ett nu hade jag kostymerat om mig och mötte henne så ännu en gång, utan att hon anade det. Edvard var stum liksom alltid. Helt säkert är jag förälskad, om också icke i vanlig mening, och med dylikt måste man alltid vara mycket försiktig — konsekvenserna äro alltid farliga, och så är man det ju endast en gång. Dock, kärlekens gud är blind; är man blott klok, så kan man nog narra honom. Konsten är att vara så mottaglig som möjligt i förhållande till intryck, att veta, hvilket intryck man gör på och hvilket intryck man får af hvarje ung flicka. På det viset kan man till och med vara förälskad i många på en gång,

det vill säga, man är då förälskad på olika sätt i hvar och en af dem. Att älska en är för litet; att älska alla är ytlighet; att känna sig själf och älska så många som möjligt, att låta sin själ i sig så gömma alla kärlekens makter, att hvar och en får sin bestämda näring, under det att medvetandet likväl omfattar det hela — det är njutning, det är att lefva.

Den 3 juli.

Edvard kan egentligen icke klaga på mig. Visserligen vill jag, att han skall tjäna Cordelia till prøfvosten och att hon i och genom honom skall fatta afsmak för den banala kärleken och på det sättet gå utom sina egna gränser — men just därtill hör, att Edvard icke skall vara någon karikatyr, ty då hjälper det icke. Edvard är nu icke allenast ett i borgerlig mening godt parti — dylikt har i hennes ögon ingenting att betyda, en ung flicka på sjutton år ser icke på dylikt — utan han har också personligen flera älskvärda egenskaper, hvilka jag söker hjälpa honom med att sätta i den fördelaktigaste belysning. Likt en kammarjungfru eller en dekoratör styr jag ut honom så godt jag förmår och så långt medlen räcka till, ja, stundom pryder jag honom till och med med några lånta fjädrar. När vi då följas åt för att råka Cordelia, känner jag det ganska besynnerligt att gå vid hans sida. Det är mig, som om han vore min bror eller min son, och likväl är han

ju min vän, min jämnåring, min rival. Farlig kan han aldrig bli mig. Ju högre jag därför kan få upp honom, när han ändå skall falla, dess bättre, dess mer insikt föder det hos Cordelia om hvad det är hon försmår, dess starkare aning om hvad det är hon åtrår. Jag hjälper honom till rätta, jag rekommenderar honom, korteligen, jag gör allt, hvad en vän kan göra för en vän. För att riktigt gifva relief åt min köld, hetsar jag nästan upp mig mot Edvard. Jag skildrar honom som en svärmare. Då Edvard icke det minsta förstår att hjälpa sig själf, så måste ju jag draga fram honom.

Cordelia hatar och fruktar mig. Hvad fruktar en ung flicka? Ande. Hvarför? Därför att ande utgör negationen af hela hennes kvinnliga existens. Manlig skönhet, ett intagande väsen, och så vidare, äro goda medel. Man kan också göra eröfringar genom dem, men aldrig vinna en fullkomlig seger. Hvarför? Därför att man då bekrigar den unga flickan i hennes egen potens, och i sin egen potens är hon dock alltid den starkaste. Genom sådana medel kan man bringa en ung flicka att rodna, att slå ned ögonen, men aldrig frambringa den obeskrifliga, snärjande ångest, som gör hennes skönhet intressant.

Non formosus erat, sed erat facundus Ulixes,
et tamen æquoreas torsit amore Deas.*

* *Ovidius, Ars amandi*: Odysseus var icke skön, ehuru vältalig, men fick likväl hafvets gudinnor att vrida sig af kärlek.

En hvar bör känna sina krafter. Någoting som ofta har upprört mig, är, att till och med de, hvilka äga förutsättningar, bära sig åt så stymparaktigt. Egentligen borde man på hvarje ung flicka, som fallit offer för en annans eller rättare för sin egen kärlek, genast kunna se, i hvilken riktning hon har blifvit bedragen. Den vane mördaren har en bestämd stöt, och den erfarna polisen känner strax igen gärningsmannen, när den ser såret. Men hvar träffar man dylika systematiska förförare, hvar dylika psykologer? Att förföra en ung flicka, det betyder för de flesta att förföra en ung flicka, och därmed punkt — och huru mycket ligger likväl icke doldt i detta begrepp!

Hon hatar mig — som kvinna; hon fruktar mig — som begåfvad kvinna; hon älskar mig — som det goda hufvudet. — Denna strid har jag nu att börja med fått till stånd i hennes själ. Min stolthet, mitt trots, mitt kalla hån, min hjärtlösa ironi, allt detta frestar henne. Icke som om hon skulle vilja älska mig, nej, där finns helt visst icke en tillstymmelse till dylika känslor inom henne, allra minst gent emot mig. Men hon vill täfla med mig. Den frestar henne den stolta oafhångigheten i förhållandet till människorna — arabens frihet i öknen. Mitt löje och min excentricitet neutralisera hvarje slags erotisk urladdning. Hon är ganska fri gent emot mig, och den tillbakadragenhet, som kan finnas, är snarare intellektuell än kvinnlig. Hon är så långt ifrån att se en älskare i mig, att vi blott förhålla oss till hvarandra som

två goda hufvuden. Hon tar min hand, trycker den, skrattar och visar mig en uppmärksamhet, hvori det finnes någonting rent grekiskt. När då ironikern och hånaren har gäckat henne tillräckligt länge, så följer jag anvisningen i den gamla visan: riddaren breder ut sin kappa så röd och beder skön jungfrun att sitta därpå. Men jag utbreder emellertid ingalunda min kappa för att med henne sitta på någon jordisk gräsmatta, utan för att försvinna med henne genom luften på tankens vingar. Kanske också, att jag icke tar henne med utan endast själf bestiger en tanke, hälsar henne med handen, kysser på fingret och blir osynlig för henne... Endast i suset af det bevingade ordet låter jag mig uppfattas och blir icke såsom Jehovah allt mer och mer förnimbar genom rösten, utan mindre och mindre, därför att ju mer jag talar, dess högre upp stiger jag. Då vill hon med, hån på dristiga tankars vingar. Dock, detta blott under ett enda ögonblick, nästa sekund är jag åter kall och stel.

Det finnes olika slag af kvinnlig rodnad. Först ha vi den grofva rodnaden, den rodnad, som liknar rödkrita. Det är den romanskrifvarna aldrig kunna få nog af, när de skola skildra sina hjältinnor. Så är det den fina rodnaden — det är andens morgonrodnad. Hos en ung flicka är den oersättlig. Den flyktiga rodnad, hvilken åtföljer en lycklig idé, är skön hos mannen och än skönare hos ynglingen, hos kvinnan är den intagande. Det är ljungeldens snabba stråle, det är själens kornblix.

Skönast hos ynglingen, är den intagande hos den unga flickan, därför att den där visar sig i sin jungfrulighet och därför också har öfverraskningens blyghet. Ju äldre man blir, dess mer försvinner denna rodnad.

Stundom läser jag någonting högt för Cordelia; vanligtvis ytterst likgiltiga saker. Som sedvanligt måste Edvard hålla ljusstaken — jag har nämligen gjort honom uppmärksam på att ett godt sätt att sätta sig i rapport med en ung flicka är att låna henne böcker. Han har också vunnit åtskilligt härigenom, ty hon är honom ganska förbunden för hans uppmärksamhet. Den, som i själfva verket vinner mest, är likväl jag, ty jag bestämmer valet af böcker och står hela tiden utanför. Här har jag en vid tummelplats för mina observationer. Jag kan gifva Edvard hvilka böcker jag vill, då han icke förstår sig på litteratur, jag kan våga hvad jag vill, i hvilken utsträckning som helst. När jag nu på kvällen råkar samman med henne, får jag boken liksom af en slump i handen; jag bläddrar i den en smula, och i det jag berömmar Edvard för hans uppmärksamhet, läser jag halfhögt. I går kväll tog jag mig för att medelst ett experiment pröfva hennes spännkraft. Jag var villrådig antingen jag skulle låta Edvard låna henne Schillers Gedichte för att så kunna låtsas tillfälligtvis få fatt på Theklas sång, eller Bürgers Gedichte. Jag valde det sista, därför att i synnerhet hans Lenore likväl är en smula öfverspänd, hur skön den än eljes är. Jag slog upp Lenore och läste högt

denna dikt med all den patos, hvaraf jag var mäktig. Cordelia var rörd, hon sydde så febrilt som om det var hon själf, i stället för Lenore i dikten, som skulle hämtas af den döde älskaren. Jag slutade. Tanten hade hört på utan synnerligt deltagande, hon fruktar hvarken för lefvande eller döda älskare och förstår heller inte tyska så synnerligen väl. Jag återger henne humöret genom att visande henne bokens vackra band inleda ett samtal om bokbinderiarbete. Min afsikt därmed var att hos Cordelia tillintetgöra intrycket af det patetiska i samma ögonblick, som det väckts. Hon visade en smula ångest, men jag såg tydligt, att denna ångest icke verkade frestande, utan motbjudande på henne.

Mitt öga har i dag för första gången hvilat på henne. Man säger, att sömnen kan göra ett ögonlock så tungt, att det sluter sig, måhända kunde denna blick förmå något liknande. Ögat sluter sig, och dock röra sig dunkla makter inom henne. Hon ser icke, att jag ser på henne, hon känner det, känner det i hela kroppen. Ögat sluter sig, och det är natt, men inuti henne är det ljus dag.

Edvard måste bort. Han håller på att löpa linan ut; hvarje ögonblick kan jag vänta, att han går åstad och gör henne en kärleksförklaring. Ingen kan veta detta bättre än jag, som är hans förtrogne och som med flit håller honom i denna exaltation för att han desto starkare skall verka på Cordelia. Att låta honom gå därhän, att han

bekänner sin kärlek, det vore dock för äfventyrligt. Visserligen vet jag, att han får ett nej, men därmed är historien icke ute. Han skall säkert taga sig det mycket nära. Detta skulle kanske röra och beveka Cordelia. Ehuru jag i detta fall icke behöfde frukta det värsta, att hon skulle göra om saken igen, så kunde likväl hennes själs stolthet möjligen taga skada af detta rena medlidande. Skulle detta ske, vore min afsikt med Edvard aldeles förfelad.

Mitt förhållande till Cordelia börjar taga en dramatisk vändning. Något måste ske, hvad det så än må vara, blott iakttagande kan jag icke längre förhålla mig, utan att låta ögonblicket gå förbi. Öfverraskas måste hon, det är nödvändigt. Men när man skall öfverraska henne, måste man vara på sin vakt. Det som i vanliga fall skulle öfverraska, det skulle måhända icke verka så på henne. Hon måste egentligen öfverraskas så, att hvad som i första ögonblicket så godt som utgör grunden till hennes öfverraskning, det är att det sker någonting helt vanligt. Succesivt måste det visa sig, att det likväl implicite låg någonting öfverraskande däri. Detta är också beständigt lagen för det intressanta, och detta återigen lagen för allt mitt görande och låtande med afseende på Cordelia. När man endast förstår att öfverraska, har man alltid vunnit spel; man suspenderar ett ögonblick sin motspelerskas energi, gör det omöjligt för henne att handla, och detta oberoende på huruvida man använder det ovanliga eller det vanliga som medel. Med en viss själfbelåtenhet erinrar jag mig ännu ett dumdrigt

försök mot en dam af ganska förnäm familj. Förgäfves hade jag under någon tid i hemlighet smugit omkring henne för att finna en intressant situation; då möter jag henne en middag på gatan. Jag var säker på att hon icke kände mig eller visste, att jag hörde hemma här i staden. Hon gick ensam. Jag smög inig förbi henne, så att jag kom i tillfälle att möta henne ansikte mot ansikte. Jag gick ur vägen för henne, hon behöll de jämna stenarna. Just i detta nu kastar jag en vemodig blick på henne, jag tror nästan till och med, att jag hade en tår i ögat. Jag lyfte på min hatt. Hon stannade. Med rörd stämma och drömmande blick sade jag: Vredgas icke, nådiga fröken, likheten mellan era drag och ett väsen, som jag af hela min själ älskar, men som lefver fjärran från mig, är så påfallande, att ni måste tillgifva mig mitt besynnerliga beteende. Hon trodde jag var en svärmare, och litet svärmeri kan en ung flicka godt med, i synnerhet när hon samtidigt känner sin egen öfverlägsenhet och därför vågar småle åt en. Hon smålog mycket riktigt, hvilket klädde henne obeskrifligt. Med en förnämt nedlåtande min hälsade hon mig, och smålog. Hon fortsatte sin väg, så mycket som två steg gick jag vid hennes sida. Några dagar därefter mötte jag henne åter. Jag tillät mig att hälsa på henne. Hon log mot mig... Tålmodet är dock en kostelig dygd, och den, som skrattar sist, skrattar bäst.

Man kunde tänka sig flera medel att öfverraska Cordelia. Jag kunde försöka resa en erotisk

storm, som vore i stånd att slita träd upp med roten. Förmedelst denna kunde jag försöka att, om möjligt, stöta henne från grund, stöta henne ut ur det historiska sammanhanget och i denna agitation genom hemliga medel söka få fram hennes lidelse. Det vore icke otänkbart, att detta låte sig göra. En ung flicka med hennes lidelse kunde man bringa till fullkomligt hvad som helst. Emellertid skulle det vara estetiskt oriktigt. Jag är ingen vän af svindeln, och detta tillstånd är endast att anbefalla, när man har med sådana unga flickor att göra, hvilka blott på detta sätt kunna vinna poetisk afglans. I detta fall går man dessutom lätt miste om den egentliga njutningen, ty för mycken förvirring är också skadlig. På henne skulle det helt och hållet förfela sin verkan. I ett par drag skulle jag kunna insuga hvad jag under lång tid kunde haft godt af, ja, hvad som värre är, det jag, om jag icke förlorat besinningen, kunde ha njutit fullare och rikare. Cordelia skall icke njutas i exaltation. Öfverraska henne skulle det måhända i första ögonblicket, om jag handlade på detta sätt, men hon skulle snart tröttna, just därför att denna öfverraskning låg hennes egen dristiga själ allt för nära.

Af alla medel blir ändå en vanlig banal förlofning det bästa, det ändamålsenligaste. Måhända ännu mindre kommer hon att tro sina öron, när hon hör mig göra en prosaisk kärleksförklaring samt anhålla om hennes hand — ännu mindre, än om hon lyssnade till min heta våltalighet, insög ångan af den giftiga rusdryck jag framräckte, hörde sitt hjärta slå vid tanken på en enlevering.

Sattyget med en förlofning blir alltid det etiska i den. Det etiska är lika tråkigt i lifvet som i vetenskapen. Huru olika under estetikens himmel! Där är allt lätt, vackert, flyktigt, när etiken kommer med, så blir allting hårdt, kantigt, gränslöst långtrådigt. En förlofning har emellertid icke etisk realitet i strängare mening, på så sätt som ett äktenskap, den har endast giltighet *ex consensu gentium*, på grund af mänsklighetens enstämmiga antagande. Denna tvetydighet kan vara mig i hög grad nyttig. Det etiska däri är just tillräckligt för att Cordelia skall komma att få intrycket af att hon öfverskrider det vanligas gränser, men på samma gång är det etiska däri icke nog allvarligt för att det skall ingifva mig fruktan för någon mera betänkelig skakning. Jag har alltid haft en viss respekt för det etiska. Jag har aldrig gifvit någon flicka äktenskapslöfte, ej ens ett icke allvarligt menadt; för den händelse det nu skulle komma att se ut som om jag gjorde det, är det blott en fingerad rörelse. Jag skall nog förstå att ställa det så, att det blir hon själf, som bryter förbindelsen. Att gifva löften föraktar min ridderliga stolthet. Det väcker mitt förakt, när en domare med löfte om frihet lockar en syndare till bekännelse. En sådan domare förnekar själf sin kraft och sin talang. I min praxis kommer därtill den omständigheten, att jag ingenting önskar, som icke i strängaste mening är frihetens gåfva. Låt dåliga förförare bruka sådana medel. Hvad uppnå de också? Den som icke förstår att till den grad bringa en ung flicka under sin trollmakt, att hon

förlorar allt ur sikte, som man icke vill, att hon skall se, den som icke förstär att till den grad dikta sig in i en ung flicka, att det är från henne allt utgår, eftersom han vill det, han är och förblir en stympare, och jag skall icke afundas honom hans njutning. En stympare är och förblir en sådan människa, en förförare, hvilket man ingalunda kan kalla mig. Jag är en estetiker, en erotik, som fattat kärlekens väsen och höjdpunkt, som tror på kärleken och känner den i grunden och som endast förbehåller sig som privat mening, att hvarje kärlekshistoria allra högst varar ett halfår och att hvarje förhållande är förbi, så snart man njutit det sista. Allt detta vet jag, dessutom vet jag, att det är den högsta tänkbara njutning att älskas, älskas högre än allt i världen. Att dikta sig in i en ung flicka är en konst, att dikta sig ut ur henne är ett mästerstycke. Det sista beror likväl i väsentlig mån på det första.

Ännu ett annat sätt vore möjligt. Jag kunde sätta allt till för att få henne förlofvad med Edvard. Jag skulle då bli parets förtrogne vän. Edvard skulle sätta obetingad tillit till mig, det var ju jag som han så godt som hade att tacka sin lycka för. På detta sätt skulle jag lyckas vara mera dold. Det duger icke. Hon kan icke bli förlofvad med Edvard, utan att hennes värde på ett eller annat sätt förringas. Därtill kommer, att mitt förhållande till henne då skulle bli mer pikant än intressant. Den gränslösa prosa, som ligger i en förlofvning, utgör just resonnansbotten för det intressanta.

Allting börjar synas allt mer betydelsefullt i Wahlska huset. Man märker tydligt, att ett hemligt lif rör sig under de hvardagliga formerna och att detta snart måste komma till uttryck i en passande uppenbarelse. Det Wahlska huset gör sig i ordning till en förlofning. En blott yttre iakttagare skulle kanske gissa på att det skulle bli ett par af tanten och mig. Hvad skulle det icke i ett dylikt äktenskap kunna uträttas i och för jordbruks-ekonomiska kunskapers utbredande bland ett kommande släkte! På så sätt skulle jag bli Cordelias onkel. Jag är en vän af tankefrihet, och ingen tanke är så absurd, att jag icke har mod att fasthålla den. Cordelia fruktar för en kärleksförklaring från Edvard, Edvard hoppas, att en sådan skall afgöra allt. Det kan han för resten också vara säker på. För att emellertid spara honom de obehagliga följderna af ett dylikt steg, skall jag se till att komma före honom. Jag hoppas nu snart kunna skicka i väg honom, han börjar verkligen gå i vägen för mig. I dag kände jag det riktigt. Förefaller han icke så drömmande och kärleksdrucken, att man kan frukta för att han plötsligt som en somnambul skall resa sig upp och för hela menigheten tillstå sin kärlek med en så objektiv syn att icke han ens närmar sig Cordelia. Jag lånade honom ett par ögon i dag. Som en elefant tar någonting på sin snabel, så tog jag honom på mina ögon, så lång han var, och kastade honom bakom mig. Ehuru han förblef sittande, tror jag likväl att han kände det i hela kroppen.

Cordelia är icke så säker mot mig som hon varit förut. Förut närmade hon sig mig alltid kvinnligt säker, nu vacklar hon en smula. Detta har emellertid icke stort att betyda, och det skulle icke vara mig svårt att bringa allt åter på den gamla foten. Dock, det vill jag icke. Blott ännu en exploration, och så förlofningen. Denna kan icke medföra några svårigheter. Cordelia säger ja af pur öfverraskning, och tanten tillfogar ett hjärtligt amen. Hon kommer att bli aldeles öfver sig gifven af glädje öfver en dylik landtekonomisk svärson. Svärson! Hur allt ändå hänger ihop som ärthalm, när man vågar sig in på detta område! Egentligen så blir jag då icke hennes svärson, utan hennes nevö, eller rättare, om Gud vill, ingendera delen.

Den 23.

I dag inhöstade jag frukten af ett rykte jag hade låtit utsprida, att jag var förälskad i en ung flicka. Med Edwards hjälp har det också kommit för Cordelias öron. Hon är nyfiken, hon ger akt på mig, fråga vågar hon emellertid icke. Och likväl är det icke oviktigt för henne att få visshet, dels därför att det förefaller henne otroligt, dels därför att hon däruti nästan skulle se ett förebud för sig själf, ty kunde en så kall hånare som jag blifva kär, så kunde väl också hon blifva det, utan att behöfva blygas. I dag bragte jag denna sak å bane. Att berätta en historia så, att poängen icke

går förlorad, det tror jag jag är man för, liksom äfven för att den ej kommer för tidigt. Att hålla dem, som lyssna på min historia, i spänning, att genom utflykter af episodisk natur förvissa mig om, hvilken utgång de önska den skall få, att narra dem i berättelsens fortgång, det är min lust, att använda dubbelmeningar, så att åhörarna först endast uppfatta det sagda på ett sätt för att sedan plötsligt märka, att orden också kunna förstås annorlunda, det är min konst. När man vill ha ett riktigt tillfälle att anställa iakttagelser i viss riktning, skall man alltid hålla ett tal. Under ett samtal kan den det gäller lättare slippa ifrån en, kan genom frågor och svar lättare dölja, hvilket intryck orden göra. Med högtidligt allvar började jag mitt tal till tanten. »Skall jag tillskrifva det mina vänners välvilja eller mina fienders elakhet, och hvem har icke för mycket både af det ena och det andra?» Här gjorde tanten en anmärkning, som jag af all makt sökte utplåna, för att hålla Cordelia, som lyssnade, i spänning, en spänning, som hon icke kunde upphäfvä, då det var tanten jag talade med och min stämning var högtidlig. Jag fortsatte: »Eller skall jag tillskrifva det en slump, ett ryktes *generatio æquivoca** (detta ord förstod Cordelia uppenbarligen icke, det förvirrade henne endast, så mycket mera som jag lade en falsk tonvikt därpå och sade det med en slipad min, som om poängen låge här), att jag, som är van att lefva dold undan världen, har blifvit ett samtalsämne, i det man påstår, att

* *Generatio æquivoca*, själffafning.

jag gått och förlofvat mig.» Cordelia väntade tydligen på min förklaring öfver det sagda, och jag fortsatte: »Mina vänner, därför att det dock alltid måste anses som en stor lycka att vara kär (hon studsade), mina fiender, därför, att det dock alltid måste anses ytterligt löjligt, att denna lycka kommit mig till del (motsatt verkan) eller slumpen, därför att det likväl icke förefinnes minsta grund därtill, eller ryktets *generatio æquivoca*, därför att det hela väl måste ha uppkommit genom en tom hjärnas tanklösa umgänge med sig själf.» Tanten skyndade att med kvinnlig nyfikenhet fråga, hvem den dam kunde vara, med hvilken man på detta sätt behagat förlofva mig. Hvarje spörsmål i denna riktning afvisade jag emellertid. På Cordelia tror jag nästan att hela historien hade den verkan, att Edwards aktier stego ett par poänger.

Det afgörande ögonblicket närmar sig. Jag kunde hänvända mig till tanten, skriftligen anhålla om Cordelias hand. Det är ju det brukliga sättet ifråga om hjärteangelägenheter, som om det var naturligare för hjärtat att skriva än att tala. Hvad som emellertid skulle bestämma mig för att välja detta sätt, ifall jag eljes gjorde det, det är det filiströsa däri. Dock, valde jag det, så komme jag att gå förlustig om den egentliga öfverraskningen, och den kan jag icke godvilligt afstå ifrån.

Om jag hade en vän, så skulle han kanske säga till mig: har du väl öfvervägt det steg du står i begrepp att taga, ett steg, som är afgörande för hela ditt följande lif samt för en annan varelses

lycka? Den fördelen har man nu, när man har en vän. Jag har ingen vän — om detta är en fördel, skall jag lämna därhän, däremot anser jag det att slippa hans råd som en absolut fördel. För öfrigt har jag visserligen genomtänkt hela saken uti ordets strängaste mening.

Från min sida förefinnes nu intet hinder för förlofningen. Jag är sålunda stadd på giljarfärd — hvem kunde se det på mig? Snart skall min ringa person betraktas från en högre synpunkt. Jag upphör att vara individ och blir — parti; ja, ett godt parti, kommer tanten att säga. Den som det nästan gör mig mest ondt om, det är tanten — ty hon älskar mig med en så ren och uppriktig landt-ekonomisk kärlek, hon tillber mig nästan som sitt ideal.

Jag har visserligen gjort många kärleksförklaringar i mitt lif, och likväl hjälper all min erfarenhet här till alls intet. Ty denna förklaring måste göras på ett helt och hållet säreget sätt. Hvad jag framför allt måste hålla noga klart för mig själf, är, att det hela blott är en fingerad rörelse. Jag har gjort åtskilliga försöksöfningar för att se, i hvilken riktning det vore bäst att uppträda. Att göra ögonblicket erotiskt skulle vara betänkligt, enär detta lätt kunde innebära en anticipation af hvad som först skulle komma senare och successivt utveckla sig. Att göra det alltför allvarligt skulle vara farligt — ett dylikt moment är för en ung flicka af så stor betydelse, att hela hennes själ kan fixeras däri, liksom en döende i sin sista vilja.

Att göra det kordialt, lågkomiskt, skulle icke harmoniera med den mask jag hittills användt och ej heller med den nya, som jag har för afsikt att anlägga och bära. Att göra det kvickt och ironiskt skulle vara att våga allt för mycket. Vore det med mig som det vanligen är med människor vid dylika tillfällen, att hufvudsaken för mig vore att locka fram det lilla jaet, då vore det den lättaste sak i världen. Nu är detta visserligen af vikt för mig, men icke af någon absolut vikt. Ty ehuru jag en gång har utsett denna unga flicka åt mig och ehuru jag användt mycken uppmärksamhet, ja hela mitt intresse på henne, så finnas likväl betingelser, under hvilka jag icke skulle mottaga hennes ja. För mig gäller det alls icke att i yttre mening äga flickan, utan att konstnärligt njuta henne. Därför måste begynnelsen vara så konstnärlig som möjligt. Begynnelsen måste vara så sväfvande som möjligt, den måste i sig rymma alla möjligheter. Om hon genast i mig ser en bedragare, så missuppfattar hon mig, ty jag är ingen bedragare i vanlig mening; om hon i mig ser en trofast älskare, så missuppfattar hon mig också. Det gäller att laga, att hennes själ genom detta uppträdande blir så litet determinerad som möjligt. I ett dylikt ögonblick är en ung flickas själ profetisk som en döendes. Detta måste förhindras. Min älskvärda Cordelia! Jag bedrar dig i och för någonting skönt, men det kan icke vara på annat vis, och jag skall gifva dig allt det vederlag jag förmår. Hela uppträdet måste göras så obetydligt som möjligt, så det hon när hon gifvit sitt ja, icke förmår göra sig

den minsta reda för hvad som kan dölja sig i detta förhållande. Denna gränslöshet af möjligheter är just det intressanta. Är hon i stånd till att förutse någonting, så har jag begått ett misstag i mitt uppträdande, och hela förhållandet förlorar i betydelse. Att hon skulle säga ja, därför att hon älskar mig, vore otänkbart, ty hon älskar mig alls icke. Bäst vore det, om jag kunde förvandla förlofningen från en handling till en tilldragelse, från någonting hon gör till någonting som händer henne och hvarom hon måste säga: Gud vet, hur det egentligen gick till.

Den 31.

I dag har jag skrivit ett kärleksbref för en tredje man. Det är mig alltid en stor glädje. För det första är det alltid rätt intressant att så levande sätta sig in i situationen — och ändå bibehålla all möjlig maklighet. Jag får min pipa stoppad, blir invigd i förhållandet, och brefven från föremålet framläggas. Jag har alltid med omsorg studerat, huru en ung flicka skrifer. Han sitter där nu, förälskad som en råtta, läser hennes bref högt och afbrytes af mina lakoniska anmärkningar: hon skrifer förträffligt, hon har känsla, smak, försiktighet, hon har visst älskat förut, och så vidare. För det andra är det en god gärning jag gör. Jag hjälper ett par unga människor att komma ihop. Nu kvitterar jag. För hvarje lyckligt par utser jag mig ett offer. Jag gör två lyckliga, på sin höjd en olycklig. Jag är ärlig och pålitlig och har

aldrig bedragit någon, som förtrott sig till mig. Litet gycckel tillåter jag mig förstås alltid, nå, det är ju lofliga sportler. Och hvarför åtnjuter jag detta förtroende? Därför att jag kan latin och sköter mina studier och därför att jag alltid håller mina småhistorier för mig själf. Och förtjänar jag icke detta förtroende? Jag missbrukar det ju aldrig.

Den 2 augusti.

Ögonblicket hade kommit. Jag såg en skynt af tanten på gatan, alltså visste jag, att hon icke var hemma. Edvard var nere vid tullen. Det var sålunda allt skäl att antaga, att Cordelia var ensam hemma. Sålunda förhöll det sig också. Hon satt vid sybordet, sysselsatt med sitt arbete. Det har ytterst sällan inträffat att jag besökt familjen på förmiddagen, och hon blef därför en smula häpen öfver att se mig. Det var nära, att situationen blifvit för upprörd. I så fall hade dock icke hon haft skulden därtill, ty hon fattade sig tämligen lätt, men däremot jag själf, ty trots det pansar jag anlagt gjorde hon ett obeskrifligt starkt intryck på mig. Hur intagande hon var i den enkla blåstrimmiga bomullsklädnigen med en frisk afplockad ros på bröstet — en frisk, afplockad ros, flickan själf var som en frisk, afplockad nyintagen blomma, så skär och oberörd föreföll hon! Hvem vet också, hvar en ung flicka tillbringar natten! Jag tänker det är i illusionernas land, att det är

därifrån hon hvarje morgon vänder tillbaka och däraf hennes ungdomliga friskhet. Hon såg så ung och likväl så fullburen ut, som hade naturen liksom en öm och rik moder först i detta ögonblick släppt henne ut ur sin hand. Det var mig, som om jag var vittne till denna afskedsscenen, jag såg hur hennes kärleksfulla moder än en gång till afsked omfamnade henne, jag hörde henne säga: »Gå nu ut i världen, mitt barn, jag har gjort allt för dig, tag nu denna kyss som ett sigill på dina läppar det är ett sigill, som vaktar helgedomen, ingen kan bryta det, utan att du själf vill, men när den rätte kommer, skall du förstå honom.» Och hon tryckte en kyss på hennes läppar, en kyss, hvilken icke såsom en mänsklig kyss tager någonting, utan en gudomlig kyss, som ger allt, som ger flickan kyssens makt. Vidunderliga natur, hvad du är djupsinnig och gåtfull, människan ger du ordet och flickan kyssens våltalighet! Denna kyss hade hon på läppen och afskedet på sin panna och den glada hälsningen i sitt öga, därför såg hon på en gång så hemmahörande ut, ty hon var ju barn i huset, och så främmande, ty hon kände icke världen, utan endast den kärleksfulla moder, hvilken osynlig vakade öfver henne. Hon var verkligen intagande, ung som ett barn, och dock smyckad med den ädla jungfruliga värdighet, som inger vördnad.

Dock, snart var jag herre öfver min lidelse och högtidlig och dum som det höfves när man vill laga att något betydelsefullt sker på ett sätt, hvarigenom det intet får att betyda. Efter några allmänna anmärkningar ryckte jag henne litet närmare

och kom nu fram med mitt ärende. En människa, som talar som en bok, är ytterst tråkig att höra på; stundom är det emellertid rätt ändamålsenligt att tala på detta sätt. En bok har nämligen den märkliga egenskapen, att innehållet alltid medger olika tolkningar. Denna egenskap får också ens tal, när man talar som en bok. Jag höll mig mycket nyktert till de brukliga formulären. Som jag hade väntat, blef hon öfverraskad, detta är oemotsägligt. Men att göra mig själf reda för hur hon såg ut, är vanskligt. Hon såg mångtydig ut, ja ungefär som den ännu icke utkomna, men bebådade kommentaren till min bok, en kommentar, som innehåller hvarje möjlig tolkning. Ett ord, och hon hade skrattat emot mig, ett ord, och hon hade varit rörd, ett ord, och hon hade undgått mig. Men intet ord kom öfver mina läppar, jag förblef löjlig och dum och höll mig noga till ritua- len. — »Hon hade känt mig så kort tid.» Herre Gud, sådana svårigheter möter man endast på förlofningens trånga väg, icke på kärlekens blomster- stigar.

Ganska sällsamt! När jag dagarna förut öfver- vägde saken, då var jag snabb nog i mina slut- satser och säker på att hon i öfverraskningens ögonblick skulle säga ja. Där ser man huru föga alla förberedelser och uträkningar tjäna till! Saken utföll icke som jag hade tänkt, hon sade hvarken ja eller nej, utan hänvisade mig till tanten. Det borde jag ha förutsett. Jag har dock verkligen lyckan med mig, ty detta resultat är ännu bättre.

Tanten ger sitt samtycke, därom har jag heller aldrig hyst minsta tvifvel. Cordelia följer hennes råd. Hvad min förlofning angår, skall jag icke berömma mig af att den är poetisk, den är tvärtom i alla afseenden högst filiströs och spetsborgerlig. Flickan vet icke, om hon skall säga ja eller nej; tanten säger ja, flickan säger också ja, jag tar flickan, hon tar mig — och nu börjar historien.

Den 3.

Så är jag då förlofvad. Det är Cordelia också, och det är nog ungefär allt hvad hon vet angående den saken. Om hon hade en väninna för hvilken hon ville öppna sitt hjärta, så skulle hon antagligen säga: »Hvad det hela skall betyda, det förstår jag verkligen icke. Det är något hos honom, som drar mig till honom, men hvad det är kan jag icke bli klok på, han har en underlig makt öfver mig, men älska honom, det gör jag icke och kommer kanske aldrig att göra det, däremot skall jag godt kunna dra jämnt med honom, och därför också bli rätt lycklig med honom. Ty han fordrar nog inte så mycket, bara man drar jämnt med honom.» Min kära Cordelia! Kanske fordrar han mera och till gengäld mindre uthållighet.

Af allt löjligt är en förlofning dock det allra löjligaste. Äktenskapet finns det likväl mening i, om än denna mening är obekvämlig för mig. Förlofningen är en rent mänsklig uppfinning och gör

ingalunda sin inventör heder. Den är hvarken det ena eller det andra och förhåller sig till kärleken liksom den remsa pedellen har nedåt ryggen förhåller sig till en professorsfrack. Nu är jag alltså medlem af detta hederliga sällskap. Det är icke utan sin betydelse, ty det förhåller sig i alla fall som Trop hos Heiberg säger, att det är först genom att själf vara konstnär som man förvärfvar rätt att bedöma andra konstnärer. Och är icke en förlofvad också en gycklare och konstnär?

Edvard är utom sig af förbittring. Han låter sitt skägg växa och har hängt upp fracken på spiken, hvilket vill säga mycket. Han vill tala med Cordelia, afslöja min illistighet för henne. Det kommer att bli en skakande scen: Edvard orakad och slarfvigt klädd, talande högt med Cordelia. Bara han icke sticker ut mig med sitt långa skägg. Förgäfves söker jag få honom att ta förnuft, i det jag förklarar, att det är tanten som ställt till partiet, att Cordelia måhända ännu hyser känslor för honom, att jag skall vara villig att träda tillbaka, såvida han kan vinna henne. Ett ögonblick tvekar han, om han icke ändå skall ta och låta raka sig samt köpa sig en ny frack, men i nästa sekund öfveröser han mig åter med förebråelser. Jag gör allt för att hålla god min. Hur vred han än är på mig, så är jag viss på att han icke tar ett steg utan att rådföra sig med mig; han glömmmer icke hvilket gagn han haft af mig såsom mentor. Och hvarför skulle jag frånrycka honom det sista hoppet, hvarför skulle jag bryta med honom? Han

är en god människa, ho vet hvad tiden kan bära i sitt sköte?

Hvad jag nu har att göra är att å ena sidan göra allt i ordning för att få förlofningen bruten för att därigenom tillförsäkra mig ett skönare och intressantare förhållande till Cordelia samt å andra sidan använda tiden så klokt som möjligt för att glädja mig åt allt det behag, all den älsklighet, hvarmed naturen i så öfversvallande rikt mått har utstyrt henne, glädja mig däråt, likväl med den begränsning och omsorg, som hindra att någonting uttages i förskott. När jag då har bragt det därhän, att hon lärt sig, hvad det är att älska, så brister förlofningen såsom en ofullkomlig form, och hon tillhör mig. Andra förlöpa sig, när de hunnit till denna punkt, och äga då goda utsikter till ett långtråkigt äktenskap i all evighet. Hvar och en har sin smak . . .

Ännu befinner sig allt såsom förut; men knappast kan någon förlofvad vara lyckligare än jag eller någon girig, som funnit ett guldstycke, saligare än jag. Jag är berusad af tanken på att hon är i min makt. En ren oskyldig kvinnlighet, genomskinlig som hafvet och djup som det, utan aning om kärlek! Nu skall hon likväl snart lära, hvilken makt kärleken ändock är. Liksom en kungadotter, som från stoftet lyftes till fädernas tron, så skall hon nu insättas i det kungarike, där hon hör hemma. Och detta skall ske genom mig, och i det hon lär att älska, lär hon att älska mig; i det hon utvecklar

regeln, utvecklar sig successivt paradigmet, och detta är jag. I det hon i kärleken känner hela sin betydelse, använder hon denna till att älska mig, och när hon anar, att hon har lärt det af mig, älskar hon mig dubbelt. Tanken på min glädje öfvervåldigar mig till den grad, att jag nästan mister besinningen.

Hennes själ har icke förflyktigats eller slappats genom kärlekens obestämda rörelser, någonting, som gör, att många unga flickor aldrig komma till att älska, det vill säga, bestämdt, energiskt, totalt. De ha i sitt medvetande en obestämd dimbild, som skall vara ett ideal, hvarefter det verkliga föremålet skall pröfvas. Af sådana halfheter framgår ett något, hvarmed man kan hjälpa sig kristligt igenom världen.

I det kärleken nu vaknar i hennes själ, genomskådar jag den och lyssnar ut ur henne alla kärlekens röster. Jag undersöker, huru den har gestaltat sig hos henne och danar mig själf till likhet därmed. Och liksom jag redan omedelbart upptagits i den historia, som kärleken genomlöper i hennes hjärta, så kommer jag åter utifrån henne till mötes, så bedräglig som möjligt. En ung flicka älskar dock blott en gång.

Nu är jag alltså i laglig besittning af Cordelia, har tantens samtycke och välsignelse, vänners och släktingars lyckönskningar; detta kommer nog att stå sig. Nu äro alltså krigets besvärligheter öfver, nu begynna fredens välsignelser. Huru löjligt allsammans! Liksom om tantens välsignelse och

vänners lyckönskningar i djupare mening vore i stånd att sätta mig i besittning af Cordelia. Liksom om kärleken hade en sådan motsättning mellan krigstid och fredstid, och liksom den icke snarare, så länge den är till, yttrade sig i strid, om vapnen än äro af olika slag! Skillnaden är egentligen blott den, om det strides *cominus* eller *eminus*, på nära håll eller på afstånd. Ju mer det i ett kärleksförhållande har stridts *eminus*, desto sorgligare, ty desto obetydligare blir handgemänget. Till handgemänget höra handtryckningen, beröringen med foten — någonting som Ovidius såsom bekant lika mycket anbefaller som med djup jalousi ifrar mot — för att nu icke tala om kyssen, famntaget. Den som kämpar *eminus* har vanligen endast ögat att lita på; och likväl skall han, ifall han är konstnär, förstå att bruka detta vapen med en sådan virtuositet, att han nästan uträttar detsamma. Han skall låta sitt öga hvilat på en ung flicka med en desultorisk ömhet, som verkar som om han af en slump berörde henne. Han skall vara i stånd till att gripa henne så fast med sitt öga, som om han hölle henne slutet i sina armar. Ett fel eller en olycka blir det emellertid alltid, om man för länge kämpar *eminus*, ty en sådan kamp är endast symbolen, icke njutningen själf. När man kämpar *cominus*, då först får allt sin verkliga betydelse. När det icke är kamp i kärleken, så har denna upphört. Jag har så godt som alls icke kämpat *eminus* och är därför nu icke vid slutet, utan vid begynnelsen. Först nu tar jag fram vapnen. I besittning af henne är jag, det är sant, nämligen i juridisk och

spetsborgerlig mening; men däraf följer för mig alls intet, jag har långt renare föreställningar. Förlofvad är hon med mig, det är sant; men om jag däraf skulle sluta, att hon älskade mig, vore det ett själfbedrägeri, ty hon älskar öfver hufvud icke ännu. I laglig besittning af henne är jag, och dock är jag icke i besittning af henne, liksom jag omvänt mycket väl kan vara i besittning af en flicka, utan att vara i laglig besittning af henne.

Auf heimlich erröthender Wange
Leuchtet des Herzens Glühen.

Hon sitter i soffan vid tebordet, jag på en stol vid hennes sida. Denna ställning innebär det konfidentiella och dock å andra sidan en förnämhet, som aflägsnar. Ställningen kommer det utomordentligt an på, det vill säga för den som har öga därför. Kärleken har många positioner, denna är den första. Hur kungligt naturen dock slösat på denna unga flicka! Hennes rena, mjuka former, hennes djupa, kvinnliga oskuld, hennes klara öga — allt berusar mig.

Jag har hälsat på henne. Hon kom mig gladt tillmötes som vanligt, dock litet förlägen, litet osäker, förlofningen måste dock göra vårt förhållande något annorlunda, huru vet hon icke; hon tog mig i handen, men icke med ett småleende som eljes. Jag besvarade denna hälsning med en lätt, nästan omärklig handtryckning; jag var mild och vänlig, dock utan att vara erotisk.

Hon sitter i soffan vid tebordet, jag på en stol vid hennes sida. En förklarande högtidlighet

hvilat öfver situationen, en stilla morgonbelysning. Hon är tyst, intet afbryter stillheten. Mitt öga glider sakta hån öfver henne, icke åtrående, därtill fordrades i sanning fräckhet. En fin, flyktig rodnad, stigande och sjunkande som en sky öfver marken, svinner hån öfver henne. Hvad betyder denna rodnad? Är det kärlek, är det längtan, hopp, fruktan — ty hjärtats färg är rödt? Ingalunda. Hon undrar — icke öfver mig, det skulle vara för litet att erbjuda henne, hon undrar, icke öfver sig själf, men i sig själf, hon förvandlas i sig själf. Detta ögonblick kräfvat stillhet, därför skall ingen reflexion störa det, intet lidelsens larm afbryta det. Det är som var jag icke tillstädes, och dock är just min närvaro betingelsen för denna hennes kontemplativa undran. Mitt väsen är i harmoni med hennes. I ett sådant tillstånd dyrkas och tillbes en ung flicka, liksom vissa gudomligheter, genom tystnad.

Det är då en lycka, att jag har min onkels hus. Om jag skulle bibringa en ung människa afsmak för tobak, då skulle jag föra honom in i ett eller annat rökrum på Regentsen; när jag önskar bibringa en ung flicka afsmak för att vara förlofvad, så behöfver jag blott introducera henne här. Liksom endast skräddare komma till skraddarnas gillehus, så komma hit endast förlofvade. Det är ett förfärligt sällskap att komma in ibland, och jag kan icke förtänka Cordelia, att hon blir otålig. När vi äro samlade *en masse* tror jag vi räkna tio par utom de annekterade bataljoner, som till

stora högtidligheter komma till hufvudstaden. Vi förlofvade kunna då rätt njuta förlofningens fröjder. Jag för Cordelia hit för att ge henne afsmak för dessa förälskade handgripligheter, dessa förälskade handtverkares plumpheter. Hela aftonen hör man utan uppehåll ett ljud, som om någon gick om kring med en flugsmälla — det är de älskandes kyssar. I detta hus är man på ett älskvärdt sätt ogenerad, man uppsöker icke ens vråarna, nej, man sitter omkring ett stort rundt bord. Äfven jag gör min till att behandla Cordelia på samma vis; till den änden måste jag i hög grad göra våld på mig själf. Det vore i sanning upprörande, om jag tillät mig att på det sättet förnärliga hennes djupa kvinnlighet. För något dylikt skulle jag göra mig själf större förebråelser än därför att jag bedrar henne. Öfver hufvud kan jag tillförsäkra hvarje ung flicka, som vill förtro sig åt mig, en fullkomligt estetisk behandling: blott att det slutar med att hon blir bedragen; men detta tillhör också min estetik, ty antingen bedrar flickan mannen eller mannen flickan. Det skulle vara ganska intressant om det medelst statistik öfver berättelserna i sagor, sägner, folkvisor och mytologier kunde konstateras, om det oftare är en flicka som är trolös eller en man.

Den tid Cordelia kostar mig ångrar jag ingalunda, ehuru den för visso icke är liten. Hvarje möte kräfver ofta långa förberedelser. Jag upplefver med henne en kärleks tillblivelse. Själf är jag nästan osynligt tillstädes, när jag i synlig måtto

likväl sitter vid hennes sida. Som när en dans, som egentligen skall dansas af två, endast dansas af en, sådant är mitt förhållande till henne. Jag är nämligen den andre dansaren, ehuru osynlig. Hon rör sig som i drömmar, och dock dansar hon med en annan; och denna andre, det är jag, som försåvidt jag är synligt närvarande är osynlig och försåvidt jag är osynligt närvarande är synlig. Rörelsen fordrar en moitié; hon böjer sig hän till honom, hon räcker honom handen, hon flyr, hon närmar sig åter. Jag tar hennes hand, jag fullständiggör hennes tanke, som dock är fullständigjord i sig själf. Hon rör sig i sin själs egen melodi; jag är blott orsaken till att hon rör sig, Jag är icke erotisk, det skulle blott väcka henne, jag är höjlig, smidig, opersonlig, nästan som en stämning.

Hvad tala förlofvade i allmänhet om? För såvidt jag vet ha de mycket brådt med att få hvarandra ömsesidigt inväfda som länkar i sina respektiva familjers tråkiga kedja. Hvad under då, att det erotiska försvinner! Förstår man icke att göra kärleken till det absoluta, i jämförelse hvarmed allt annat försvinner, så skulle man aldrig nedlåta sig att älska, om man än gifter sig tio gånger. Om jag har en tant, som heter Mariane, en onkel, som heter Christopher, en far, som är major o. s. v. o. s. v., allting dylikt är kärlekens mysterier ovidkommande. Ja, till och med ens eget förflutna lif är intet. En ung flicka har i allmänhet icke stort i detta afseende att berätta; har hon det, så kan det nog måhända vara mödan lönt att höra

på henne, men i regeln icke att älska henne. Jag för min del söker icke historier, dem har jag sannerligen nog af; jag söker omedelbarhet. Det är det eviga i kärleken, att individerna först i dess ögonblick blifva till för hvarandra.

Litet förtroende måste det väckas hos henne, eller rättare, ett tvifvel måste aflägsnas. Icke räknar jag mig just till dem bland de älskande, som älska hvarandra af högaktning, gifta sig med hvarandra af högaktning, få barn med hvarandra af högaktning — men likväl vet jag godt, att kärleken, i synnerhet så länge lidelsen icke är satt i rörelse, af den, som än dess föremål fordrar, att han icke estetiskt stöter mot det moraliska. I detta afseende har kärleken sin egen dialektik. Under det att sålunda mitt förhållande till Edvard från moralens synpunkt är långt mera tadelvärdt än mitt beteende mot tanten, så kan det likväl falla sig långt lättare att för Cordelia rättfärdiga det förra än det senare. Hon har visserligen icke yttrat något, men jag har dock funnit det bäst att förklara för henne nödvändigheten af att jag uppträdde så som jag gjorde. Den försiktighet jag har använt smickrar hennes stolthet, den hemlighetsfullhet, hvarmed jag har behandlat allt, fängslar hennes uppmärksamhet. Här kunde det synas, som om jag här redan förrådade för mycken erotisk bildning, som om jag komme att motsäga mig själf, när jag senare nödgas insinuera, att jag aldrig har älskat förut, dock, detta betyder intet. Jag är icke rädd för att motsäga mig själf, blott hon icke

märker det, och jag uppnår hvad jag vill. Låt lärda disputörer sätta en ära i att undgå hvarje slags motsägelse; en ung flickas lif är för rikt för att det icke skulle vara motsägelse däri och alltså göra motsägelse nödvändig.

Hon är stolt och har tillika ingen egentlig föreställning om det erotiska. Under det hon nu visserligen i andligt afseende till en viss grad böjer sig för mig, så låter det sig väl tänkas, att hon, när det erotiska börjar göra sig gällande, kunde få i sinnet att vända sin stolthet mot mig. Efter allt hvad jag kan märka, är hon villrådig om kvinnans egentliga uppgift. Därför var det lätt att resa hennes stolthet mot Edvard. Denna stolthet var emellertid helt och hållet excentrisk, när hon ingen föreställning hade om kärlek. Vaknar kärleken hos henne, så får hon på samma gång sin sanna stolthet, men en återstod af den gamla excentriska kunde lätt slå sig till. Det vore då tänkbart, att hon skulle vända sig mot mig. Ehuru hon icke skall ångra, att hon gifvit sitt samtycke till förlofningen, så skall hon dock med lätthet se, att jag fick det för tämligen godt köp; hon skall se, att begynnelsen från hennes sida icke gjorts riktigt. Går detta upp för henne, skall hon våga bjuda mig spetsen. Så skall det vara. På så sätt kan jag förvissa mig om, huru djupt hon blifvit berörd.

Alldeles riktigt. Redan långt nere i gatan ser jag detta nätta lilla lockiga hufvud, som sträcker sig så långt som möjligt fram ur fönstret. Det är nu tredje dagen, som jag lagt märke till det... En ung flicka står nog icke för intet i fönstret, hon har helt säkert sina goda grunder... Men jag ber er för himlens skull, sträck er inte så långt ut ur fönstret; jag slår vad, att ni står på kanten af stolen, det kan jag sluta mig till af ställningen. Tänk er det förfärliga, att ni föll ned på hufvudet, icke på mig, ty jag håller mig tills vidare utanför saken, men på honom, honom, ty en han måste det ju likväl finnas... Nej, hvad ser jag, långt där borta kommer ju min vän licentiat Hansen midt på gatan. Det ligger någonting ovanligt i hans uppträdande, det är ett ovanligt befodringsmedel han använder, ser jag rätt, är det på längtans vingar han kommer. Skulle han ha sin gång i huset? Utan min vetskap... Ni försvinner, min vackra fröken, jag tänker ni gick ned och öppnade dörren för att ta emot honom... Kom ni bara tillbaka, han skall alls inte in i huset... Huru, ni vet den saken bättre? Men jag försäkrar er... han sade det själf. Om den vagn, som just körde förbi, icke hade slamrat så högljudt, kunde ni själf ha hört det. Jag sade till honom så där helt *en passant*: Skall du hitin? Hvarpå han svarade rent och klart: nej... Nu kan ni gärna säga farväl, ty nu skola licentiaten och jag ut och spatsera. Han är förlägen, och förlägna människor äro ofta språksamma. Nu skall jag tala med honom om det pastorat han söker... Farväl, min vackra fröken,

nu skola vi gå ned till tullen. När vi så ha kommit därifrån, så säger jag till honom: men det är då alldeles förbannadt, så du drar i väg med mig, jag skulle upp till Vestergade. — Se, nu äro vi här igen . . . Hvilken trofasthet, hon står ännu vid fönstret. En sådan flicka måste göra en man lycklig . . . Och hvarför gör jag nu allt detta, frågar ni. Därför att jag är en nedrig människa, som tycker om att gyckla med andra? Ingalunda. Jag gör det af omtanke om er, min älskvärda fröken. För det första! Ni har väntat på licentiaten, längtat efter honom, och så är han dubbelt skön, när han kommer. För det andra! När licentiaten nu kommer in genom dörren, så säger han: »Nu var det på vippen att vi blifvit upptäckta, står inte den förbannade människan i dörren, när jag tänkte gå upp till dig. Men jag bar mig klokt åt, jag invecklade honom i ett långt samtal om det där pastoratet jag söker, och det ena med det andra så fick jag honom långt ner åt tullen; du kan vara säker på att han ingenting märkt.» Och hvad mera? Så håller ni ju ännu mera af licentiaten än förut, ty ni har alltid trott, att licentiaten haft utmärkta tänkesätt, men att han var klok . . . ja, nu ser ni ju själf. Och det har ni mig att tacka för — — Men något faller mig in. Er förlofning kan ju ännu icke vara eklaterad, eljes skulle jag ju veta det. Fickan är vacker och ljuslig att se uppå, men hon är ung. Måhända är hennes förstånd ännu icke mognadt. Vore det icke till på köpet tänkbart att hon helt lättsinnigt gick och tog ett högst allvarligt steg? Det måste förhindras, jag måste tala med

henne. Det är jag skyldig henne, ty det är helt säkert en mycket älskvärd flicka. Det är jag skyldig licentiaten, ty han är min vän; äfven härigenom är jag skyldig henne det, ty hon är min väns tillkommande. Det är jag skyldig familjen, ty det är helt visst en mycket aktningvärd familj. Det är jag skyldig hela människosläktet, ty det är en god gärning. Hela människosläktet! Stora tanke, upplyftande idrott att handla i hela människosläktets namn, att vara i besittning af en sådan generalfullmakt!

Dock, till Cordelia! Stämning har jag alltid användning för, och flickans vackra längtan har verkligen rört mig.

Nu begynner alltså det första kriget med Cordelia, det krig i hvilket jag flyr och därigenom lär henne att, förföljande mig, segra. Jag flyr beständigt, och under denna rörelse bakåt lär jag henne att i och genom mig lära känna alla kärlekens makter, dess oroliga tankar, dess lidelse, hvad längtan är och hopp och otålig förväntan. Under det jag på detta sätt figurerar för henne, utvecklar sig allt detta på ett motsvarande vis hos henne själf. Jag för henne i ett triumftåg, och jag själf är lika mycket den som dityrambiskt besjunger hennes seger som den som visar vägen. Hon skall få mod att tro på kärleken, att tro, att den är en evig makt, när hon ser dess herravälde öfver mig och ser mina rörelser.

Hon skall tro mig, dels därför att jag litar på min konst, dels därför att det ligger sanning till grund för hvad jag gör. Därest nämligen icke detta vore fallet, skulle hon icke tro mig. Vid hvarje rörelse af mig blir hon starkare och starkare; kärleken vaknar i hennes själ, hon är insatt i sin betydelse som kvinna.

Jag har hittills icke hvad man i spetsborgerlig mening kallar friat till henne; det gör jag nu, jag gör henne fri, endast på detta vis vill jag älska henne. Att hon är skyldig mig det, får hon icke ana, ty då skulle hon förlora tron på sig själf. När hon då känner sig fri, så fri, att hon nästan frestas till att vilja bryta med mig, då börjar den andra striden. Nu har hon kraft och lidelse och striden betydelse för mig; de ögonblickliga följderna må sedan bli hvilka de vilja. Antag, att stoltheten kommer henne att svindla, antag, att hon bryter med mig, nåväl, hon har sin frihet; men mig skall hon dock tillhöra. Att förlofningen skulle binda henne, är ett nonsens, endast i hennes frihet vill jag äga henne. Låt henne lämna mig, den andra striden begynner i alla fall, och i denna andra strid segrar jag så visst som det var en synvilla, att hon segrade i den första. Ju större kraftmängden är i henne, desto intressantare för mig. Det första kriget är befrielsekriget — det är en lek. Det andra är eröfringskriget — det är på lif och död.

Älskar jag Cordelia? Ja! Uppriktigt? Ja! Trofast? Ja! — i estetisk mening, och det har väl också något att betyda. Hvad skulle det ha

gagnat denna flicka, om hon hade fallit i händerna på en tölp till trofast äkta man? Hvad skulle det blifvit af henne? Intet. Man brukar säga, att det skall litet mer än ärlighet till för att taga sig fram genom världen; jag för min del skulle vilja säga, att det skall litet mer än ärlighet till för att älska en sådan flicka. Och dock älskar jag henne trofast. Strängt och uppmärksamt vakar jag öfver mig själf, på det att allt som dväljes inom henne, hela den gudomliga rika naturen i henne måtte komma till utveckling. Jag är en af de få, som kunna göra det, hon är en af de få, som lämpa sig därtill — passa vi då icke för hvarandra?

Är det synd af mig, att jag i stället för att se på prästen fäster mitt öga på den vackra broderade näsduk, som ni håller i handen? Är det synd af er, att ni håller den så?... Det står ett namn i hörnet... Charlotte Hahn heter ni? Det är så förtjusande, att sådär af en slump få reda på en dams namn. Det är som om det funnes en tjänstaktig ande, som på ett hemlighetsfullt sätt gjorde mig bekant med er... Eller är det icke af en slump, som näsduken faller i sådana veck, att jag kommer åt att se namnet?... Ni är rörd, ni torkar en tår ur ögat... Näsduken hänger åter löst ned... Det frapperar er, att jag ser på er och icke på prästen. Ni ser på näsduken, ni märker, att den har förrådt ert namn... Det är ju någonting högst

oskyldigt, det är så lätt att få reda på en ung flickas namn . . . Hvarför skall den kramas ihop, hvarför vredgas på den, hvarför vredgas på mig? Hör, hvad prästen säger: »Ingen må föra en annan människa i frestelse; också den som gör det utan att veta däraf, också han har ett ansvar, också han är i skuld till den andre och kan endast afbetala sin skuld genom förökad välvilja» . . . Nu sade han amen, utanför kyrkodörren, där vågar ni nog låta näsduken fladdra fritt för vinden . . . Eller har ni blifvit rädd för mig, hvad har jag då gjort? . . . Har jag gjort mera än ni kan förlåta, än hvad ni vågar erinra er — för att förlåta?

En dubbel rörelse blir nödvändig i förhållandet till Cordelia. Om jag oupphörligt skulle ta till flykten för hennes öfvermakt, så kunde det ju hända, att det erotiska i henne blef för dissolut och löst för att den djupare kvinnligheten skulle kunna hypostasera sig. Hon skulle då, när den andra striden begynte, icke vara i stånd till att göra motstånd. Visserligen sofver hon sig till sin seger, och det skall hon också, men å andra sidan måste hon ständigt väckas. När det då ett ögonblick ser ut för henne, som om hennes seger åter skulle frånryckas henne, skall detta gifva henne lust att hålla den kvar. I denna brytning mognar hennes kvinnlighet. Jag kunde antingen använda samtal för att upphetsa och bref för att kyla eller

också göra tvärtom. Det sista är i alla afseenden att föredraga. Jag njuter då hennes största ögonblick. När hon har mottagit en epistel, när dess söta gift har gått henne öfver i blodet, då är ett ord nog för att kalla kärleken fram till utbrott. I nästa ögonblick kommer henne ironiens rimfrost åter att tvifla, men dock icke mer än att hon ännu beständigt känner sin seger och känner den i än mera ökadtt mått vid mottagandet af nästa bref. Ironi låter sig heller icke så väl anbringas i bref, utan att man riskerar, att hon icke skall förstå den. Svärmeri kan endast glimtvis anbringas i ett samtal. Min personliga närvaro skall förhindra extasen. När jag endast är närvarande i ett bref, då kan hon lätt bära mig, hon förväxlar mig till en viss grad med ett universellare väsen, som bor i hennes kärlek. I ett bref kan man också tumla sig med mera lätthet, i ett bref kan jag mycket väl kasta mig till hennes fötter o. s. v., något, som skulle taga sig befängdt ut, om jag gjorde det i verkligheten och komme illusionen att brista. Det motsägande i dessa rörelser skall framkalla och utveckla, stärka och konsolidera kärleken i henne, med ett ord fresta den.

Alltför tidigt få likväl dessa bref icke antaga någon stark erotisk kolorit. I början är det bäst, att de bära en allmännare prägel, innehålla en enstaka vink, aflägsna ett enstaka tvifvel. Vid tillfälle häntydes äfven på den fördel en förlofning har däruti att man genom mystifikationer kan hålla folk borta. Hvilka ofullkomligheter den för öfrigt har, det skall jag nog icke försumma att

ypperligt medel till att bedra fienderna. En mörk natt finns ingenting farligare för andra skepp än att hänga ut en lanterna, som bedrar mera än mörkret själf.

Din Johannes.

Hon sitter i soffan vid tebordet, jag sitter vid hennes sida; hon håller mig under armen, hennes hufvud hvilar tyngdt af många tankar intill min skuldra. Hon är mig så nära och likväl ännu så fjärran, hon ger sig hän, och dock tillhör hon mig icke. Ännu finns där ett motstånd; men detta är icke subjektivt reflekteradt, det är kvinnlighetens vanliga motstånd; ty kvinnans väsen är att hänge sig under form af motstånd.

Hon sitter i soffan vid tebordet, jag sitter vid hennes sida. Hennes hjärta klappar, dock utan lidelse, barmen häfver sig, dock icke i oro, stundom skiftar hon färg, dock i lätta öfvergångar. Är det kärlek? Ingalunda. Hon lyssnar, hon förstår. Hon lyssnar till det bevingade ordet, hon förstår det, hon lyssnar till en annans tal, hon förstår det som sitt eget; hon lyssnar till en annans röst, som genljuder uti henne, hon förstår detta genljud, som om det var hennes egen stämma, som uppenbaras för henne och för en annan.

Hvad gör jag? Bedårar jag henne? Ingalunda; det skulle ej heller vara mig till någon nytta. Stjäl jag hennes hjärta? Ingalunda, jag ser också helst,

att den flicka, som jag skall älska, behåller sitt hjärta. Hvad gör jag då? Jag formar mig ett hjärta i likhet med hennes. En konstnär målar sin älskade, det är nu hans glädje, en bildhuggare formar henne. Detta gör också jag, ehuru i andlig bemärkelse. Denna bild vet hon icke, att jag äger, och däri ligger egentligen mitt bedrägeri. Hemlighetsfullt har jag förskaffat mig den, och i den meningen har jag stulit hennes hjärta som det om Rebecka heter, att hon stal Labans hjärta, då hon illistigt frántog honom hans husgudar.

Omgifningen och ramen ha dock ett stort inflytande på en och äro något af det, som fortast och djupast inpräglar sig i minnet eller rättare i hela själen och som därför heller icke glömmes. Hur gammal jag än kommer att bli, skall det dock alltid bli mig en omöjlighet att tänka mig Cordelia i en annan omgifning än i detta lilla rum. När jag då kommer för att besöka henne och i allmänhet tar vägen genom salsdörren, skyndar hon själf med detsamma till från sitt rum. När jag då öppnar salsdörren för att gå in i hvardagsrummet, öppnar hon samtidigt den andra dörren, så att våra ögon mötas strax i dörren. Hvardagsrummet är litet och ombonadt och står nästan på gränsen till att vara ett kabinet. Ehuru jag nu har betraktat det från många olika punkter, så är det mig likväl alltjämt kärast att se det från soffan. Hon sitter där vid min sida, framför står ett rundt tebord, öfver hvilket en bordduk är utbredd i breda veck. På bordet står en lampa, modellerad i form

af en blomma, som kraftig och fyllig skjuter upp för att uppbära kronan, öfver hvilken åter ett fint utskuret flor af papper hänger ned, så lätt, att det icke kan ligga stilla. Lampans form erinrar om österlandets natur, florets rörelse om de milda fläktarna i dessa nejder. Golfvet är doldt af en matta, flätad af en säregen sorts vidjor, ett arbete, som strax förråder sin främmande extraktion. Under ett eller annat ögonblick låter jag nu lampan vara den ledande idén i mitt landskap. Då sitter jag utsträckt med henne på marken under lampans blomma. Men stundom åter låter jag flätmattan framkalla föreställningen om ett skepp, om en officerskajuta — vi segla då midt ute på stora oceanen. Då vi sitta långt borta från fönstret, blicka vi omedelbart in i himlens gränslösa horisont. Också detta förökar illusionen. När jag då sitter vid hennes sida, låter jag dylikt visa sig för mig som en bild, som ilar lika flyktigt öfver verkligheten, som döden gör öfver ens graf.

Omgifningen är alltid af vikt, i synnerhet för minnets skull. Hvarje erotiskt förhållande måste vara genomlevadt på det sätt, att det är en lätt att åstadkomma en bild, som äger allt det sköna däraf. För att det skall kunna lyckas, måste man i synnerhet vara uppmärksam på omgifningen. Förefinnes icke denna efter önskan, så måste den på något sätt åstadkommas. För Cordelia och hennes kärlek passar omgifningen fullkomligt. Hvilken olika bild visar sig icke för mig, när jag tänker på min lilla Emelie, och dock, huru passade icke omgifningen äfven där! Henne kan jag icke tänka mig,

eller rättare, henne skall jag endast kunna erinra mig i det lilla rummet åt trädgården. Dörrarna stodo öppna, en liten trädgård framför huset begränsade utsikten, tvang ögat till att stöta emot, till att stanna, innan det med dristigt mod följde landsvägen, som försvann långt bort i fjärran. Emelie var förtjusande, men obetydligare än Cordelia. Omgifningen var också beräknad härfpå. Ögat höll sig vid jorden, det stormade icke djärft och otåligt fram, det hvilade sig mot den lilla förgrunden; och om landsvägen själf än romantiskt förlorade sig i fjärran, så verkade den likväl mera på det viset, att ögat genomlöpte den sträcka, som det hade framför sig, och sedan vände tillbaka för att än en gång genomlöpa samma sträcka. Rummet låg invid jorden. Cordelias miljö får icke ha någon förgrund, utan endast horisontens oändliga djärfhet. Hon får icke befinna sig invid jorden, utan sväfvä, icke gå, utan flyga, icke fram och tillbaka, utan evigt framåt.

När man själf är förlofvad, så blir man mer än nog invigd i de förlofvandes narraktigheter. För några dagar sedan dyker licentiat Hansen upp med den älskvärda unga flicka, med hvilken han gått och förlofvat sig. Han anförtrorde mig, att hon var förtjusande, hvilket jag visste förut, vidare anförtrorde han mig, att hon var mycket ung, hvilket jag också visste förut, slutligen anförtrorde han mig, att det var just därför han hade valt henne, för att själf bilda henne till det ideal, som alltid hade föresväfvat honom. Min Gud, en sådan

där smutsig teolog — och en frisk, blomstrand, lefnadsglad flicka! Jag, som ändock är en rätt gammal praktikus, närmar mig aldrig en ung flicka annorlunda än som till naturens tillbedjansvärda hostia och lär först af henne. För den händelse jag kan ha någon bildande inverkan på henne, är det genom att åter och åter lära henne tillbaka, hvad jag själf har lärt af henne.

Hennes själ måste röras, agiteras i alla möjliga riktningar, dock icke bitvis och för kastvindar, utan totalt. Hon måste upptäcka det oändliga, erfara, att det är det, som ligger en människa närmast. Detta måste hon upptäcka, icke på tankens väg, som för henne är en afväg, utan i fantasien, som för henne är den egentliga kommunikationen mellan henne och mig; ty hvad som är del hos mannen, det är det hela hos kvinnan. Det är icke på tankens mödosamma väg hon skall arbeta sig fram till det oändliga; ty kvinnan är icke född till arbete, utan på fantasiens och hjärtats lätta väg skall hon gripa det. Det oändliga är för en ung flicka lika naturligt som den föreställningen, att all kärlek måste vara lycklig. En ung flicka har öfverallt, hvarthän hon vänder sig, oändligheten omkring sig, och öfvergången är ett språng, men väl att märka ett kvinnligt, icke ett manligt. Huru klumpiga äro i allmänhet icke männen! När de skola taga ett språng, måste de taga sats, göra långa förberedelser, mäta afståndet med ögat, flera gånger springa fram endast för att skygga till och åter vända tillbaka. Ändtligen hoppa de och falla i. En ung flicka

hoppas på ett annat sätt. I bergstrakter träffar man ofta tvenne framskjutande fjällspetsar. En afgrund åtskiljer dem, förfärlig att blicka ned i. Ingen man vågar detta språng. En ung flicka däremot, så förtälja traktens bebyggare, har vågat det, och man kallar det därför jungfrusprånget. Jag tror det gärna, liksom jag tror allt stort om en ung flicka, och det berusar mig, när jag hör det enfaldiga folket tala därom. Jag tror allt, tror till och med det vidunderliga, häpnar däröfver endast för att tro; det enda, hvaröfver jag häpnat här i världen, är också en ung flicka, och som det är det första, så skall det äfven bli det sista. Och dock är ett sådant språng för en ung flicka endast ett hopp, under det att mannens språng alltid blir löjligt därför att, hur väldig sats han än tar, hans ansträngning likväl blir som ett intet i förhållande till topparnas afstånd på samma gång som den dock afger ett slags måttstock. Men hvem kunde vara nog dum att tänka sig en ung flicka taga sats? Man kan visserligen tänka sig henne springande, men då är detta springande själfv en lek, en njutning, en utveckling af behag, hvaremot föreställningen om att taga sats åtskiljer hvad som hör tillsammans hos kvinnan. En sats har nämligen det dialektiska i sig, som är kvinnans natur emot. Men språnget åter, hvem ville här begå det osköna att åtskilja hvad som hör tillsammans! Hennes språng är ett sväfvande. Och när hon sedan kommit öfver till andra sidan, då står hon där åter, icke utmattad af ansträngning, utan skönare än eljes och själfvfullare, och hon kastar en kyss öfver

till oss, som stå på denna sidan. Ung, nyfödd som en blomma, som skjutit upp från bergets rot, gungar hon sig ut öfver djupet, så att det nästan svartnar för vårt öga.

Hvad hon måste lära, är att göra alla oändlighetens rörelser, att gunga sig själf, att vagga sig i stämningar, att förväxla poesi och verklighet, sanning och dikt, att tumla sig i oändlighet. När hon så blifvit förtrogen med detta tummel, så sätter sig det erotiska till, då är hon hvad jag vill och önskar. Då är min tjänst förbi, mitt arbete, då drar jag in alla mina segel, då sitter jag vid hennes sida, då är det för hennes segel vi fara fram. Och i sanning, när denna unga flicka väl en gång blifvit erotiskt berusad, då skall jag hafva nog att göra med att sitta vid rodret för att moderera farten, så att intet kommer för tidigt eller på ett oskönt vis. En gång då och då pickar man ett litet hål på seglet, och i nästa ögonblick brusa vi åter fram.

I min onkels hus blir Cordelia allt mer och mer indignerad. Hon har flera gånger föreslagit, att vi icke mera skulle gå dit; det hjälper henne icke, jag förstår alltid att hitta på undanflykter. När vi i går afton begåfvo oss därifrån, tryckte hon min hand med en ovanlig lidelse. Antagligen hade hon lidit grymt därinne, och det är då intet under. Om det icke till den grad roade mig att iakttaga tillgjordheten och onaturligheten, skulle jag omöjligen själf kunna hålla ut. I morgse mottog jag ett bref från henne, hvori hon med mera

kvickhet, än jag hade tilltrött henne, gycklade med förlofningar. Jag har kysst brevet, det är det käraste jag har mottagit från henne. Rätt så, min Cordelia. Det är så jag önskar!

Egendomligt nog bor det på Östergade två konditorer midt emot hvarandra. I andra våningen till vänster bor en liten mamsell eller fröken. Hon gömmer sig vanligen bakom en jalousi, som täcker den ruta, bakom hvilken hon sitter. Jalousien är af mycket tunt tyg, och den som känner flickan eller mera ofta sett henne, skall, såvida han har goda ögon, med lätthet vara i stånd att igenkänna hvarje drag, under det hon för den som icke känner henne eller icke har goda ögon, endast aftecknar sig som en mörk figur. Det sista är till en viss grad fallet med mig, det första däremot med en ung officer, som hvarje dag precis klockan tolf visar sig i farvattnet och riktar sin blick upp mot den där jalousien. Egentligen blef jag först uppmärksam på det vackra telegrafiska förhållandet genom jalousien. Det finns ingen jalousi för de öfriga fönstren, och en sådan där ensam jalousi, som blott skyler en enda ruta, är vanligen tecken på att det jämt och ständigt sitter en person bakom den. En förmiddag stod jag i fönstret hos konditorn på andra sidan. Klockan var just precis tolf. Utan att bekymra mig om de förbigående fäste jag mitt öga på den där jalousien, då plötsligen

den mörka figuren där bakom börjar röra sig. Ett kvinnligt hufvud visade sig i profil genom den närmaste rutan på så vis, att det på ett egendomligt sätt vände sig i den riktning, i hvilken jalusien visade. Därpå nickade ägarinnan af detta hufvud mycket vänligt och dolde sig åter bakom jalusien. Af allt detta slöt jag först och främst, att den individ, på hvilken hon hälsade, var en mansperson, ty hennes åtbörd var för lidelsefull för att hafva framkallats genom åsynen af en väninna; för det andra slöt jag, att den, hvilken hälsningen gällde, vanligen brukade komma från den andra sidan. Hon hade då placerat sig ganska riktigt för att kunna se honom ett långt stycke i förväg, ja till och med hälsa på honom dold af jalusien.

Mycket riktigt, på slaget klockan tolf kommer hjälten i denna lilla kärleksscen, vår käre löjtnant. Jag sitter nu hos den konditor, som bor på nedra botten i samma hus, där min fröken bor i andra våningen. Löjtnanten har redan varseblifvit henne. Passa nu riktigt på, min käre vän, det är inte just någon lätt sak att göra en vacker hälsning upp mot andra våningen. Han ser för resten icke illa ut, är välväxt, rak och smidig, har en vacker figur, böjd näsa och svart hår, den trekantiga hatten klär honom förträffligt. Nu gäller det. Benen börja så småningom snubbla och bli allt för långa. Det gör ett intryck för ögat, som kan jämföras med den förnimmelse man har, när man har tandvärk och tänderna bli allt för långa i ens mun. När man vill samla hela sin styrka i ögat och gifva

det riktning upp mot andra våningen, så drar man lätt för mycken kraft från benen. Förlåt, herr löjtnant, att jag afbryter denna blick på dess himmelsfärd! Det är en näsvishet, det vet jag nog. Mycket sägande kan man icke kalla denna blick, snarare intetsägande och dock mycket lofvande. Men dessa många löften stiga honom uppenbarligen för starkt åt hufvudet, han vacklar, för att citera Baggesen, han raglade och föll. Det var hårdt, och hade jag fått råda, skulle det aldrig ha skett. Han var för god därtill. Det är rätt fatalt, ty när man skall göra intryck på damerna som kavaljer, så får man aldrig falla. Skall man vara kavaljer, måste man taga sig i akt för dylikt. Uppträder man däremot endast som intelligens, så är allt sådant där likgiltigt; man försjunker i sig själf, man faller ihop, skulle man då också falla i verkligheten, så ligger däri ingenting påfallande.

Hvilket intryck kan väl denna episod hafva gjort på min lilla fröken? Det är olyckligt, att jag inte samtidigt kan befinna mig på båda sidorna af gatan. Jag kunde nog få någon af mina bekanta att ställa sig på andra sidan, men dels önskar jag alltid själf göra iakttagelserna, dels kan man aldrig veta, i hvilken grad jag kan komma att sylta in mig i den här historien, och därför är det bäst att inte ha någon förtrogen, då man eljes måste spilla tid på att ta ifrån honom hvad han vet och göra honom villrådig.

Jag börjar verkligen ledsna på min goda löjtnant. Dag ut och dag in tågar han förbi i full uniform. Det är ju en rysansvärd ståndaktighet.

Men passar sig sådant där för en soldat? Bär ni inte sidogevär, min herre? Höfves det er icke att taga huset med storm och flickan med våld? Ja, ifall ni vore en studiosus, en licentiat, en kapellan, som lefver på hoppet, då vore det en annan sak. Dock, jag förlåter er, ty flickan behagar mig ju mera jag ser på henne. Hon är vacker, hennes bruna ögon äro fulla af skalkaktighet. När hon väntar, att ni skall komma, förklaras hennes ansiktsuttryck af en högre skönhet, som klär henne obeskrifligt. Däraf sluter jag, att hon måste äga mycken fantasi, och fantasien är det vackra könets naturliga skönhetsmedel.

Min Cordelia!

Hvad är längtan? I sammanhang härmed bruka poeterna tala om att sitta fängslad. Huru orimligt! Liksom blott den kunde längta, som sitter fängslad! Liksom man inte kunde längta, när man är fri! Antag, att jag var fri, hur skulle jag icke ändå längta! För resten är jag ju fri, fri som fågeln, och dock, hur längtar jag icke! Jag längtar, när jag beger mig till dig, jag längtar, när jag lämnar dig, till och med när jag sitter vid din sida, längtar jag efter dig. Kan man då längta efter hvad man har? Ja, när man betänker, att man i nästa ögonblick kanske icke längre har det. Min längtan är en evig otålighet. Först om jag hade genomlevvat alla evigheter och förvissat mig

om att du i hvartenda ögonblick tillhörde mig, först då skulle jag vända åter till dig och med dig genomlevva alla evigheter och visserligen icke äga tålmod nog att under ett enda ögonblick vara skild ifrån dig utan att längta, men tålmod nog att sitta lugn vid din sida.

Din Johannes.

*

Min Cordelia!

Utanför porten håller en kabriolett, helt liten, men för mig större än hela världen, då den är stor nog för två, förspänd med ett par hästar, vilda och tygellösa som naturkrafter, otåliga som mina lidelser, djärfva som dina tankar. Om du vill, så för jag dig bort — befaller du, min Cordelia? Din befallning är den lösen, som löser tömmarna och lusten att fly. Jag för dig bort, icke till nya människor från de gamla, utan bort ur världen — hästarna stegra sig; vagnen reser sig, hästarna stå lodrätt nästan öfver våra hufvuden; vi åka genom molnen in i himlen; det susar omkring oss; är det vi, som sitta stilla, och hela världen, som rör sig, eller är det vår egen dristiga flykt? Svindlar det för dig, min Cordelia, så håll fast dig vid mig; mig fattar icke svindeln. I andlig mening fattar en aldrig svindeln, när man blott tänker på ett enda föremål, och jag tänker endast på dig — i lekamlig mening fattar en aldrig svindeln, när man fäster ögat på ett enda föremål, och jag ser endast på dig. Håll fast dig; om världen förgick,

om vår lätta vagn försvann under oss, vi höllo dock hvarandra omslutna, sväfvande i sfärisk harmoni.

Din Johannes.

Det är nästan för mycket. Min betjänt har väntat sex timmar, jag själf två i regn och blåst, blott af omsorg för det kära barnet Charlotte Hahn. Hvarje onsdag mellan två och fem brukar hon hälsa på en gammal tant hon har. Just i dag skulle hon icke komma, just i dag, då jag så mycket önskade möta henne. Och hvarför? Därför att hon skänker mig en alldeles säregen stämning. Hon besvarar min hälsning på en gång himmelskt och obeskrifligt jordiskt; hon blir nästan stående, det är som om hon skulle sjunka i jorden, och dock hade hon en blick som om hon skulle lyftas upp till himlen. När jag ser på henne, blir mitt sinne på en gång högtidligt och åtrående. För öfrigt sysselsätter flickan mig alls icke, jag begär blott denna hälsning, ingenting mera önskar jag. Ej ens om hon själf ville gifva mera. Hennes hälsning försätter mig i stämning, och stämningen åter slösar jag på Cordelia. —

Och dock slår jag vad om att hon på ett eller annat sätt lurat oss. Det är icke blott i komedierna, utan också i verkligheten som det är svårt att vakta en ung flicka; man måste ha ett öga på hvarje finger. Det var en gång en nymf, som

hette Cardea och hvars lust det var att narra männen. Hon uppehöll sig i skogstrakter och lockade sina älskare in i de mörkaste busksnären, hvarefter hon försvann. Janus ville hon också narra, men i stället narrade han henne; ty han hade ögon i nacken.

Minna bref förfela icke sitt ändamål. De utveckla henne själsligt, om också icke erotiskt. Därtill duga ej heller bref, utan biljetter måste användas. Ju mer det erotiska kommer fram, desto kortare blifva de, men desto säkrare gripa de också den erotiska poängen. För att hon likväl icke skall blifva sentimental eller vek, låter jag ironien stundom åter kyla känslorna, hvarigenom hon på samma gång blir mer lysten efter den näring, som är henne kärast. Biljetterna låta det högsta obestämdt hägra i fjärran. I det ögonblick denna hägring börjar gry i hennes själ, afbrytes förhånandet. Under mitt motstånd antager hägringen gestalt i hennes själ, som om det var hennes egen tanke, hennes eget hjärtas drift. Det är endast det jag vill.

Min Cordelia!

Någonstädes här i staden bor en liten familj, bestående af en änka och hennes tre döttrar. Två

af dem gå i kungens kök för att lära sig laga mat. Det var en eftermiddag på försommarn, klockan var ungefär fem, dörren till hvardagsrummet glider sakta upp, en spejande blick ser sig omkring i rummet. Det finns ingen där, endast vid fortepianot sitter en ung flicka. Dörren blir stående på glänt, så att man obemärkt kan lyssna. Det är ingen konstnärinna, som spelar, i så fall hade dörren nog blifvit riktigt stängd. Hon spelar en svensk melodi; den handlar om den korta varaktigheten af ungdom och skönhet; flickans egen ungdom och skönhet gäcka orden. Hvem har rätt, flickan eller orden? Tonerna ljuda så stilla, så melankoliska, som om vemodet vore den skiljedomare, som skulle afgöra striden. — Men det har orätt, detta vemod! Hvilken gemenskap finns det väl mellan ungdomen och dessa betraktelser! Hvilken gemenskap mellan morgon och afton! Tangenterna darra och skälftva; resonansbottnens andar resa sig i förvirring och förstå icke hvarandra — hvarför så häftigt, min Cordelia, hvartill denna lidelsefullhet!

Hur långt skall en händelse vara oss aflägsen i tiden för att vi skola minnas den, hur långt för att minnets längtan icke mer skall gripa den? De flesta människor ha i detta afseende en gräns; hvad som ligger dem för nära i tiden, kunna de icke minnas, hvad som ligger dem för aflägsset icke heller. Jag känner ingen gräns. Hvad jag uppleft i går, det skjuter jag tillbaka tusende år i tiden och minnes det som om det var upplefdt i går.

Din Johannes.

Min Cordelia!

En hemlighet har jag att anförtro dig, min förtrogn. Ty hvem skulle jag eljes anförtro den? Eko? Det skulle förråda den. Stjärnorna? De äro kalla. Människorna? De förstå den icke. Endast dig vågade jag anförtro den, ty du förstår att gömma den. Det finns en flicka, skönare än min själs dröm, renare än solens ljus, djupare än hafvets källor, stoltare än örnens flykt — det finns en flicka — o, böj ditt hufvud till mitt öra och till mitt tal så att min hemlighet kan smyga sig in däri — denna flicka älskar jag högre än mitt lif, ty hon är mitt lif, högre än alla mina önsningar, ty hon är min enda, högre än alla mina tankar, ty hon är min enda, varmare än solen älskar blomman, innerligare än sorgen det bekymrade sinnets lönlighet, längtansfullare än öknens brännande sand älskar regnet — vid henne fasthänger jag ömmare än moderns öga vid barnet, tillitsfullare än den bedjandes själ vid Gud, mer ouplösligt än växten vid sin rot. —

Ditt hufvud blir tungt och tankfullt, det sjunker ned mot bröstet, barmen häfver sig för att komma det till hjälp — min Cordelia! Du har förstått mig, du har förstått mig fullkomligt, bokstafligt, icke ett grand har undgått dig! Skall jag spanna mitt öras sträng och låta din stämma förvissa mig därom? Skulle jag kunna tvifla? Skall du gömma denna hemlighet, vågar jag lita på dig? Man berättar om människor, som genom gräsliga förbrytelser invigt hvarandra till ömsesidig tystnad.

Dig har jag anförtrött en hemlighet, som är mitt lif och mitt lifs innehåll, har du intet att anförtro mig, som är så betydelsefullt, så skönt, så kyskt, att öfvernaturliga krafter skulle sätta sig i rörelse, om det blefve förrådt?

Din *Johannes*.

*

Min Cordelia!

Himlen är höljd af moln — mörka regnmoln rynka sig som svarta ögonbryn öfver ett lidelsefullt ansikte, skogens träd röra sig, skakade af oroliga drömmar. Du har försvunnit för mig i skogen. Bakom hvarje träd ser jag ett kvinnligt väsen, som liknar dig, men kommer jag närmare, döljer det sig bakom nästa träd. Vill du icke samla dig och visa dig för mig? Allt förvirras för mig; skogspartierna förlora sina klara konturer, jag ser allt såsom ett haf af dimma, där kvinnliga väsen, som likna dig, öfverallt visa sig och försvinna. Dig ser jag icke, du rör dig alltjämt i böljor för min syn, och dock är jag lycklig redan vid hvar enstaka bild af dig. Hvari ligger det — är det ditt väsens rika enhet, eller mitt väsens fattiga mångfald? — Är det att älska dig icke att älska en värld?

Din *Johannes*.

Högeligen intressant skulle det vara, om det vore möjligt att fullkomligt korrekt återgifva de samtal, hvilka jag för med Cordelia. Emellertid inser jag lätt, att detta är en omöjlighet; ty om det också lyckades mig att draga mig till minnes hvarje särskildt ord, som växlats oss emellan, så är det dock alltid något som förbjuder sig själf, att återgifva det samtida, som är den egentliga nerven i samtalet, det öfverraskande i utbrottet, det lidelsefulla, som är lifsprincipen i konversationen. Vanligen är jag naturligtvis icke förberedd, hvilket också skulle strida mot den egentliga och i synnerhet den erotiska, konversationens väsen. Endast innehållet af mina bref har jag ständigt i tankarna liksom också den medelst dessa hos henne möjligen framkallade stämningen ständigt för ögonen. Det kunde naturligtvis aldrig falla mig in att fråga henne, om hon hade läst mitt senaste bref. Att hon har läst det, förvissar jag mig lätt om. Direkt talar jag heller aldrig med henne om dem, men jag uppehåller en hemlighetsfull kommunikation med dem i mina samtal, än för att i hennes själ djupare inpräglade ett eller annat intryck, än för att frånrycka henne det och göra henne villrådlig. På det sättet får jag henne att åter läsa om brefvet i fråga och däraf hämta ett nytt intryck och så allt vidare.

En förändring har försiggått och försiggår ännu med henne. Skulle jag beteckna hennes själstillstånd för ögonblicket, så skulle jag säga, att det är en panteistisk dristighet. Hennes blick förråder

det genast. Den är dristig, nästan dumdristig i väntan, som om den hvarje ögonblick fordrade och var beredd att skåda det öfvernaturliga. Liksom ett öga, som ser ut öfver sig själf, så ser denna blick ut öfver det, som omedelbart visar sig för densamma, och ser det vidunderliga. Den är dristig, nästan dumdristig i väntan, men icke i tillit till sig själf, den är därför något drömmande och bedjande, icke stolt och befallande. Hon söker det vidunderliga utanför sig själf, hon vill bedja det att visa sig, liksom om det icke stode i hennes egen makt att framkalla det. Detta måste förhindras, eljes får jag alltför tidigt öfvervikt öfver henne. I går sade hon till mig, att det var något kungligt i mitt väsen. Måhända ville hon böja sig, detta går alldeles icke an. För visso, kära Cordelia, är det något kungligt i mitt väsen, men du anar icke, hvad det är för ett rike, som jag härskar öfver. Det är öfver stämningarnas stormar. Likt Æolus håller jag dem inneslutna i min personlighets berg och låter stundom en, stundom en annan slippa fram. Smickret skall gifva henne själfkänsla, skillnaden mellan mitt och ditt skall göras gällande för henne och allt läggas öfver på hennes sida. För att smickra henne fordras stor försiktighet. Stundom måste man sätta sig själf mycket högt, men likväl så, att en ännu högre plats återstår, stundom måste man sätta sig själf mycket lågt. Det första är det riktigaste, när man rör sig i rörelse mot det erotiska. — Har hon mig att tacka för någonting? Ingalunda. Borde jag önska det? Ingalunda. Jag är för mycket kännare, har för

mycken insikt i det erotiska för att göra mig skyldig till en dylik dumhet. Vore detta verkligen händelsen, skulle jag af alla mina krafter söka få henne att glömma det och vyssa min egen tanke därpå till sömns. Hvarje ung flicka är i förhållande till sitt hjärtas labyrint en Ariadne, hon äger den tråd, med hjälp af hvilken man kan finna vägen därigenom, men ehuru hon äger den, förstår hon icke själf att använda den.

Min Cordelia!

Tala — jag lyder, din önskan är en befallning, din bön är en allsmäktig besvärjelse, hvarje din flyktigaste önskan är en välgärning mot mig; ty jag åtlyder dig icke som en tjänande ande, som om jag stode utanför dig. I samma stund du bjuder, varder din vilja, och med den jag; ty jag är en själens förvirring, som blott väntar på ett ord af dig.

Din *Johannes*.

Min Cordelia!

Du vet, att jag tycker mycket om att tala med mig själf. Jag har i mig själf funnit den intressantaste person jag känner. Stundom har jag fruktat för att jag skulle komma att sakna stoff för dessa samtal, nu är jag utan fruktan, nu har jag

dig. Jag talar då nu och i all evighet om dig med mig själf, om det intressantaste föremål med den intressantaste människa — ack, ty jag är blott en intressant människa, du det intressantaste föremål.

Din *Johannes*.

*

Min Cordelia!

Du tycker, att det är så kort tid jag har älskat dig, du tyckes nästan frukta för att jag kunde hafva älskat förut. Det finnes handskrifter, hvori det skarpa ögat strax anar en äldre skrift, som under tidens lopp blifvit undanträngd af obetydligt klotter. Genom lämpliga medel utplånas den senare skriften, och nu står den rätta ursprungliga tydlig och klar. På samma sätt har ditt öga lärt mig att i mig själf finna mig själf, jag låter glömska förstöra allt, som icke handlar om dig, och så upptäcker jag en ur-gammal, en gudomligt ung originalskrift, då upptäcker jag, att min kärlek till dig är lika gammal som jag själf.

Din *Johannes*.

*

Min Cordelia!

Hur kan ett rike bestå, som är i strid med sig själf? Hur skall jag kunna bestå, då jag strider med mig själf? Hvarom? Om dig för att om möjligt finna ro i den tanken, att jag är förälskad i dig. Men hur skall jag finna denna ro? Af de

båda stridande makterna vill dock ständigt den ena öfverbevisa den andra att det likväl är den, som är djupast och innerligast förälskad; nästa sekund vill den andra detsamma. Det skulle icke bekymra mig stort, om jag hade striden utanför mig, om det var någon, som vågade vara förälskad i dig eller vågade att icke vara det (förbrytelsen är lika stor), men denna strid i mitt eget inre förtär mig, denna ena lidelse med sin dubbelhet.

Din *Johannes*.

Försvinn blott, min lilla fiskarflicka, göm dig blott mellan träden, tag blott upp din börda, det klär dig väl att böja dig, ja till och med i detta nu är det med en naturlig gratie, som den böjer din skuldra under det bråte du har samlat — att en sådan gestalt skall bära sådana bördor! Likt en danserska förråder du formernas skönhet — smal om lifvet, bred om barmen, växten svällande, det måste hvar och en erkänna. Du tror kanske att det där är obetydligheter, du tycker, att de förnäma damerna äro långt skönare, ack, mitt barn! Du vet icke, hur mycken falskhet det finns i världen. Anträd blott din vandring med din börda in i den ofantliga skogen, som antagligen sträcker sig många, många mil in i landet till de blå bergens gräns. Du är kanske ingen riktig fiskarflicka, utan en förtrollad prinsessa; du tjänar hos ett troll, som är grymt nog att låta dig hämta bränsle i skogen. Så är det alltid i sagorna. Hvarför går du eljes djupare

in i skogen, vore du en verklig fiskarflicka, så skulle du ju ned till fiskläget med ditt bränsle och gå förbi mig, som står på andra sidan vägen.

Följ blott stigen, som lekande slingrar sig mellan träden, mitt öga finner dig. Se dig blott om efter mig, mitt öga följer dig. Röra mig, det kan du icke, längtan förmår ingenting öfver mig, jag sitter lugn på staketet och röker min cigarr.

En annan gång — måhända. — Ja, din blick är skälmaktig, när du på det där sättet vänder hufvudet halft tillbaka; din lätta gång lockar en med — ja, jag vet, jag förstår, hvart denna väg leder hän — till skogens ensamhet, till trädens hviskande sus, till stillhetens växlande rikedom. Se himlen själf gynnar dig, den döljer sig i skyar, den förmörkar skogens bakgrund, det är som om den drog gardinerna till om oss.

Farväl, min vackra fiskarflicka, lef väl, tack för din ynnest, det var ett skönt ögonblick, en stämning, icke stark nog att flytta mig från min fasta plats på staketet, men dock rik på inre rörelse.

När Jakob hade underhandlat med Laban om lönen för sin tjänst och de kommit öfverens om att Jakob skulle vakta de hvita fåren och som lön för sitt arbete hafva alla de brokiga, som föddes i hans flock, ställde han käppar vid hoarna på vattningsställena och lät fåren se därpå — på samma sätt ställer äfven jag fram mig själf för Cordelia, så att hennes öga ständigt måtte se mig.

Henne förefaller detta som idel uppmärksamhet från min sida; jag däremot vet, att hennes själ härigenom tappar intresset för allt annat, att det i henne utvecklas en andlig concupiscens, som öfverallt ser mig.

Min Cordelia!

Om jag kunde glömma dig! Är då min kärlek ett verk af minnet? Om tiden utplånade allt från dess taflor, om den än utplånade minnet själf, mitt förhållande till dig vore ändå lika lefvande, du vore dock icke glömd. Om jag kunde glömma dig! Hvad skulle jag då minnas? Mig själf har jag ju glömt för att minnas dig; om jag då glömde dig, skulle jag ju komma att minnas mig själf, men i det ögonblick jag mindes mig själf, måste jag åter minnas dig. Om jag kunde glömma dig! Hvad skulle då ske? Det finns en bild från forntiden, som föreställer Ariadne. Hon springer upp från sitt läger och ser ångestfullt efter ett skepp, som för fyllda segel ilar bort. Vid hennes sida står en Amor med en båge utan sträng och torkar sig i ögonen. Bakom henne står en bevingad kvinnlig figur med hjälm på hufvudet. Vanligen antager man, att denna figur är Nemesis. Tänk dig denna bild, tänk dig den lätt förändrad. Amor gråter icke, och hans båge är icke utan sträng — eller hade du måhända blifvit mindre skön, mindre segerrik, därför att jag förlorat mitt förstånd? Amor småler och spänner bågen. Nemesis står

icke overksam vid din sida, också hon spänner bågen. På den riktiga bilden ser man på skeppet en manlig gestalt, sysselsatt med arbete. Man antager, att det är Thesevs. Icke så på min bild. Han står i bakstammen och blickar långtande tillbaka, han breder ut armarna, han ångrar, hvad han gjort, eller rättare, hans vanvett har lämnat honom, men skeppet för honom bort. Amor och Nemesis sikta båda, en pil flyger från hvardera bågen, de träffa säkert, det ser man, man förstår att de träffa båda på samma ställe i hans hjärta till tecken på att hans kärlek var den Nemesis, som hämnade.

Din Johannes.

Min Cordelia!

Man säger, att jag är förälskad i mig själf. Det förvånar mig icke; ty hur skall man kunna märka, att jag kan älska, när jag blott älskar dig. Jag är förälskad i mig själf. Hvarför? Därför att jag är förälskad i dig; ty dig älskar jag, dig ensam och allt som i sanning tillhör dig; jag älskar mig själf, därför att detta jag, som jag älskar, tillhör dig, och upphörde jag att älska dig, skulle jag också upphöra att älska mig själf. Hvad som därför i världens profana ögon är uttryck för den största egoism, det är för din invigda blick uttryck för den renaste sympati, hvad som i världens profana ögon är uttryck för den mest prosaiska själfupphållelse, det är för din helgade syn uttryck för den mest hänfödda tillintetgörrelse af jaget.

Din Johannes.

Hvad jag förut mest fruktade för, var att utvecklingsgången skulle taga för lång tid för mig. Nu ser jag emellertid, att Cordelia gör stora framsteg, ja, att det blir nödvändigt att sätta allt i rörelse för att riktigt hålla henne vid lif. Matt får hon icke för allt i världen blifva i förtid, det vill säga före den tid, då tiden är förbi för henne.

När man älskar, följer man icke landsvägen. Det är endast äktenskapet, som ligger midt på kungsvägen. När man älskar, går man icke på banade vägar; kärleken banar helst själf sina vägar. Man tränger allt djupare in i skogen. Och när man så vandrar arm i arm, då förstår man hvarandra, då blir det klart, som förut dunkelt fröjdade och smärtade. Man anar icke, att någon är närvarande.

Detta vackra bokträd blef alltså vittne till er kärlek; under dess krona bekände ni er kärlek första gången för hvarandra. Allt erinrade ni er så tydligt, den första gången ni sågo hvarandra, den första gången ni i dansen räckte hvarandra era händer, då ni framåt morgonen skildes åt, då ni intet ville tillstå för er själfva, än mindre för hvarandra.

Det är likväl angenämt nog att vara åhörare vid dessa kärlekens repetitorier. — De föllo på knä under trädet, de tillsvuro hvarandra obrottslig kärlek, de beseglade förbundet med den första kyssten. — Det är frukbara stämningar, hvilka jag måste begagna mig af för Cordelias räkning.

Denna bok blef alltså vittne. Ack ja, ett träd är ett ganska lämpligt vittne; men det är dock för litet. Visserligen menar ni, att också himlen var vittne, men himlen så där utan vidare är en mycket abstrakt idé. Därför, ser ni, fanns det också ett annat vittne.

Skulle jag resa mig och låta dem märka min närvaro? Nej, de veta kanske, hvem jag är, och då är spelet förloradt. Skulle jag under det de höllo på att aflägsna sig resa mig och på det sättet låta dem förstå, att någon varit där? Nej, det vore icke ändamålsenligt. Tystnaden skall hvila öfver deras hemlighet — så länge jag vill det. De äro i min makt, jag kan skilja dem åt, när jag så önskar. Jag känner deras hemlighet; endast af honom eller henne har jag kunnat erhålla min kunskap därom, af henne själf, det vore omöjligt — alltså af honom — det är afskyvärdt — bravo! Och dock, detta är ju nästan en smula sataniskt! Nå, vi få väl se! Kan jag af henne få ett bestämdt intryck, som jag på annat vis icke kan erhålla, normalt, som jag önskar det, nåväl, då kan det icke hjälpas!

Min Cordelia!

Jag är fattig — du är min rikedom; jag befinner mig i mörkret — du är mitt ljus; jag äger intet, behöfver intet. Och huru skulle jag också kunna äga något, det är ju en motsägelse, att den kan äga något, som icke äger sig själf. Jag är lycklig som ett barn, som intet kan och intet bör äga.

Jag äger intet; ty jag tillhör endast dig; jag är icke, jag har upphört att vara, för att vara din.

Din *Johannes*.

*

Min Cordelia!

Min — hvad menas med detta ord? Icke hvad som tillhör mig, utan hvad som jag tillhör, hvad som innehåller mitt hela väsen, som så till vida är mitt, som jag tillhör det. Min gud är ju icke den gud, som tillhör mig, utan den gud, som jag tillhör, och på samma sätt förhåller det sig också, när jag säger mitt fosterland, mitt hem, mitt kall, mitt hopp. Om odödligheten icke hade funnits förut, skulle denna tanke, att jag är din, genom-bryta naturens vanliga gång.

Din *Johannes*.

*

Min Cordelia!

Hvad jag är? Den anspråkslöse krönikören, som följer dina triumfer, dansaren, som böjer sig under dig, under det du själf höjer dig i tjusande lätthet, den gren du ett ögonblick hvilar dig på, när du blifvit trött vid att flyga, den basröst, som lägger sig under sopranens svärmeri för att det skall kunna stiga till än högre rymder. — Hvad jag är? Jag är den jordiska tyngden, som fångslar dig vid marken. Hvad är jag då? Kropp, massa, jord, stoft och aska — du, min Cordelia, du är själ och ande.

Din *Johannes*.

*

Min Cordelia!

Kärleken är allt, för den skull har för den, som älskar, allt upphört att äga betydelse i och för sig själf och äger betydelse allenast genom den mening kärleken gifver det. Om en förlofvad ung man i gemen blef öfverbevisad om att det icke var hans trolofvade, utan en annan ung flicka, som han bekymrade sig om, skulle han antagligen stå där som en förbrytare och hans trolofvade uppröras. Du däremot, det vet jag, du skulle se en hyllning i en sådan bekännelse; ty att jag skulle kunna älska en annan, det vet du är en omöjlighet, det är min kärlek till dig, som kastar sin afglans öfver hela lifvet. När jag då bekymrar mig om en annan, då är det icke för att öfverbevisa mig själf om att jag icke älskar henne, utan blott dig — det skulle vara förmätet — men då min hela själ är full af dig, får lifvet för mig en annan betydelse, det blir myt öfver dig.

Din Johannes.

*

Min Cordelia!

Min kärlek förtär mig, endast min röst blir öfrig, en röst, som har förälskat sig i dig och öfverallt tillhviskar dig, att jag älskar dig. O, tröttar det dig att höra denna röst? Öfveralt omgifver den dig; som en mångfaldig, ostadig omfattning lägger jag min genomreflekterade själ omkring ditt rena, djupa väsen.

Din Johannes.

*

Min Cordelia!

I gamla sagor kan man läsa om huru en flod förälskade sig i en ung flicka. Också min själ är som en flod, som älskar dig. Än är den stilla och låter din bild djup och orörlig spegla sig i sin bölja, än inbillar den sig att den fångat din bild, då brusar dess våg för att hindra dig att åter rymma din väg, än krusar den sakta sin yta och leker med din bild, än har den tappat bort den, då blir dess våg svart och förtviflad. — Sådan är min själ: som en flod, som har förälskat sig i dig.

Din Johannes.

Uppriktigt taladt — utan att äga någon särskildt frodig fantasi skulle man väl kunna tänka sig ett bekvämare, makligare och i synnerhet mera ståndsmässigt befordringssätt; att åka med en forbonde, det väcker endast uppseende. — Emellertid håller man till godo. Man går ut ett stycke på landsvägen; man sätter sig upp; man åker en mil, ingenting inträffar; två mil, allt går väl; man känner sig lugn och trygg; trakten tar sig verkligen bättre ut, när man ser den så här uppifrån, än eljes, man har nästan tillryggalagt tre mil — hvem skulle nu också väntat att så här långt ute på landsvägen möta en köpenhamnare? Och det är en köpenhamnare, det märker ni nog, det är ingen landsortsbo; han har ett alldeles säreget sätt att se, så bestämdt, så iakttagande, så taxerande, och så en smula hånande. Ja, min tös, din ställning är ingalunda bekväm, du sitter ju, som om du

sutte på en presenterbricka, vagnen är så platt, att det ingen fördjupning finns för fötterna. — Men det där har ni ju er själf att skylla för, min vagn står helt och hållet till er disposition, jag vågar erbjuda er en mycket mindre generande plats, så vida det icke skulle genera er att sitta vid sidan af mig. I så fall öfverlämnar jag hela vagnen åt er och sitter själf på kuskbocken, glad öfver att få föra er till er bestämmelseort. — Er halmhatt erbjuder icke något tillräckligt skydd mot en blick från sidan; det är förgäfves som ni böjer ert hufvud ned, jag beundrar dock den sköna profilen. — Är det icke förargligt, bonden hälsar på mig? Men det är ju i sin ordning, att bonden hälsar på en förnäm herre. — Så lätt slipper ni inte undan, här är ju en krog, en hållplats till och med, och en forbonde är på sitt vis en alltför gudfruktig person för att han icke skulle in ett slag och för-rätta sin andakt. Nu skall jag taga mig an honom. Jag har en ovanlig gåfva att intaga forbönder. O, måtte det också lyckas mig att behaga er! Han kan icke motstå min proposition, och när han har antagit den, så kan han icke motstå verkningen däraf. Kan icke jag åstadkomma det, så kan min betjänt. — Nu beger han sig in i skänkrummet, och ni blir ensam kvar uppe på vagnen. — Gud vet, hvad det är för en tös! Skulle det kunna vara en liten borgarsnärla, en liten klockardotter kanske? Om det är händelsen, så är hon ovanligt vacker och ovanligt smakfullt klädd för att vara klockardotter. Den klockaren måste vara en förmögen man. Någon-ting faller mig in, skulle det kanske vara en liten

fullblodsfröken, som ledsnat på att åka i ekipage och kanske beslutat företa en promenad till fots ut till landtstället samt nu på samma gång vill pröfva på ett litet äfventyr? Icke omöjligt, dylikt har händt förr. — Bonden har icke reda på någonting, han är ett nöt, som bara förstår sig på att dricka. Ja, ja, drick han bara, gubben min, det är honom väl undt. — Men hvad är det jag ser, det är ju ingen mer eller mindre än jungfru Jespersen, Hansine Jespersen, dotter till grosshandlarn inne i stan. Herre Gud, vi båda känna ju hvarandra. Det var henne jag en gång råkade i Bredgade, hon åkte baklänges, hon kunde icke få upp fönstret; jag tog upp mina glasögon och hade nu det nöjet att följa henne med min blick. Hennes ställning var mycket genant, det var så många i vagnen, att hon icke kunde röra sig, och ropa vågade hon antagligen icke. Er nuvarande ställning är icke mindre genant. Vi båda äro bestämda för hvarandra, det är tydligt. Det skall vara en liten romantiskt anlagd flicka; hon är bestämdt ute på egen hand. — Där kommer min betjänt tillbaka med forbonden. Han är aldeles drucken. Så afskyvärdt, hvilket rusligt patrasck, dessa forbönder! Ja, och ändå existerar det ännu värre människor än forbönder. — Se så där, nu blir det till att åka, skall ni se! Ni blir nog själf tvungen att sköta tömmarna, det blir ju riktigt romantiskt. — Ni tillbakavisar mitt anbud, ni påstår, att ni kör mycket gärna. Ni bedrar mig inte; jag märker nog, hur full af sjutton ni är. När ni kommit ett stycke fram på vägen, så hoppar ni af, inne

i skogen kan man lätt hitta ett gömställe. — Min häst skall sadlas; jag följer er till häst. — Se så, nu är jag färdig, nu kan ni vara säker för hvarje öfverfall. — Bli nu inte så förskräckligt rädd, jag vänder strax tillbaka igen. Jag ville bara ingjuta litet ångest i er, för att er naturliga skönhet därigenom skulle förhöjas. Ni har ju inte reda på att det är jag som låtit supa bonden full, och jag har ju icke tillåtit mig ett enda förnärmande ord mot er. Ännu kan allt bli godt igen; jag skall nog ge saken en sådan vändning, att ni kan skratta åt hela historien. Jag önskar blott en liten situation med er; tro aldrig, att jag öfverrumplar någon flicka. Jag är en vän af frihet, och hvad jag icke fritt erhåller, det bryr jag mig inte det minsta om. — »Ni inser nog själf, att det inte går an att fortsätta resan på det sättet. Jag skall själf på jakt, därför är jag till häst. Min vagn står emellertid förspänd och i ordning där borta. Om ni så befaller, skall den på ögonblicket vara här och föra er, hvart ni önskar. Dess värre kan jag icke själf ha nöjet att ledsaga er, jag är bunden af ett jaktlöfte, och jaktlöften äro heliga.» — Ni antar — allt skall på ögonblicket vara klart. — Så där, ja, nu behöfver ni inte vara ett spår förlägen, när ni härnäst råkar mig, eller i alla händelser inte mera förlägen än hvad som klär er förträffligt. Ni kan ha roligt åt hela historien, skratta litet och tänka litet på mig. Mer begär jag icke. Det kan synas obetydligt; för mig är det nog. Det är början, och jag är i synnerhet stark i konsten att börja.

I går kväll var ett litet sällskap samladt hos tanten. Jag visste, att Cordelia skulle ta fram sin stickning. Däri hade jag gömt en liten biljett. Hon tappade den, tog upp den, blef förvirrad, fylld af längtan. På detta sätt bör man alltid ta situationen till hjälp. Det är otroligt, hvilka fördelar man kan vinna därigenom. En i och för sig obetydlig biljett blir för henne, läst under dylika omständigheter, oändligt betydelsefull. Mig kunde hon icke komma i tillfälle att tala med; med afsikt hade jag ställt det så, att jag måste följa en dam hem. Hon måste alltså vänta tills i dag. Detta kan alltid tjäna till att borra intrycket djupare in i hennes själ. Ständigt ser det ut, som om det var jag, som visade henne all uppmärksamhet; den fördel, jag därigenom ernår, är att jag oupphörligt inpräglar mig i hennes tankar, oupphörligt öfverraskar henne.

Kärleken har dock en egendomlig dialektik. Det var en gång en ung flicka, som jag en gång var kär i. På teatern i Dresden såg jag i fjor sommar en skådespelerska, hvilken förvillande liknade henne. På grund däraf fick jag lust och lyckades också att göra hennes bekantskap och öfvertygade mig nu om att olikheten var rätt stor. I dag möter jag en dam på gatan, som erinrar mig om den där skådespelerskan. Denna historia kan fortsätta hur länge som helst.

Öfverallt omgifva mina tankar Cordelia, jag låter dem utgöra en vakt af änglar omkring henne.

Liksom Venus drages i vagn af dufvor, på samma sätt sitter hon i sin triumfvagn, och jag spänner för mina tankar liksom bevingade väsen. Själff sitter hon där glad, rik som ett barn, allsmäktig som en gudinna, jag går vid hennes sida. I sanning, en ung flicka är och förblir dock naturens och hela tillvarons tillbedjansvärda hostia! Ingen vet detta bättre än jag. Skada blott, att denna härlighet varar så kort. Hon småler mot mig, hon vinkar till mig, som om hon var min syster. En blick påminner henne om att hon är min älskade.

Kärleken har många positioner. Cordelia gör goda framsteg. Hon sitter på mitt knä, hennes arm slingrar sig mjuk och varm omkring min hals; själf hvilar hon vid mitt bröst, lätt, utan kroppslig tyngd; de mjuka formerna knappast beröra mig; som en blomma slingrar sig hennes intagande gestalt fritt omkring mig. Hennes blick döljer sig bakom ögonlocket, hennes barm är bländande hvit såsom snö, så glatt, att mitt öga icke kan hvila på den, utan skulle glida, om barmen icke häfdes. Hvad betyder denna rörelse? Är det kölden? Kanhända. Det är aningen, drömmen om kärleken. Ännu saknar den energi. Hon omfamnar mig abstrakt såsom skyn den förklarade, vekt som en fläkt, mjukt som man omfamnar en ört; hon kysser mig obestämdt, som himlen kysser hafvet, mildt och stilla som daggen kysser blomman, högtidligt som hafvet kysser månens bild.

Hennes lidelse skulle jag i detta ögonblick

vilja kalla naiv lidelse. När nu vändningen har inträffat och jag börjar att på allvar dra mig tillbaka, då skall hon skrida till det yttersta för att riktigt kunna fångla mig. Hon äger icke andra medel därtill än själfva det erotiska, blott att detta nu kommer att visa sig i en helt annan grad. Det är då ett vapen i handen på henne, som hon svänger mot mig. Jag har då den reflekterade lidelsen. Hon strider för sin egen skull, därför att hon vet, att jag äger det erotiska; hon strider för sin egen skull, för att öfvervinna mig. Hon drifves att själf söka en högre form af det erotiska. Hvad jag genom att upphetsa henne, lärde henne att ana, det lär nu min köld henne att fatta, men på så sätt, att hon tror sig själf upptäcka det. Däremot skall hon öfverrumpla mig, hon skall tro, att hon i dristigheten öfvergått mig och därigenom fångat mig. Hennes lidelse blir då bestämd, energisk, slutande, dialektisk; hennes kyss total, hennes famntag icke hiatiskt. — Hos mig söker hon sin frihet och finner den desto bättre, ju fastare jag omsluter henne. Förlofningen brister. När detta har skett, har hon behof af litet hvila för att det icke i detta vilda tummel skall framkomma något oskönt. Hennes lidelse samlar sig ännu en gång, och hon är min.

Liksom jag redan i salig Edwards tid indirekt sörjde för hennes lektyr, så gör jag det nu direkt. Jag bjuder henne hvad jag anser som den bästa näringen: mytologi och sagor. Dock har hon sin frihet här som öfverallt; jag lyssnar ut allt ur

henne själf. Finns det där icke förut, så lägger jag först in det.

När tjänstflickorna om sommarn skola göra ett besök i Dyrehaven, så blir det vanligen ett dåligt nöje. De komma blott dit en gång om året, och därför skola de begagna tillfället så mycket mer grundligt. Vidare skola de ha på sig hatt och schalet och på allt sätt kluta ut sig. Munterheten är vild, oskön, lasciv. Nej, då föredrar jag Frederiksberg-Have. Om söndagseftermiddagarna bruka de komma dit, och jag också. Här går allt hyggligt och anständigt till, munterheten själf är mera stilla och ädel. Den man, som icke har sinne för tjänstflickor, förlorar öfver hufvud taget själf mera därpå, än dessa förlora. Tjänstflickornas brokiga skara är i själfva verket det vackraste regemente vi ha i Danmark. Vore jag kung — nog visste jag hvad jag skulle göra — det blefve icke öfver linjetrupporna, som jag skulle hålla revy. Om jag vore en af stadens borgerskaps trettiofva representanter, skulle jag genast hemställa om att det tillsattes en välfärdskommitté, som genom upplysningar, råd, förmaningar och lämpliga belöningar på allt möjligt sätt sökte uppmuntra tjänstflickorna till en smakfull och omsorgsfull toalett. Hvarför skall det slösas med skönheten, hvarför skall den gå obemärkt genom lifvet, låt den åtminstone en gång i veckan visa sig i den belysning, i hvilken den kommer till sin rätt! Men smak, begränsning

framför allt! En tjänstflicka skall icke se ut som en dam. Och när man väl en gång vågade emotse en önskvärd uppblomstring inom tjänstflickornas klass, skulle icke detta också återverka gagneligt på döttrarna i våra hus? Eller är det alltför djärft, när jag på denna väg skönjer en framtid för Danmark, hvilken i sanning väl må kallas makalös? Om det blott förunnades mig själf att uppnå denna gyllene tid! Då skall man med godt samvete kunna använda hela dagen för att gå omkring på gator och torg och fröjda sig åt sina ögons lust! Hvad min tanke svärmar fritt och djärft — och patriotiskt! Men så befinner jag mig ju också härute på Fredriksberg, dit tjänstflickorna komma om söndagseftermiddagarna, och jag också — — —

Först komma bondflickorna, än hand i hand med sina fästmän, än så, att alla flickor gå hand i hand förut och alla karlar efteråt, än vidare så, att två flickor gå tillsammans med en karl. Denna trupp bildar ramen, de stå gärna eller sitta omkring träden i den stora fyrkanten framför paviljongen. De äro sunda och friska, tårgmotsättningarna äro endast en smula för starka såväl i huden som i klädedräkten. Innanför dessa följa flickorna från Jutland och Fyen. De äro högresta och spänstiga, men litet för starkt byggda och dräkten litet för orolig. Här vore mycket för kommittén att göra. Man saknar ej heller enstaka representanter för den bornholmska divisionen: raska köksor, hvilka emellertid ha något stolt fränstötande i sitt väsen och icke äro goda att nalkas hvarken i köket eller på Fredriksberg. Men genom kontrasten är

deras närvaro därför icke utan verkan, och jag saknar den ogärna här ute, ehuru jag sällan inlåter mig med dem. —

Nu följa kärntrupperna: Nyboders-flickor, de äro mindre till växten, med fylliga, svällande former, fina i skinnet, muntra, glada, lifliga, pratsamma, litet koketta och framför allt barhufvade. Deras klädedräkt närmar sig gärna en dams, två saker äro emellertid att lägga märke till, att de icke begagna schalet, utan halsduk, och icke bära hatt, utan på sin höjd en liten lustig mössa, men helst dock gå barhufvade. — — — Se goddag, Marie, att jag skulle träffa er här ute! Det var länge sedan jag såg er sist. Ni är väl ännu kvar hos konferensrådet? — »Ja» — Det är visst en mycket bra plats? — »Ja» — Men ni är så ensam här ute, ni har inte något sällskap... ingen fästman, har han kanske inte haft tid i dag, eller väntar ni kanske på honom? — Huru, ni är inte förlofvad? Det är ju omöjligt. Den vackraste flicka i Köpenhamn, en flicka, som tjänar hos konferensrådet, en flicka, som är en prydnad och ett mönster för alla tjänsteflickor, en flicka, som förstår att styra ut sig så trefligt och — så fint. En sådan förtjusande näsduk ni håller i handen af finaste kammarduk... hvad är det jag ser, med broderade spetsar, den slår jag vad har kostat tio mark... det finns minsann mången förnäm dam, som inte äger maken... franska handskar... en sidenparaply... Och en sådan flicka skulle icke vara förlofvad... Det är ju någonting orimligt. Missminner jag mig inte alltför mycket, så tyckte

Jens också inte så litet om er, Jens vet ni väl, Jens hos grosshandlarn i tredje våningen... Jo jo men, där slog jag hufvudet på spiken... Men hvarför förlofvade ni er då inte, Jens var ju en vacker karl och hade en bra plats, kanske hade grosshandlarn med tiden hjälpt honom till att bli poliskonstapel eller kalfaktor, det kunde ju blifvit ett rätt godt parti... Skulden är bestämdt er egen, ni har varit för hård mot honom... — »Nej, men jag fick reda på att Jens hade varit förlofvad en gång förut med en flicka, som han alls inte skall ha varit snäll emot.»... Hvad är det ni säger, hvem skulle ha trott, att Jens var en sådan otäcking... Jo jo, de där gardisterna... de där gardisterna, det är ingenting att lita på... Ni bar er fullkomligt riktigt åt, en flicka sådan som ni är mycket för god för att kastas i armarna på hvem som helst... Föresten kommer ni nog helt säkert att göra ett bättre parti, det går jag i god för. — Hur står det till med fröken Juliane? Jag har inte sett till henne på så länge. Min vackra Marie kunde helt visst stå mig till tjänst med en eller annan upplysning... för att man själf haft olycka i kärlek bör man inte därför sakna deltagande för andra... Här är så mycket folk... jag vågar inte tala med er om den saken här, jag är rädd att någon skall stå och lyssna på mig... Hör på ett ögonblick, min vackra Marie... Se här ha vi platsen, i denna skuggiga gång, där träden snärja sig tillsammans för att dölja oss för andra, här, där vi icke se någon människa och icke höra någon människoröst, utan endast ett sakta återljud

af musikens toner... här vågar jag tala om min hemlighet... Inte sant, om inte Jens hade varit en dålig människa, så hade du gått med honom här, arm i arm, lyssnat till musikens glädje och själf erfarit en ännu högre... Hvarför så upprörd? — Glöm du Jens... Hvarför skall du vara orättvis emot mig... Det var för att träffa dig, som jag kom hitut... Det är för att få se dig, som jag besökt konferensrådets... Du har själf märkt det... så ofta det lät sig göras brukade jag alltid gå fram till köksdörren... Du skall tillhöra mig... Det skall lysas från predikstolen... I morgon kväll skall jag förklara alltsammans för dig... uppe i köksuppgången, dörren till vänster, rätt framför köksdörren... Farväl, min vackra Marie... Låt ingen märka, att du har sett mig här ute eller talat med mig, du vet nog min hemlighet. — — —

Hon är verkligen förtjusande, af henne kunde man göra någonting. — Får jag bara fast fot i hennes kammare, så skall jag nog själf lysa från predikstolen. Jag har alltid sökt att utveckla den sköna grekiska satsen om *αὐτάρκεια*, själf tillräckligheten, och i synnerhet att göra prästerna öfverflödiga.

Om det voro möjligt att stå bakom Cordelia, när hon mottager ett bref från mig, skulle detta i hög grad intressera mig. Jag skulle då lättligen kunna öfvertyga mig om, huruvida hon i egentligaste mening erotiskt tillägnar sig dem. I det hela äro och förbli bref alltid ett oskattbart medel att

göra intryck på en ung flicka; den döda bokstafven har ofta långt större inflytande än det lefvande ordet. Ett bref är en hemlighetsfull kommunikation; man är herre öfver situationen, känner intet tryck af någon närvarande, och sitt ideal tror jag att en ung flicka helst vill vara alldeles ensam med, det vill säga vissa ögonblick — och just de ögonblick, då det verkar starkast på hennes sinne. Om också hennes ideal har funnit ett aldrig så fullständigt uttryck i ett bestämdt, älskadt föremål, så finns det dock moment, då hon känner, att det i idealet finnes en storhet, som verkligheten saknar. Dessa stora försoningsfester måste medgifvas henne; må man blott se till att de riktigt begagnas, så att hon icke utmattad, utan styrkt återvänder till verkligheten. Härtill äro bref en hjälp, de hafva den verkan med sig, att man i osynlig måtto är andligt närvarande i dessa invigningens heliga ögonblick, under det föreställningen om att den verkliga personen är brevets författare bildar en naturlig och lätt öfvergång till verkligheten.

Kunde Cordelia göra mig jalu? Död och helvete, ja! Och dock i annan bemärkelse nej! Om jag nämligen såg, att äfven om jag segrade i min strid mot den andre, hennes väsen likväl skulle bli grumladt och icke som jag önskade — då skulle jag uppge henne.

En gammal filosof har sagt, att när man noggrant nedskrifver allt hvad man upplefver, man

innan man vet ordet af är filosof. Jag har nu under en längre tid lefvat i förbindelse med de förlofvades menighet. Någon frukt måste ju dock ett dylikt förhållande afkasta. Jag har därför tänkt att samla materialer till en skrift med titeln: Bidrag till kyssens teori, tillägnad alla ömt älskande. Det är för resten märkvärdigt, att det intet arbete existerar i detta ämne. Om det så lyckas mig att bli färdig härmed, kommer jag att på samma gång fylla ett länge känt behof. Skulle denna lucka i litteraturen hafva sin grund däruti, att filosoferna icke grubbla öfver sådant, eller däruti, att de icke förstå sig på sådant?

Enstaka antydningar skall jag redan vara i stånd att meddela. För en fullständig kyss fordras, att det är en flicka och en man, som äro de handlande. En mankyss är smaklös eller inger, hvad värre är, afsmak. — Vidare tror jag, att en kyss kommer idén närmare, när en man kysser en flicka än när en flicka kysser en man. Där ären under sin gång medfört indifferens i detta afseende, där har kyssen mist sin betydelse. Detta gäller till exempel om den äktenskapliga huskyssen, hvarmed de äkta makarna, i brist på servett, torka hvarandra om munnen, sägande: väl bekomme! — Är afståndet i ålder mycket stort, så ligger kyssen utanför idén. Jag mins mig ha hört, att i en flickskola någonstädes ute i landsbygden högsta klassen hade en egendomlig terminus: att kyssa justitierådet, ett uttryck, hvarmed de förbundo en allt annan än angenäm föreställning. Ursprunget till denna terminus var följande. Lärarinnan hade en

svåger, som hade varit justitieråd och nu lefde i huset hos henne; det var en äldre man, och med anledning häraf tog han sig friheten att kyssa de unga flickorna. — Kyssen måste vara ett uttryck för en bestämd lidelse. När en bror och en syster, som äro tvillingar, kyssa hvarandra, är denna kyss ingen verklig kyss. Detsamma gäller om den kyss som stundom blir resultatet af en pantlek, liksom också om den stulna kyssen. En kyss är en symbolisk handling, som intet har att betyda, när den känsla, hvilken den skall beteckna, icke förefinnes, och denna känsla kan endast förefinnas under bestämda förhållanden. — Vill man göra ett försök att indela kyssen, så kan man tänka sig flera indelningsprinciper. Man kan indela den med afseende på ljudet. Dess värre räcker här icke språket till för att uttrycka mina iakttagelser. Jag tror icke, att alla språk i världen vore i besittning af det erforderliga förrådet af onomatopoietika för att beteckna blott de skiftningar, hvilka jag lärt känna i min onkels hus. Kyssen kan smälla, hvissla, smacka, knalla, dåna, vara full, vara ihålig, vara som kattun o. s. v., o. s. v. — Man kan indela kyssen med afseende på beröringssättet, i den tangerande kyssen eller kyssen *en passant* samt den cohærerande eller fasthängande. — Man kan indela den med afseende på tiden i den korta och den långa. Med afseende på tiden finns det också en annan indelning, och denna är egentligen den endasom behagat mig. Man skiljer då mellan den första kyssen och alla andra. Det, hvarpå tanken här fästes, är incommensurabelt för det, som kommer

till synes vid de öfriga indelningarna, det har intet att göra med ljudet, beröringen, tiden i vanlig mening. Den första kyssen skiljer sig kvalitativt från alla andra. Det finns blott få människor, som tänka på detta, det vore då synd, om det icke funnes åtminstone en som reflekterade häröfver.

Min Cordelia!

Ett godt svar är såsom en ljuf kyss, säger Salomo. Du vet, att jag är en svår frågare, och det är nära, att jag får uppbära klander därför. Det kommer sig däraf, att man icke förstår, hvad det är jag frågar om; du, ensamt du, förstår mina frågor, och du, ensamt du, förstår att svara, och du, ensamt du, förstår att gifva ett godt svar; ty ett godt svar är såsom en ljuf kyss, säger Salomo.

Din *Johannes*.

Man måste skilja på en andlig erotik och en jordisk erotik. Hittills har jag företrädesvis sökt att utveckla den andliga hos Cordelia. Min personliga närvaro måste nu bli annorlunda, den skall inte blott vara en ackompanjerande stämning, den skall vara frestande. Jag har under dessa dagar beständigt förberedt mig genom att läsa det bekanta stället om kärleken i Platons Phædrus. Det

-l-

elektriserar hela mitt väsen och är ett ypperligt preludium. Platon förstod sig dock verkligen på erotik.

Min Cordelia!

Latinet har ett uttryck om en uppmärksam lärjunge, att han »hänges vid lärarens mun». För kärleken är allt bild, i gengäld är bilden återigen verklighet. Är icke jag en flitig, en uppmärksam lärjunge? Men du säger ju icke ett ord.

Din *Johannes*.

Om en annan än jag ledde denna utveckling, så skulle han antagligen vara för klok för att låta sig ledas. Och jag toge och rådfrågade en invigd bland de förlofvade, skulle han antagligen i erotisk djärfhet göra ett högt språng upp i luften och säga: I dessa kärlekens positioner söker jag förgäfves den klangfigur, i hvilken de älskande samtala om sin kärlek. Mitt svar blefve: Det gläder mig, att du förgäfves söker den figuren, ty den hör alls icke inom den egentliga erotikens område, ej ens när man drar det intressanta med in. Kärleken är alltför substantiell för att låta sig nöjas med prat; de erotiska situationerna alltför betydelsefulla för att utfyllas med prat. De äro tysta, stilla, uppdragna med bestämda linjer, och dock vältaliga såsom Memnonstodens musik. Eros gör åtbörder,

talar icke; eller om han gör det, är det gåtfulla antydningar, en bildlik musik. De erotiska situationerna äro alltid antingen plastiska eller måleriska; men det att två tala tillsammans om sin kärlek, är hvarken plastiskt eller måleriskt. Det solida fästfolket börjar emellertid alltid med dylikt prat, som sedan också blir den sammanhållande tråden i deras pratsamma äktenskap. Detta prat är också initiativet till och underpanten på att i deras äktenskap den hemgift icke skall saknas, hvilken Ovidius omtalar: *dos est uxoria lites*.*

Och skall det talas, är det nog, om en talar. Mannen skall tala och därför vara i besittning af några af de krafter, hvilka funnos i den gördel, hvarmed Venus bedårade: samtalets gåfva och det ljufva smickret, det vill säga det insinuanta.

Häraf följer ingalunda, att Eros är stum, eller att det skulle vara erotiskt oriktigt att samtala, endast att samtalet själf skall vara erotiskt och icke förlora sig i uppbyggliga betraktelser öfver lifsutsikter och så vidare, och att samtalet dock i grunden endast skall anses såsom en hvila från den egentliga erotiska gärningen, såsom ett tidsfördrif, icke såsom det högsta. Ett sådant sätt att samtala, ett sådant *confabulatio*, är på sitt vis gudomligt, och jag för min del kan aldrig tröttna på att samtala med en ung flicka. Det vill naturligtvis säga, jag kan tröttna på en särskild ung flicka, men aldrig på att samtala med unga flickor i allmänhet.

* Hustruns hemgift är trätor (*Ovidius, Ars amandi*).

Det är för mig en lika stor omöjlighet som att tröttna på att andas. Det som egentligen är det egendomliga med dylika samtal är konversationens vegetativa växt. Samtalet håller sig vid marken och har intet egentligt föremål, tillfälligheten är lagen för dess rörelser — men tusenskön namnet på det själft och på dess verkningar.

Min Cordelia!

»Min — Din», dessa ord omsluta som en parantes mina brefs fattiga innehåll. Har du lagt märke till att afståndet mellan dess armar blir kortare? O, min Cordelia! Det är skönt, ju innehållslösare parantesen blir, dess betydelsefullare blir den.

Din Johannes.

*

Min Cordelia!

Är en omfamning en strid?

Din Johannes.

Vanligen håller sig Cordelia tyst. Detta har alltid varit mig kärt. Hon är en för djup kvinnlig natur för att plåga en med hiatus, en talfigur, hvilken i synnerhet är egendomlig för kvinnan och som är oundviklig, när mannen, som skall bilda

den föregående och efterföljande begränsande konsontanten, är lika kvinnlig som hon. Stundom förräder likväl ett kort enstaka yttrande, huru mycket som bor inom henne. Jag är henne då behjälplig. Det förefaller då, som om det bakom en person, hvilken med osäker hand totade till några tillstymmelser till någon teckning, stode en annan skickligare, hvilken undan för undan gjorde konturerna djärfva och afrundade. Hon öfverraskas själf, och dock är det, som tillhörde det henne. Därför vakar jag öfver henne, öfver hvarje tillfälligt yttrande, hvarje löst framkastadt ord, och när jag gifver henne det tillbaka, har det alltid blifvit till något betydelsefullare, som hon på en gång känner och icke känner igen.

I dag voro vi borta i sällskap. Vi hade icke växlat ett ord med hvarandra. När man steg upp från bordet, kom betjänten in och anmälde för Cordelia, att det var ett bud, som önskade tala med henne. Detta bud var från mig och medförde ett bref, som innehöll hänsyftningar på ett yttrande, hvilket fällts af mig vid bordet. Jag hade på det sättet lyckats inblanda det i den allmänna bordskonversationen, att Cordelia, ehuru hon satt långt borta från mig, nödvändigtvis måste höra det och missförstå det. Härpå var brefvet beräknadt. Hade det icke lyckats mig att gifva bordskonversationen den åsyftade riktningen, så hade jag själf passat på att vid den bestämda tiden konfiskera brefvet. Hon kom åter in, hon måste ljuga en smula. Dyligt konsoliderar den erotiska hemlighetsfullhe-

ten, utan hvilken hon icke kan gå den väg, som är henne anvisad.

Min Cordelia!

Tror du, att den, som lägger hufvudet intill älfvans tufva, också i drömmen ser älfvans bild? Jag vet det icke; men det vet jag, att när jag hvilar mitt hufvud intill ditt bröst och då icke sluter mitt öga, utan ser ut öfver det, då ser jag en ängels bild. Tror du, att den, som lutar sitt hufvud intill älfvans tufva, icke kan ligga lugn? Jag tror det icke, men jag vet, att när mitt hufvud böjer sig mot din barm, då häfves det för starkt för att sömnen skulle kunna sänka sig öfver mitt öga.

Din Johannes.

Tärningen är kastad. Nu måste vändningen göras. Jag var hos henne i dag, helt gripen af tanken på en idé, som nu fullständigt sysselsätter mig. Jag hade hvarken öga eller öra för henne. Idén själf var intressant och fånglade henne. Det skulle också ha varit oriktigt att börja den nya operationen med att vara kall i hennes närvaro. När jag nu har gått och tanken icke längre sysselsätter henne, upptäcker hon lätt, att jag var annorlunda än jag brukade. Det att hon i sin ensamhet upptäcker förändringen, gör upptäckten långt

smärtsammare för henne och gör verkningen långsammare, men desto mera inträngande. Hon kan icke ögonblickligen skaffa sig utbrott, och när då tillfälle därtill erbjudes, har hon redan hunnit tänka så mycket, att hon icke på en gång kan gifva luft däråt, utan alltid behåller ett residuum af tvifvel. Oron växer, brefven upphöra, den erotiska näringen afknappas, kärleken hånas som en löjlighet. Kanske hon ett ögonblick följer med, men i längden kan hon icke stå ut. Hon vill nu fångla mig genom samma medel, som jag själf använt gent emot henne, genom det erotiska.

Beträffande frågan om förlofningars upphäfvande är hvarje flicksnärta en stor kasuist; och ehuru någon undervisning häruti icke meddelas i skolorna, så finns det likväl ej en tös, som icke vet förträffligt besked, när det spörsmålet kommer på tapeten, i hvilka fall en förlofning bör brytas. Besvarandet af denna fråga borde utgöra det stående ämnet för den sista examenskrian i flickskolorna, och ehuru jag vet, att de uppsatser, som författas i dessa läroanstalter, eljes äro mycket enformiga, så är jag viss på att man här icke skulle komma att sakna omväxling, då problemet i sig själf öppnar ett vidsträckt område för en ung flickas skarpsinne. Och hvarför skall man icke gifva en ung flicka tillfälle att på det mest glänsande sätt exponera sitt skarpsinne? Eller skall hon icke just här få tillfälle att visa, att hon är mogen — att förlofvas? Jag har en gång upplefvat en situation, som intresserade mig mycket.

I en familj, som jag stundom besökte, voro en dag de äldre medlemmarna ute, däremot hade husets tvenne unga döttrar samlat en flock väninnor till förmiddagskaffe. De voro i allt åtta, allesammans i ålder mellan sexton och tjugu år. Antagligen hade de icke väntat något besök, jungfrun hade kanske till och med haft order att säga, att de icke voro hemma. Emellertid kom jag in samt märkte tydligt, att de blefvo en smula öfverraskade. Gud vet, hvad sådana där unga flickor ha att språka om under ett högtidligt synodalmöte af det där slaget. Äfven gifta kvinnor samlas stundom till liknande möten. Dessa föreläsa då pastoralteologi; framför allt afhandlas dessa viktiga frågor: om det är riktigast att ha kontrabok med slaktaren eller att betala kontant, om det är att anta, att kökspigan har en fästman och hur det skall kunna göras slut på den där erotiken, som försinkar matlagningen. — — — Jag fick min plats i den vackra flocken. Det var mycket tidigt på våren. Solen sände några enstaka strålar som ilbud om dess ankomst. I själfva rummet bar allt ännu prägel af vinter, och just därför voro de spridda solstrålarna så förebådande. Kaffet doftade på bordet — och omkring sutto de unga flickorna, glada, friska, blomstrande, uppslupna, ty ångesten hade snart lagt sig — och hvad fanns det också att frukta för, på sätt och vis voro de ju manstarka.

Det lyckades mig leda uppmärksamheten och samtalet på spörsmålet, i hvilka fall en förlofning bör upphävas. Under det mitt öga förlustade sig

med att fladdra från den ena blomman till den andra i denna flock af unga flickor, förlustade sig genom att hvila än på en, än på en annan skönhet, fröjdade sig mitt yttre öra åt att frossa i rösternas musik och mitt inre öra åt att uppmärksamt utlyssna det sagda. Ett enda ord var mig också tillräckligt att skaffa mig en djup inblick i en sådan flickas hjärta och dess historia. Hvad kärlekens vägar dock äro förföriska och hvad det är intressant att utforska, hur långt hunnen hvar och en är! Dock, ehuru jag ständigt blåste på, och esprit, kvickhet och estetisk objektivitet bidro att göra förhållandet friare, öfverskreds likväl aldrig i minsta mån gränsen för det passande. Under det att vi på detta sätt skämtade i konversationens lätta regioner, låg där en möjlighet slumrande att med blott ett enda ord försätta de goda barnen i en fatal förlägenhet. Denna möjlighet var i min makt. De unga flickorna fattade den icke, knappast ens anade den. Genom samtalets lätta lek hölls den hvarje ögonblick nere, liksom Scheherzad i Tusen och en natt håller dödsdomen borta genom att berätta sagnar.

Än förde jag samtalet öfver på det vemodigas område, än lät jag uppsluppenheten slå sig lös, än utmanade jag dem på en dialektisk dust. Och hvilket ämne innehåller också i sig, när man närmare går det in på lifvet, en större mångfald! Alltjämt lät jag det ena temat efterträda det andra.

Jag berättade om en ung flicka, som af sina föräldrars grymhet tvungits att slå upp sin förlofning. Denna olyckliga händelse bragte nära på

tårar i ögonen på dem. — Jag berättade om en man, hvilken slagit upp sin förlofning och som skäl därför angifvit tvenne omständigheter, att flickan var för stor och att han icke legat på knä för henne, när han gjorde henne sin kärleksförklaring. När jag häremot invände, att detta dock omöjligen kunde betraktas som tillräckliga skäl, svarade han: jo, de förslå fullkomligt för uppnåendet af hvad jag önskar — ty ingen människa kan svara ett förnuftigt ord därpå. — Ett mycket kinkigt fall underställde jag slutligen församlingens pröfning. En ung flicka slog upp, därför att hon kände sig öfvertygad om att hon och hennes trolofvade icke passade för hvarandra. Denne sökte få henne att ta förnuft genom försäkringar om hur högt han älskade henne, men hon svarade: antingen passa vi för hvarandra och det finns verklig sympati, då inser du, att vi icke passa för hvarandra; eller också passa vi icke för hvarandra, och då inser du att vi icke passa för hvarandra. Det var en njutning att se, hur de unga flickorna brydde sina hjärnor för att fatta detta gåtfulla tal, och dock märkte jag tydligt, att det var ett par ibland dem, som ypperligt förstodo det; ty beträffande frågan om förlofningars upphäfvande är hvarje ung flicka en stor kasuist. — Ja, jag tror i sanning att det skulle vara lättare för mig att disputeras med fan själf än med en ung flicka, när frågan rör sig om, i hvilka fall man bör upphäfva en förlofning.

I dag var jag hos henne. Brådstörtadt, med tankens snabbhet kastade jag genast in samtalet på

samma föremål, hvarmed jag i går hade sysselsatt henne, i det jag åter sökte bringa henne i extas. »Det var en anmärkning jag redan i går ville ha gjort; den föll mig in, när jag var gången.» Det lyckades. Så länge jag är hos henne, finner hon njutning i att höra på mig; när jag gått, märker hon väl, att hon är bedragen, att jag är förändrad. På det viset drar man ut sina aktier. Detta sätt är bakslugt, men i hög grad ändamålsenligt, liksom alla indirekta metoder. Hon kan godt förstå, att något sådant som det, hvarom jag talar, kan sysselsätta mig, ja för ögonblicket kan det intressera henne själf, men dock bedrager jag henne på det egentliga erotiska.

Oderint, dum metuant,* som om endast fruktan och hat hörde tillsammans, under det fruktan och kärlek alls intet hade med hvarandra att göra, som om det icke var fruktan, som gjorde kärleken intressant? Hurudan är den kärlek, med hvilken vi omfatta naturen, är det icke en hemlighetsfull ångest och fasa i den, därför att dess sköna harmoni arbetar sig fram ur laglöshet och vild förvirring, dess trygghet är trolöshet! Men det är just denna ångest, som fånglar mest. På samma sätt också med kärleken, när den skall vara intressant. Bakom den bör den djupa, ångestfulla natt rufva, ur hvilken kärlekens blomma skjuter fram. Så hvilar den hvita näckrosen sin kalk

* *Mā de gärna hata, blott de frukta, en vers af en romersk tragiker, som Caligula brukade citera.*

på vattnets yta, under det tanken ryser för att störta sig ned i det djupa mörker, där den har sin rot.

Jag har lagt märke till att hon alltid kallar mig »min», när hon skrifver till mig, men icke har mod att säga det till mig. I dag bad jag henne själf därom, så påträngande och varmt jag förmådde. Hon började göra det, en ironisk blick, kortare och snabbare än som låter sig uttryckas, var nog för att göra det omöjligt för henne, trots att mina läppar af all makt uppmanade henne därtill. Denna stämning är normal.

Hon är min. Jag anförtror det icke — såsom det vedertagna bruket befaller — åt stjärnorna, jag ser egentligen icke, hvad denna underrättelse kan intressera dessa aflägsna klot. Ej heller anförtror jag det åt någon människa, icke ens åt Cordelia. Denna hemlighet behåller jag ensam för mig själf, hviskar den liksom in i mig själf i de hemlighetsfullaste samtal med mig själf. Det väntade motståndet från hennes sida blef icke synnerligt stort, däremot är den erotiska makt hon utvecklar beundransvärd. Hur intressant är hon icke i sin djupa lidelsefullhet, hur stor, nästan öfvernaturlig, är hon icke! Hur snabbt förstår hon icke att dra sig tillbaka för att undgå, hur smidigt förstår hon icke att smyga sig in öfverallt hvar hon upptäcker en obefäst punkt! Allt är upprördt; men i detta elementernas brus befinner jag mig i mitt rätta element. Och ehuru upprörd är hon själf dock ingalunda oskön, icke sönderrifven i stämningar,

icke splittrad i moment. Alltjämt är hon en Anadyomene, blott att hon icke stiger upp i naivt behag eller obekymrad ro, utan upprör kärlekens starka pulsslag, under det hon dock själf är enhet och jämvikt. Hon är fullt erotiskt rustad till strid, hon kämpar med ögats pil, med ögonbrynets befallning, med pannans hemlighetfullhet, med barmens väl-talighet, med famnens farliga lockelser, med läppens bön, med kindens smil, med gestaltens ljufva längtan. Det är en kraft i henne, en energi, som om hon vore en valkyria, men denna erotiska kraftfullhet dämpas åter genom en viss smäktande matthet, som ligger som en atmosfär omkring henne. — För länge får jag icke hålla henne uppe på denna plats, där endast ångest och oro kunna hålla henne kvar och förhindra henne att falla. I förhållande till den upprörda värld af känslor, i hvilken hon dväljes, kommer hon snart att känna, att förlofningen är för trång, för generande. Hon blir själf fresterskan, som förför mig till att skrida öfver det ovanligas gränser, på detta sätt blir hon själf medveten om det, och det är hufvudsaken för mig.

Icke få yttranden undfalla henne nu, hvilka tyda på att hon är trött vid förlofningen. De gå icke obeaktade mitt öga förbi, de äro min fältplans spejare i hennes själ, hvilka gifva mig upp-lysende vinkar, de äro de trådändar, medelst hvilka jag spinner in henne i mitt nät.

Min Cordelia!

Du klagar öfver förlofningen, du menar, att vår kärlek icke behöfver ett utvärtes band, som blott är till hinder. Därpå känner jag strax igen min förträffliga Cordelia! I sanning, jag beundrar dig. Vår utvärtes förening är dock endast en skiljemur. Ännu är där en mellanvägg, som aflägsnar oss från hvarandra liksom Pyramus och Thisbe. Ännu störas vi af att människorna veta af vår kärlek. Blott i motsatsen ligger frihet. När ingen främmande anar kärleken, först då har den betydelse; när en hvar obehörig tror, att de älskande hata hvarandra, först då är kärleken lycklig.

Din *Johannes*.

Snart slitas förlofningens band. Hon själf är den som löser dem för att om möjligt härigenom fångsla mig än starkare, liksom de fladdrande lockarna fångsla mera än de upplagda. Om jag själf bröt förlofningen, skulle jag gå miste om denna erotiska saltomortal, som är så förförisk att se på och ett så säkert tecken på hennes själs djärfhet. Detta är för mig hufvudsaken. Därtill kommer, att hela händelsen skulle ådraga mig en del obehagliga följder med hänsyn till andra människor. Jag skulle bli illa tåld, förhatad, afskydd, ehuru med orätt; ty hur fördelaktigt skulle det icke vara för många? Det finns mången liten ungmö, som i brist på att vara förlofvad dock alltid skulle varit

rätt belåten med att ha befunnit sig icke långt därifrån. Det är dock alltid något, ehuru väl, om jag skall vara uppriktig, ytterligt litet, ty när man på det viset knuffat sig fram för att få plats på exspectancelistan, så är man just utan exspectance, ju högre man rycker upp, ju längre man rycker fram, desto mindre exspectance. I kärlekens värld gäller icke anciennitetsprincipen med afseende på avancemang och befordran. Därtill kommer, att en sådan där liten ungmö är trött på att sitta i oskiftadt bo och känner behof af att få sitt lif upprördt af en tilldragelse. Men hvad kan då jämföras med en olycklig kärlekshistoria — i synnerhet då man å sin sida kan ta saken så ytterligt lätt. Man inbillar alltså sig själf och sin nästa att man är att räkna bland de bedragnas antal, och då man icke är kvalificerad för att intagas på ett Magdalena-hem, inlogerar man sig i alla händelser bland gråterskorna. Man hatar mig alltså pliktskyldigast. Därtill kommer ännu en afdelning af dem, som en annan helt eller halft eller till tre kvart ha bedragit. Af den sorten finns det många grader ända från dem, som ha en ring att återopa sig på, till dem, som endast ha att anföra en handtryckning i en kontradans. Deras sår upprivas åter genom den nya smärtan. Deras hat tar jag med som påbröd. Men alla dessa hatare äro naturligtvis lika många kryptoälskare till mitt stackars hjärta. En konung utan land är en löjlig figur; men ett successionskrig mellan en skara pretendenter till ett kungarike utan land, det öfvergår till och med det löjligaste. Egentligen borde

jag älskas och vårdas af det vackra könet som en hjälpinrättning. En verklig förlofvad, han kan dock blott sörja för en enda, men en sådan där vidlyftig inrättning kan försörja, det vill säga, så där någorlunda försörja hur många som helst. Allt det där slipper jag nu och har därjämte den fördelen att sedan kunna uppträda i en helt och hållet ny roll. De unga flickorna komma nämligen att beklaga mig, få medlidande med mig, sucka för mig, och själf skyndar jag mig att slå in i samma tonart. På det sättet kan fångsten också bedrifvas.

Huru sällsamt! Jag börjar med smärta märka, att jag håller på att erhålla det kännetecken, hvilket Horatius tillönskade alla trolösa flickor — en svart tand, en framtand till på köpet. Hvad man ändå kan vara vidskeplig! Den där tanden ordentligt oroar mig, jag tål inte den minsta hänsyftning därpå, den har riktigt blifvit min ömtåliga punkt. Medan jag öfverallt annorstädes är fullt rustad, kan här till och med den största tölp bibringa mig en stöt, som tränger långt djupare än han tror, när han rör vid den där tanden. Jag gör allt för att få den hvit, men förgäfves; jag säger med Palnatoke hos Oehlenschläger:

jag gnider den så dag som natt,
men ej jag plånar ut den svarta skuggan.

Lifvet är dock oerhördt fullt af gåtor. En sådan där liten omständighet kan irritera mig mer än det farligaste anfall, den pinsammaste situation.

Jag skall låta dra ut tanden, ehuru det störande kommer att inverka på mitt organ och makten af min röst. Jag drar ut den i alla fall, och låter sätta in en löstand i stället; den blir falsk mot världen, den svarta var falsk mot mig.

Det är alldeles ypperligt, att förlofningen börjar misshaga Cordelia. Äktenskapet är och förblir i alla fall en vörnadsvärd institution, om den än har det tråkiga med sig, att den redan i sin ungdom njuter en del af den vörnad, hvilken först åren borde förskaffa. En förlofning däremot är ett äkta mänskligt påfund och såsom sådant så betydelsefullt och så löjligt, att det å ena sidan är fullt i sin ordning, att en ung af lidelsen upprörd flicka fattar förakt därför och likväl å andra sidan känner dess betydelse, känner sin själs energi som ett andligt ådernät i hvarje fiber genomtränga sig. Nu gäller det att styra henne så, att hon under sin djärfva flykt förlorar äktenskapet och öfver hufvud verklighetens fastland ur sikte, att hennes själ, lika mycket i sin stolthet som i sin ångest för att förlora mig, tillintetgör en ofullkomlig mänsklig form för att ila hän mot något, som är högre än det vanliga mänskliga. I detta afseende behöfver jag emellertid icke känna någon fruktan, ty hennes gång öfver lifvet är redan nu så sväfvande och lätt, att verkligheten redan till en stor del är förlorad ur sikte. Dessutom är jag ju hela tiden själf med ombord och kan alltid sköta seglen så, att det går undan.

Kvinnan är och förblir dock för mig ett outtömligt stoff till reflexioner, ett ständigt öfverflödande ämne till iakttagelser. Den som icke känner behof efter detta studium, han kan för mig få vara hvad helst han vill i världen, något är det som han likväl icke är, han är icke estetiker. Det är just det härliga, det gudomliga med estetiken, att den träder i rapport endast med det sköna; den har egentligen blott att göra med den sköna litteraturen och det vackra könet. Jag känner glädje, jag känner glädje fylla mitt hjärta, när jag tänker på huru kvinnlighetens sol utsänder sina strålar i en oändlig mångfald, en kvinnlighetens förvirrande rikedom, af hvilken hvarje enskild kvinna har en liten del, likväl så, att hennes öfriga jag harmoniskt sluter sig omkring denna del. I denna mening är den kvinnliga skönheten oändligt delbar. Emellertid måste hvarje enskild del af skönheten vara harmoniskt behärskad, ty eljes blir intrycket förvirrande och man kommer att tänka, att naturen med denna flicka haft en plan, hvilken likväl stannat i stöpet. Min blick kan aldrig tröttna på att ila hän öfver denna periferiska mångfald, dessa den kvinnliga skönhetsens kringspridda emanationer. Hvarje ung flicka är en sådan, men ehuru blott del är hon likväl fulländad i sig själf, lycklig, glad, skön. Hvar och en har sitt: det muntra småleendet, den skälmska blicken, det långtande ögat, det sänkta hufvudet, det öfvergifna sinnet, det stilla vemodet, den djupa aningen, det varslande tungsinnets, den jordiska hemsjukan, de oskriftade sinnesrörelserna, det vinkande draget

öfver ögonen, de frågande läpparna, den gåtfulla pannan, de snärjande lockarna, de döljande ögonhåren, den himmelska stoltheten, den jordiska blygheten, den änglalika renheten, den lönnliga rod-naden, den lätta gången, det behagfulla sväfvandet, den smäktande hållningen, den längtansfulla drömen, de oförklarliga suckarna, den smidiga växten, de mjuka formerna, den yppiga barmen, de svällande höfterna, den lilla foten, den förtjusande handen.

Hvar och en har sitt, och den ena har icke det, som den andra har. När jag då sett och åter sett, betraktat och åter betraktat denna världs mångfall, när jag smålett, suckat, smickrat, hotat, åtrått, frestat, skrattat, gråtit, hoppats, fruktat, vunnit, förlorat — då slår jag ihop solfjädern, då samlar sig det skilda i det ena, delarna i det hela. Då gläder sig min själ, då klappar mitt hjärta, då upphetsas lidelsen. Denna enda unga flicka, den enda i hela världen, hon måste tillhöra mig, hon måste blifva min. Låt gärna Gud ha himlen för sig, bara jag får ha henne för mig! Jag vet mycket väl, hvad jag väljer, det är så stort, att himlen verkligen icke kan ha någon fördel af att dela på detta sätt, ty hvad blir öfrigt i himlen, när jag behåller henne? De troende muhammedanerna skulle bli svikna i sina förväntningar, när de i sitt paradiset endast omfamnade bleka, kraftlösa skuggor — varma hjärtan kunde de icke finna, ty all hjärtats värme var samlad i hennes bröst; tröstlösa skulle de förtvifla, när de funno bleka läppar, matta ögon, en kylig barm, en fattig handtryckning, ty all läppens purpur och ögats eld och barmens oro och

handtryckningens löften och suckens aning och kyssens besegling och beröringens skälfnig och omfamningens lidelse — allt — allt hade förenats i henne, som på mig slösade med hvad som kunde räckt till för en värld.

På detta sätt har jag ofta reflekterat öfver denna sak, men hvar gång jag tänker så, blir jag alltid varm, därför att jag tänker mig henne varmt. Ehuru väl man nu i allmänhet visserligen anser värme för ett godt tecken, så följer däraf likväl icke, att man vill tillerkänna min metod att tänka den respektabla bestämningen att vara solid. För omväxlingens skull skall jag därför nu, själf kall, tänka henne kallt. Jag skall därför försöka att tänka kvinnan kategoriskt. Huru skall hennes tillvaro då uppfattas? Jo, hennes tillvaros syfte ligger utom henne själf, hon *är* för andra. Detta må emellertid icke uppfattas på så sätt, att den kvinna, som *är* för mig, också är för en annan. Här som alltid vid abstrakt tänkande måste man afhålla sig från hvarje som helst hänsyn till erfarenheten, ty eljes skulle jag i fallet ifråga på ett sällsamt sätt få erfarenheten både för och mot mig. Erfarenheten är här som ständigt någonting mycket besynnerligt, ty dess väsen är alltid att vara både för och emot. Hennes tillvaros syfte ligger alltså utom henne själf, hos en annan. Ej heller här skall man låta sig störas af erfarenheten, som lär, att det är sällan man träffar en kvinna, hvars syfte verkligen ligger hos en annan, då en stor mängd i allmänhet har intet syfte alls, hvarken för dem själfva eller för andra. Detta syfte, denna bestämelse har hon nu gemen-

sam med hela naturen, med allt det feminina öfver hufvud. Allt i naturen har sålunda sitt syfte utom sig själf, icke i teleologisk mening, så att en enstaka del af naturen är till för en annan enstaka del, nej, naturen hel och hållen har sitt syfte utom sig själf — är till för det andliga. Sålunda förhåller det sig också med de enskilda delarna. Växtlifvet till exempel utvecklar i all naivitet sina dolda behag, och dess syfte ligger utom det själf. På samma sätt är det med en gåta, en charad, en hemlighet, en vokal o. s. v. Däraf låter det sig också förklaras, hvarför Gud, när han skapade Eva, lät en djup sömn falla öfver Adam; ty kvinnan är mannens dröm. Äfven på ett annat sätt lär man af skapelsehistorien, att kvinnan har sin bestämmelse liggande utom henne själf. Där säges nämligen, att Jehovah tog ett af mannens refben. Hade han till exempel tagit af mannens hjärna, så hade visserligen kvinnans syfte fortfarande legat utom henne själf, men detta var icke, att hon skulle vara ett hjärnspöke, utan något helt annat. Hon blef kött och blod, men just däri-genom faller hon in under bestämningen natur, hvilkens syfte väsentligen ligger utom den själf. Först genom kärlekens beröring vaknar hon, före den tiden är hon dröm. I denna drömxistens kan man dock åtskilja tvenne stadier; det första är det, då kärleken drömmer om henne, det andra är det, då hon drömmer om kärleken.

Såsom en varelse, hvars syfte ligger utom henne själf, är kvinnan angifven genom sin rena jungfrulighet. Jungfrulighet är nämligen någonting,

som försåvidt det är i sig själf, egentligen är en abstraktion och blott visar sig i relation. Detta gäller också den kvinnliga oskulden. Man kan därför säga, att kvinnan i detta tillstånd egentligen är osynlig. Som bekant existerade det ej heller någon bild af Vesta, den gudinna, hvilken närmast betecknade den egentliga jungfruligheten. Denna existens är nämligen estetiskt svartsjuk på sig själf — liksom Jehovah är det etiskt — och vill icke, att det skall finnas någon bild af eller ens någon föreställning om den. Denna motsägelse, att den, som är till för en annan, i sig själf icke är, och liksom först framträder genom denne andre, är i logiskt afseende helt och hållet i sin ordning, och den, som förstår att tänka logiskt, skall icke störas af, utan glädjas öfver densamma. Den, som däremot tänker ologiskt, kan gärna inbilla sig, att den, som är till för en annan, *är* i den timliga mening, hvarmed man kan säga det om ett enskildt föremål, som jag förnimmer.

Detta kvinnans varande betecknas med rätta såsom behag, ett uttryck, som erinrar om det vegetativa lifvet; hon är såsom en blomma, som poeterna älska att uttrycka sig, och till och med det andliga i henne är närvarande på ett vegetativt sätt. Hon uppgår fullständigt i naturbestämmelse och är fördenskull endast estetiskt fri. I djupare mening blir hon fri först genom mannen, och därför heter det: att fria, och därför friar mannen. När han friar riktigt, så kan det icke vara fråga om något val. Kvinnan väljer visserligen, men om detta väljande tänkes såsom resultatet af ett långt

öfvervägande, så är ett dylikt väljande okvinnligt. Därför är det vanärande att få en korg, emedan i så fall individen i fråga har satt sig själf för högt, har velat göra en annan fri, utan att kunna det. — I detta förhållande ligger en djup ironi. Den, hvars bestämmelse ligger hos en annan, utanför henne själf, får sken af att vara den predominerande. Mannen friar, kvinnan väljer. Kvinnan är enligt sitt begrepp den öfvervunna, mannen efter sitt begrepp segerherren, och dock böjer sig segerherren för den besegrade, men detta är dock helt naturligt, och det är blott tölpaktighet, dumhet och brist på erotisk uppfattning att söka ändra dessa naturenliga förhållanden. Det har också en djupare grund, kvinnan är nämligen substans, mannen är reflexion. Hon väljer därför heller icke utan vidare, utan mannen friar, hon väljer. Men mannens frieri är en fråga, hennes val egentligen blott svar på ett spørsmål. I viss mening är mannen mera än kvinnan, i annan mening oändligt mycket mindre.

Denna tillvaro med ändamålet gömdt hos en annan är den rena jungfruligheten. Söker den en själfständig tillvaro gent emot den man, för hvilken den är till, då visar den sig som fränstötande spotskhet, och just denna ådagalägger, att kvinnans egentliga ändamål är att vara till för en annan. Den diametrala motsatsen till den absoluta hängifvenheten är den absoluta spotskheten, som i omvänd mening är osynlig som den abstraktion, hvaremot allt bryter sig, utan att abstraktionen därför får lif. Kvinnligheten antar nu karaktären af den abstrakta grymheten, som är den karikerande

spetsen af den egentliga jungfruliga vekheten. En man kan aldrig vara så grym som en kvinna. Om man rådfrågar mytologier, sagor och folksägnor, skall man finna detta bekräftadt. Om en naturmakt skall skildras, hvilken i sin obarmhärtighet icke känner någon gräns, är den ett jungfruligt väsen. Man förfäras öfver att läsa om en ung flicka, hvilken utan att beröras låter sina friare sätta lifvet till, såsom man ofta är i tillfälle att göra det i alla folkslags sagor. En Riddar Blåskägg dödar visserligen under bröllopsnatten alla de unga flickor han älskat, men han känner icke något nöje, när han dödar dem, nöjet har gått förut, däri ligger konkretionen, det är icke en grymhet för grymhetens egen skull. En Don Juan förför dem och öfverger dem, men det är alls icke något nöje för honom att öfverge dem, men väl att förföra dem; här finnes ej heller denna absoluta grymhet.

Ju mera jag öfverväger detta, dess bättre ser jag, hur fullkomligt jag fått praktiken att harmoniera med teorien. Min praxis har nämligen alltid varit genomträngd af den öfvertygelsen, att kvinnans väsen är att vara till för en annan. Därför har här ögonblicket så oändligt mycket att betyda; ty det är blott under ett ögonblick man kan vara till för en annan. Det kan gå en längre eller kortare tid, innan ögonblicket kommer, men så snart det har kommit, så antager det, hvilket ursprungligen var en tillvaro för en annan, en egen relativ tillvaro, och därmed är det förbi. Visserligen vet jag, att de äkta männen bruka tala om att kvinnan också i annan bemärkelse är till för andra, hon är allt

för dem för hela lifvet. Detta få de äkta männen själfva stå för; egentligen tror jag, att det är något som de själfva gå och inbilla hvarandra. Hvarje stånd har vanligen här i lifvet vissa konventionella bruk och i synnerhet vissa konventionella lögner. Till dessa måste nu denna skepparhistoria räknas. Att förstå sig på ögonblicket är just ingen lätt sak, och den, som missförstår det, får naturligtvis lida däraf för hela lifvet. Ögonblicket är allt, och i ögonblicket är kvinnan allt, konsekvenserna förstår jag icke. Bland konsekvenserna är också den att få barn. Nu inbillar jag mig visserligen, att jag är en tämligen konsekvent tänkare, men om jag så blef galen, är jag icke i stånd till att tänka mig till den konsekvensen, jag förstår den alls icke, till att göra det fordras det säkerligen att man själf är äkta man.

I går besökte Cordelia och jag en familj ute på dess sommarnöje. Sällskapet uppehöll sig för det mesta i trädgården, där man fördref tiden med lekar af olika slag. Bland annat ägde också ringkastning rum. Jag begagnade tillfället, när en annan herre, som kastat ring med Cordelia, aflägsnade sig, till att aflösa honom. Hvilken rikedom af behag hon utvecklade, ännu mera förförande genom lekens förskönande ansträngning! Hvilken intagande harmoni i de växlande rörelserna! Hur lätt var hon icke — som dans öfver ängar! — hur full af kraft, churu utan att behöfva motstånd, hur dityrambiskt hennes uppträdande, hur utmanande hennes blick! Leken själf ägde naturligtvis ett synnerligt intresse för mig. Cordelia tycktes icke uppmärksam därpå.

En allusion, som jag riktade till en af de närvarande, om det vackra bruket att växla ringar, slog ned som en blix i hennes själ. Från detta ögonblick hvilade en högre belysning öfver hela situationen, en djupare betydelse genomträngde den, en högre energi genomglödgade henne. Jag höll bägge ringarna på min käpp, men dröjde ett ögonblick, i det jag växlade ett par ord med de kringstående. Hon förstod denna paus. Jag kastade ringarna tillbaka till henne. Ögonblicket efter grep hon dem bägge på sin käpp. Liksom af vårdslöshet kastade hon dem båda två på en gång lodrätt upp i luften, så att det blef omöjligt för mig att gripa dem. Detta kast beledsagades af en blick full af obegränsadt öfverdåd. Man berättar om en fransk soldat, som hade varit med i fälttåget i Ryssland, att hans ben på grund af kallbrand måste sågas af. I samma ögonblick, som den smärtsamma operationen var öfverstånden, grep han benet vid foten, kastade det upp i luften och ropade: *vive l'empereur!* Det var med en sådan blick, som hon, själf skönare än någonsin, kastade de båda ringarna i vädret och till sig själf sade: lefve kärleken! Emellertid fann jag det icke rådligt att låta denna stämning skena i väg med henne eller att lämna henne ensam med densamma, af fruktan för den matthet, som ofta är den närmaste följden. Jag förhöll mig därför helt lugn, och med hjälp af de omgifvandes närvaro tvang jag henne att fortsätta leken, som om jag ingenting hade märkt. En dylik metod ger henne blott mera elasticitet.

Därest man i våra dagar kunde vänta någon sympati för sådana undersökningar, skulle jag utfästa ett pris för besvarandet af denna fråga: Hvilkendera är, estetiskt sedt, mest ärbar, en ung flicka eller en ung hustru, den ovetande eller den vetande, åt hvilkendera vågar man tillerkänna mest frihet? Men med dylikt sysselsätter sig ju icke vår allvarliga tid. I det gamla Grekland skulle en dylik undersökning ha väckt allmän uppmärksamhet, hela staten skulle kommit i rörelse, i synnerhet alla unga flickor och alla unga hustrur. Dylikt ha vår tids människor svårt för att tro, liksom de också ha svårt för att tro på historien om den där bekanta striden, som en gång fördes mellan tvenne grekiska flickor, om hvilkendera af dem som hade den vackraste bakkelen, och den synnerligt grundliga undersökning, hvilken föranleddes af densamma — ty i Grekland behandlade man icke dylika problem ytligt och lättsinnigt — och dock vet hvar och en, att Venus med anledning af denna strid bär sitt tillnamn Kallipygos och att den bildstod, som förevigat henne under detta epitet, allmänt beundras.

En gift kvinna har tvenne perioder i sitt lif, i hvilka hon är intressant, den allra första ungdomen och sedermera åter efter en lång tid, när hon blifvit många, många år äldre. Men hon har äfven, det måste man tillerkänna henne, ett moment, då hon är än mera intagande än en ung flicka och ingifver än mer vördnad. Men det är en bild, hvilken man i lifvet sällan får se, det är en bild för fantasien, som icke behöfver ses i lifvet och som kanske

aldrig ses. Jag tänker mig henne då frisk, blomstrande, yppigt utvecklade, hon håller ett barn på sin arm, på hvilket hela hennes uppmärksamhet är vänd och i hvars beskådande hon är försjunken. Detta är en bild värd att kallas den mest intagande människolifvet har att framvisa, det är en naturmyt, som därför också blott bör ses konstnärligt, icke i verkligheten. Ej heller bör det på bilden finnas flera figurer, ingen omgifning får finnas, den endast stör. Om man till exempel besöker våra kyrkor, så kan man ju ofta få tillfälle att se en mor uppträda med sitt barn på armen. Frånser man nu också barnets irriterande skrik och den orobringande tanken på föräldrarnas på dessa grundade förväntningar beträffande den lilles framtid, så är emellertid redan omgifningen till den grad störande, att, äfven om allt för öfrigt vore som det borde, verkningen likväl skulle gå förlorad. Man ser fadern, hvilket är ett stort fel, då det kommer det mytiska, det förtrollande att försvinna, man ser — hemskt att säga — faddrarnas allvarliga flock, man ser — ingenting alls. Men föreställd som en bild för fantasien är denna tafel det mest intagande af allt. Jag saknar icke den erforderliga mängden af kvickhet och raskhet och dumdristighet för att göra ett angrepp — men om jag i verkligheten såge en dylik bild, då vore jag afväpnad.

Hvad Cordelia sysselsätter mig! Och dock är tiden snart förbi, min själ fordrar alltid förnygring. Jag hör redan liksom i fjärran hanen gala. Hon

hör den kanske också, men hon tror, att det är morgonen den förkunnar.

Hvarför är dock en ung flicka så vacker, och hvarför varar det så kort? Denna tanke kan stundom göra mig helt melankolisk, och dock, det rör ju icke mig. Njut, prata icke! De människor, hvilka ideligen dras med dylika reflexioner, kunna i allmänhet alls icke njuta. Emellertid kan det icke skada, att tanken härpå kommer fram, ty detta vemod ej för egen utan för andras skull gör en vanligen en smula mera manligt skön. Ett vemod, hvilket ligger bedrägligt utbredt liksom en dimslöja öfver den manliga styrkan, hör med till det manligt erotiska. Härtill svarar hos kvinnan en viss tungsintheit.

När en ung flicka en gång helt har hängifvit sig, då är det hela förbi. Ännu närmar jag mig alltjämt en ung flicka med en viss ångest, mitt hjärta klappar, därför att jag känner den eviga makt, som ligger i hennes väsen. Gent emot en gift kvinna har detta aldrig fallit mig in. Den smula motstånd, som man med konstens hjälp söker göra, är ingenting alls. Liksom om den gifta kvinnans hufvudbonad skulle imponera mera än den unga flickans obetäckta hufvud! Därför har Diana alltid varit mitt ideal. Denna rena jungfrulighet, denna absoluta spetskhet har alltid syssel-satt mig. Men under det hon alltid har behärskat min uppmärsamhet, har jag på samma gång ständigt haft ett ondt öga till henne. Jag antar nämligen, att hon i grunden icke alls förtjänat det lofprisande för sin jungfrulighet, hvilket hon inhöstat.

Hon visste nämligen, att hennes roll i lifvet låg i hennes jungfrulighet, därför bevarade hon den också. Därtill kommer att jag en gång i ett sällskap af filologer hört glunkas om att hon hade en föreställning om de förfärliga födslosmärton hennes moder hade genomgått. Detta har afskräckt henne, och detta kan jag icke förtänka Diana, jag säger nämligen med Euripides: jag vill hellre tre gånger draga i fält än en gång föda barn. I Diana kunde jag nu icke egentligen förälska mig, men jag nekar icke, att jag skulle ge mycket för ett samtal, en artig konversation, med henne. Håna och gäcka måste hon förstå som ingen annan. Min goda Diana har tydligen på ett eller annat sätt förskaffat sig insikter, hvilka göra henne långt mindre naiv än Venus själf. Jag skulle icke bry mig om att lura på henne i badet, visst icke, men jag skulle snärja henne med mina frågor. Om jag skulle bege mig till ett rendez-vous, där jag icke var fullt viss om min seger, skulle jag förbereda mig, väpna mig och sätta alla erotikens andar i rörelse genom att samtala med henne.

Ofta har jag grubblat öfver hvilken situation, hvilket ögonblick, som väl måste anses som det mest förförande. Svaret härpå beror naturligtvis på hvad det är man åtrår och huru man åtrår och huru man är utvecklad. Jag för min del håller på bröllopsdagen, framför allt ett bestämdt ögonblick däraf. När den unga flickan står smyckad som brud och all hennes prakt likväl bleknar för hennes skönhet och hon själf i sin tur blek-

nar, när blodet stockar sig, när barmen hvilat, när blicken famlar, när foten vacklar, när mön skälfver, när frukten mognar; när himlen upplyfter henne, när allvaret styrker henne, när löftet bär henne, när bönen välsignar henne, när myrten bekransat henne; när hjärtat bäfvar, när ögat fäster sig vid marken, när hon döljer sig i sig själf, när hon icke tillhör världen för att helt och hållet tillhöra henne; när barmen böljar, när gestalten suckar, när rösten sviktat, när tåren dallrar, innan gåtan förklaras, när facklan tändes, när brudgummen väntar — då är ögonblicket inne. Snart är det för sent. Det återstår endast ett steg, men det kan bli ett felsteg. Detta ögonblick gör till och med en obetydlig flicka betydlig. Allt måste vara samladt, det mest motsatta förenadt i ögonblicket, saknas något, i synnerhet någon af hufvudkontrasterna, så mister strax situationen en del af det förförande. Det finns ett bekant kopparstick, som föreställer ett skriftebarn. Hon ser så ung och så oskyldig ut, att man nästan på hennes och biktfaderns vägnar kommer i förlägenhet öfver hvad hon egentligen kan ha att bikta. Hon har dragit upp slöjan en smula och ser ut i världen, som om hon sökte något, som hon möjligen kunde begagna sig af nästa gång hon skall bikta, och — naturligtvis! — detta är ju också hennes skyldighet gent emot — biktfadern. Situationen är ganska förförisk, och eftersom hon utgör den enda figuren på kopparsticket, så möter det ju intet hinder att tänka sig kyrkan, hvori det hela försiggår, så rymelig att flera och mycket olika präster godt kunna

predika samtidigt. Situationen är rätt förförisk, och jag har intet emot att anbringa mig själf i bakgrunden, i synnerhet om tösen själf ingenting har däremot. Emellertid blir det dock alltid en högst underordnad situation, ty flickan tyckes på hvarje vis endast vara ett barn, och alltså måste det ännu tid till, innan ögonblicket kommer.

Har jag nu i mitt förhållande till Cordelia ständigt varit trogen mitt förbund? Det vill säga, mitt förbund med det estetiska; ty det är det, som gör mig stark, att jag ständigt har idén på min sida. Det är en hemlighet, som är såsom Simsons hår, och ingen Dalila skall frånrycka mig den. Att rätt och slätt narra en flicka, det skulle jag visst aldrig orka med; men det att idén är med i aktionen, att det är i dess tjänst jag handlar, till dess tjänst jag helgar mig, det ger mig stränghet mot mig själf och afhållsamhet från hvarje förbjuden njutning. Har det intressanta alltid bevarats? Ja, det kan jag säga fritt och öppet i detta hemliga samtal med mig själf. Själfvä förlofningen var intressant därigenom, att den icke gaf det, som man vanligen förstår med det intressanta. Den bevarade det intressanta just därigenom att det yttre skenet stod i motsats till det inre lifvet. Hade jag stått i ett hemligt förhållande till henne, då hade det endast varit intressant i första potens. Detta är däremot det intressanta i andra potens, och därför för henne först det intressanta. Förlofningen brister, men därigenom att hon själf upphäver den för att svinga sig upp i en högre sfär. Så skall det

vara: detta är nämligen den form af det intressanta, som mest är i stånd att sysselsätta henne.

Den 16 september.

Bandet brast, full af längtan, stark, djärf, gudomlig, flyger hon som en fågel, som nu först till hela sin bredd får slå ut sina vingar. Flyg, fågel, flyg! I sanning, om denna kungliga flykt bure bort ifrån mig, skulle det smärta mig, oändligt djupt. Som för Pygmalion, om hans älskade åter hade blifvit till sten, skulle det blifva för mig. Lätt har jag gjort henne, lätt som en tanke, och nu skulle min egen tanke icke längre tillhöra mig! Det skulle bringa mig till förtviflan. Ett ögonblick förut skulle det icke förmått sysselsätta mig, ett ögonblick härefter skulle jag icke bry mig därom; men nu — nu — detta nu, som är en evighet för mig! Men hennes flykt bär icke bort från mig. Flyg då, fågel, flyg, lyft dig stolt på din vinge, glid hän genom luftens lätta rike, snart är jag hos dig, snart döljer jag mig med dig i den djupa ensamheten!

Tanten blef något frapperad af underrättelsen. Emellertid är hon alltför fördomsfri för att vilja tvinga Cordelia, churuväl jag dels för att vyssa henne än djupare till sömns, dels för att gäckas med Cordelia en smula, gjort några försök att få henne att intressera sig för mig. Hon visar mig

för öfrigt mycket deltagande, hon anar icke, med hur mycket skäl jag kan undanbedja mig allt deltagande.

Tanten har gifvit henne tillåtelse att fara ut på landet och hälsa på en bekant familj. Härigenom faller det sig så förträffligt, att hon icke genast är i tillfälle att hängifva sig åt stämningens öfverdåd. Genom påtryckningar af olika slag utifrån hålles hon ännu någon tid i spänning. En svag förbindelse med henne upprätthåller jag medelst bref, på detta sätt blomstrar åter vårt förhållande. På hvarje möjligt sätt måste hon nu göras stark, framför allt är det bäst att låta henne göra ett par språng uppåt i excentriskt förakt för människorna och det konventionella. När nu dagen för hennes afresa kommer, då möter en pålitlig karl som kusk. Utanför porten sluter min högtbetrodde betjänt sig till. Han följer med till bestämmelseorten och stannar hos henne, som betjäning och assistance, ifall så erfordras. Näst mig själf känner jag ingen, som är bättre skickad härtill än Johan. Själf har jag inrättat allting härute så smakfullt som möjligt. Ingenting fattas, som på något vis kan tjäna att bedåra hennes själ och låta den sjunka till hvila i yppigt välbefinnande.

Min Cordelia!

Ännu ha nödropen från de enskilda familjerna icke förenat sig till ett hela staden genomträngande

allmänt capitolinskt gåsskriks förvirring. Mer än ett solo har du antagligen redan nödgats uthärda. Tänk dig hela församlingen af spetsborgare och skvallersystrar kring tevattenskannan och kaffekitteln, tänk dig presidiet innehas af en dam som utgör ett värdigt motstycke till den odödlige presidenten Lars hos Claudius * och du har en bild, en föreställning af eller ock en måttstock för hvad du förlorat i de goda människornas aktning.

Härmed följer det berömda kopparstick, som föreställer presidenten Lars. Separat har jag icke lyckats få tag i det, och jag har därför köpt hela Claudius, rifvit ut kopparsticket och kastat bort resten. Ty hur skulle jag våga besvara dig med en gåfva, som ingen betydelse har för dig i detta ögonblick? När jag skulle uppbjuda allt för att åstadkomma hvad helst, som om också blott ett ögonblick kunde glädja dig, hur skulle jag då kunna tillåta, att det i en situation inblandade sig mer än hvad som tillhör den? Dylikt förekommer i naturen och hos den i lifvets ändliga förhållanden trålbunda människan, men du, min Cordelia, i din frihet skulle du hata det.

Din Johannes.

Skönast att förälska sig är det om våren, skönast att vara vid sina önsknings mål, är det

* Matthias Claudius, berömd tysk folkdiktare. Kopparsticket finnes i hans Sämmtliche Werke, I—II.

mot sommarens slut. I sommarens sista dagar ligger det ett vemod, som helt svarar till den rörelse, hvarmed tanken på att en önskning gått i fullbordan genomströmmar en. I dag har jag själf varit ute på det landtställe, där Cordelia om några dagar skall finna en omgifning, som harmonierar med hennes själ. Jag vill icke själf vara närvarande vid hennes öfverraskning och hennes glädje däröfver, dylika erotiska poänger skulle endast försvaga hennes själ. När hon nu däremot lämnas åt sig själf, skall hon försjunka i drömmeri därute och öfverallt upptäcka en mening, en vink, en förtrollad värld, men allt detta skulle förlora sin betydelse, om jag stod vid hennes sida, det skulle bringa henne att glömma att för oss är det tidsmoment, i hvilket en dylik gemensam njutning ägde betydelse, tillryggalagd. Denna omgifning får icke narkotiskt bedåra hennes själ, utan beständigt lyfta den mot höjden, så att hon öfverlågset betraktar detta såsom en lek, som intet har att betyda i jämförelse med hvad som skall komma. Själf ärnar jag under dessa återstående dagar besöka detta ställe oftare, för att hålla mig i stämning.

Min Cordelia!

Nu kallar jag dig i sanning *min*, intet yttre tecken erinrar mig längre om ditt ägande. — Snart kallar jag dig i sanning *min*. Och när jag då

håller dig fast slutet i mina armar, när du inflä-
tar mig i ditt famntag, då behöfva vi ingen ring
för att påminna oss att vi tillhöra hvarandra, ty är
icke denna omfamning en ring, som är mer än en
symbol? Och ju fastare denna ring sluter sig om
oss, ju oupplösligare den knyter oss samman, dess
större frihet, ty din frihet består i att vara min,
liksom min i att vara din.

Din Johannes.

*

Min Cordelia!

Alpheus förälskade sig på jakten i nymfen
Arethusa Hon ville icke bönhöra honom, utan
flydde beständigt för honom, tills dess hon på ön
Ortygia blef förvandlad till en källa. Öfver detta
sörjde Alpheus så djupt, att han förvandlades till
en flod i Elis i Peloponnessus. Sin kärlek glömde
han dock icke, utan förenade sig under hafvet med
Ortygias källa. Är förvandlingarnas tid förbi?
Svar: är kärlekens tid förbi? Hvarmed skulle jag
jämföra din rena, djupa själ, som ingen förbin-
delse har med världen, om icke med en källa?
Och har jag icke redan sagt dig, att jag är såsom
en flod, som är förälskad i dig? Och störtar jag
mig icke nu, sedan vi skilts åt, under hafvet, för
att där förenas med dig? Under hafvet, där
mötas vi åter, ty först på detta djup höra vi rätt
tillsammans.

Din Johannes.

*

Min Cordelia!

Snart, snart är du min. När då solen sluter igen sitt spejande öga, när historien är förbi och myterna börja, då kastar jag ej blott min kapp omkring mig, utan kastar natten som en kapp öfver mig och ilar till dig och lyssnar för att finna dig, lyssnar — icke efter fotsteg utan efter ett hjärtas klappande.

Din Johannes.

I dessa dagar, då jag icke personligen när jag önskar kan vara hos henne, har den tanken oroat mig, om det möjligen ett ögonblick kunde falla henne in att tänka på framtiden. Hittills har det aldrig fallit henne in, därtill har jag alltför väl förstått att estetiskt bedöfva henne. Någonting mera oestetiskt kan icke tänkas än dessa samtal om framtiden, hvilka väsentligen ha sin grund däruti, att man ingenting har att utfylla den innevarande tiden med. Blott jag är hos henne, fruktar jag ej heller för något dylikt, jag skall nog komma henne att glömma både tid och evighet. Förstår man icke att i denna grad sätta sig i rapport med en ung flickas själ, skall man ej heller inlåta sig på några försök att bedåra, ty då blir det omöjligt att undvika de båda skären: frågor om framtiden och förhör angående tron. Därför är det fullständigt i sin ordning, att Margareta i Faust så där smått börjar examinera Faust, när

denne varit nog oförsiktig att vända riddaren ut — och mot ett sådant angrepp är en flicka alltid rustad.

Nu tror jag allt är i ordning till hennes mottagande; hon skall icke sakna anledning att beundra mitt goda minne eller rättare, hon skall icke få tid till att beundra det. Ingenting är glömdt, som kunde ha någon betydelse för henne, däremot finnes intet, som rätt och slätt kunde påminna om mig, ehuru väl jag öfverallt i osynlig måtto är närvarande. Verkningen kommer emellertid att till stor del bero på hur hon kommer att se det första gången. För detta ändamål har min betjänt mottagit de noggrannaste instruktioner, och på sitt vis är han en fulländad virtuos. Han förstår att i förbigående och af en slump framkasta en anmärkning, när han får order därom; han förstår att vara okunnig, kort sagdt, han är ovärderlig.

Ställets belägenhet är sådan hon kunde önska sig den. Sitter man midt inne i rummet, ser man genom fönstren på båda sidorna långt bort öfver hvarje bakgrund, åt båda sidorna har man den oändliga horisonten, man är ensam i luftens vida haf. Träder man närmare fönsterraden, långt borta vid horisonten höjer sig en skog likt en krans, begränsande och inneslutande. Det är så allt skall vara. Hvad älskar kärleken? Ett omslutet ställe; var icke paradiset själf ett omslutet ställe, en mot öster liggande lustgård? — Men den sluter sig alltför tätt omkring en, denna ring — man träder närmare fönstret, en stilla insjö döljer sig

ödmjukt mellan den högre liggande omgifningen — vid stranden ligger en båt. En suck ur det fulla hjärtat, en pust af den oroliga tanken — den lös-gör sig från sitt fängsel, den glider bort öfver vattenytan, sakta förd af en onämbar längtans milda fläktar; man försvinner i skogens hemlighetsfulla ensamhet, vaggad af insjöns yta, som drömmer om skogens djupa mörker. — Man vänder sig åt den andra sidan, då utbreder sig hafvet för en, där ögat icke kan finna ett hviloställe och där tanken hisnar. — Hvad älskar kärlek? Oändlighet. — Hvad fruktar kärlek? Gränser. — — — Innanför det stora rummet ligger ett mindre rum eller rättare ett kabinet, ty hvad det där rummet i Wahlska huset stod på öfvergången att vara, det är detta. Likheten är att misstaga sig på. En af vidjor flätad matta betäcker golvet, framför soffan står ett litet tebord, på detta en lampa, maken till den där hemma. Allt är detsamma, endast praktfullare. Denna förändring vågar jag väl tillåta mig med rummet. I salen står ett fortepiano, mycket enkelt, men påminnande om det fortepiano, som fanns hos Jansens. Det är uppslaget. På notstället ligger den lilla svenska arian uppslagen. Dörren ut till entréen står på glänt. Hon kommer in genom dörren i bakgrunden, om detta har Johan erhållit instruktioner. Då faller hennes öga på en gång in i kabinettet och på fortepianot, minnet vaknar i hennes själ, i samma ögonblick öppnar Johan dörren. — Illusionen är fullständig. Hon går in i kabinettet. Hon är tillfredsställd, det är jag öfvertygad om. I det hennes blick faller på bor-

det, ser hon en bok; i samma nu tar Johan den liksom för att lägga undan den, i det han såsom i förbigående anmärker: den glömde visst herrn, när han var här ute i morgse. Detta för det första underrättar henne om att jag redan på morgonen varit där ute, vidare ger det henne lust att se boken. Det är en tysk öfversättning af Apuleji bekanta saga Amor och Psyche. Det är icke något diktverk, men det skall det heller icke vara; ty det är alltid en förnärmelse mot en ung flicka att bjuda henne ett verkligt diktverk, liksom om hon icke själf i ett dylikt ögonblick vore nog diktare för att insuga den poesi, som omedelbart döljer sig i det faktiska och som icke först är förtärdt af en annans tanke. Detta tänker man i allmänhet icke på, och dock är det så. — Hon skall läsa denna bok, därmed är afsikten uppnådd. — I det hon slår upp den på det ställe, hvilket sist blifvit läst, skall hon finna en liten myrtenkvist och hon skall på samma gång finna, att den har något mera att betyda än att blott vara bokmärke.

Min Cordelia!

Hvarför frukta?! När vi hålla ihop, äro vi starka, starkare än världen, starkare än gudarna själfva. Du vet det lefde en gång på jorden ett släkte, hvilket väl var människor, men hvaraf hvar och en var sig själf nog och där man icke kände kärlekens innerliga förening. Dock voro de mäk-

tiga, så mäktiga, att de ville storma himlen. Jupiter fruktade dem och delade dem på så sätt, att af en blef två, en man och en kvinna. Händer det nu stundom, att hvad som en gång varit förenadt, åter sammanfogas genom kärleken, då är en sådan förening starkare än Jupiter; de äro då icke blott lika starka, som den enskilde var före delningen, utan ännu starkare, ty kärlekens förening är en ännu högre förening.

Din *Johannes*.

Natten är stilla — klockan är tre kvart på tolf — jägaren vid porten blåser sin välsignelse ut öfver landet, det genljuder från Blegdammen — han träder innanför porten — han blåser åter, det genljuder än längre från fjärran.

Allt sofver i frid, blott icke kärleken. Så resen eder då, kärlekens hemliga makter, samlen eder i detta bröst! Natten är tyst — en ensam fågel afbryter denna stillhet med sitt skri och sina vingslag, i det den stryker längs den daggiga marken; också han ilar väl till ett kärleksmöte — *accipio omen!* — Hvad naturen är full af förebud! Fåglarnas flykt och skri, fiskarnas muntra slag i vattenbrynet och snabba försvinnande i djupet, hundarnas skall från fjärran, en vagns aflägsna rasslande, fotsteg, som genljuda långt borta, allt

blir till varsel för mig. Det är icke vålnader jag ser i denna nattimme, icke det, som har varit, utan det, som skall komma, i insjöns barm, i daggens kyss, i dimman, som utbreder sig öfver jorden och döljer dess fruktbara omfamning. Allt är bild, jag själf är en myt om mig själf, ty är det icke liksom en myt, att jag ilar till detta möte? Hvem jag är betyder intet; allt andligt och timligt är glömdt, endast det eviga är kvar, kärlekens makt, dess längtan, dess salighet. — Min själ är stämd som en spänd båge, tankarna ligga redo som pilar i mitt koger, icke giftiga, men likväl i stånd att blanda sig med blodet. Min själ är stark, frisk, glad, närvarande i ögonblicket som en gud. — Af naturen var hon skön. Jag tackar dig, vidunderliga natur! Som en moder har du vakat öfver henne. Haf tack för din omsorg! Oförvanskad var hon. Jag tackar er, ni människor, hvilka hon skyller detta. Hennes utveckling, den är mitt verk — snart njuter jag min lön. — Huru mycket har jag icke samlat i detta enda ögonblick, som nu förestår. Död och helvete, om det gick förloradt för mig!

Ännu ser jag icke min vagn. — Jag hör en pisksmäll, det är min kusk. — Kör för lif och död, om så hästarna störtade, blott icke en sekunds dröjsmål, förr än vi äro framme.

Den 25 september.

Hvarför kan en sådan natt icke räcka längre?
När Alektryon * kunde glömma sig, hvarför kan då icke solen vara medlidsam nog därtill? Dock, nu är det förbi, och jag önskar aldrig mera se henne. När en ung flicka bortgifvit allt, då är hon svag, då har hon förlorat allt; ty oskuld är hos mannen ett negativt moment, men hos kvinnan är det hennes väsens innehåll. Nu är allt motstånd omöjligt, och endast så länge detta är till, är det skönt att älska, när motståndet upphört, blir det svaghet och vana. Jag önskar icke påminnas om mitt förhållande till henne; hon har förlorat doften, och de tider äro förbi, då en flicka af sorg öfver sin älskares trolöshet förvandlades till en heliotrop **. Afsked vill jag icke taga af henne; intet är mig mera motbjudande än kvinnogråt och kvinnoböner, som förändra allt och dock egentligen icke ha något att betyda. Jag har älskat henne; men från denna stund kan hon icke mera sysselsätta min själ. Om jag vore en gud, skulle jag göra för henne, hvad Neptunus gjorde för en nymf, förvandla henne till man.

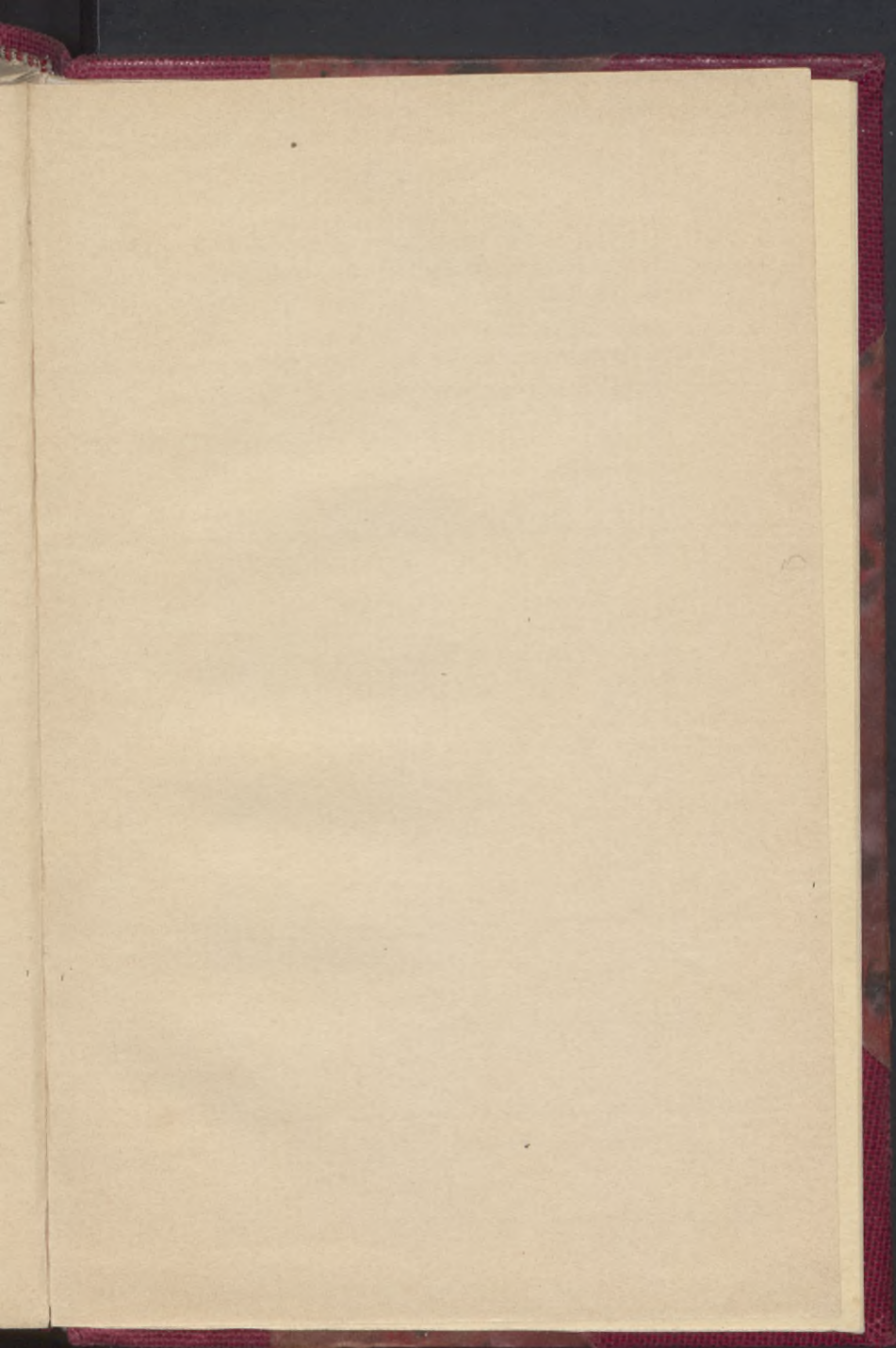
Något som emellertid verkligen skulle vara intressant att veta, det är, huruvida man icke skulle kunna vara i stånd att så dikta sig ut ur en ung

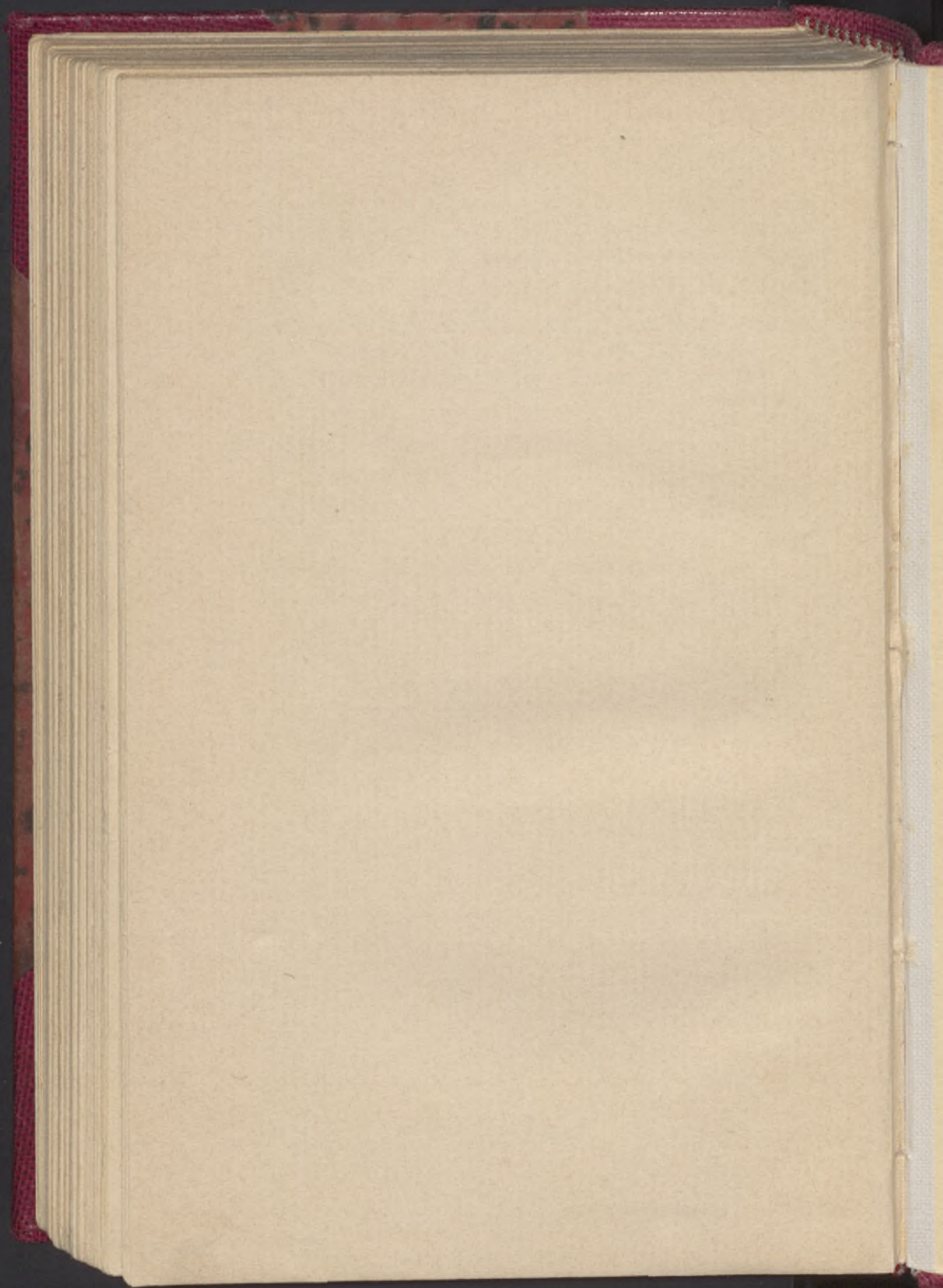
* Ares' vän, som skulle hålla vakt under Ares' och Aphrodites möte, men som föll i sömn därunder, så att de blefvo öfverraskade af solguden och Hephaistos.

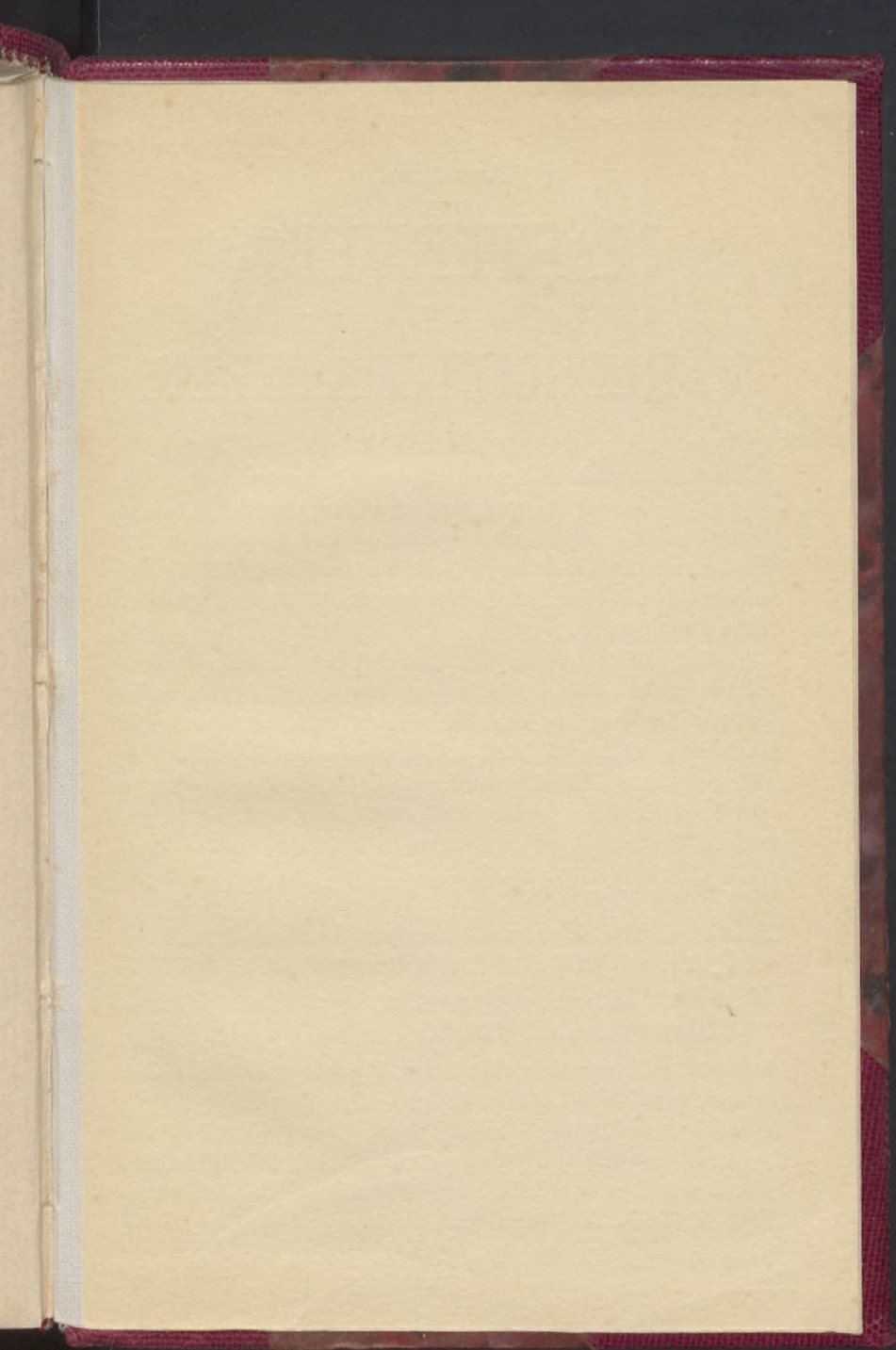
** Så skall ha skett med Klytie, när solguden blef henne otrogen.

flicka, att man kunde göra henne så stolt, att hon inbillade sig, att det var hon själf som var trött på förhållandet. Detta kunde bli ett rätt intressant efterspel, hvilket i och för sig kunde äga ett psykologiskt intresse och vid sidan däraf sätta en i tillfälle att göra många erotiska iakttagelser.

Anmälan.

MÄSTERVERK UR VÄRLDSLITTERATUREN.

Det är tyvärr ett oförnekligt och ofta beklagadt faktum att, samtidigt med att man i vårt land skyndat sig att i öfversättningar med den svenska litteraturen införlifva en myckenhet bland utlandets romaner af andra och tredje ordningen, så hafva, förunderligt nog, ofta *pärlorna bland världslitteraturen* blifvit förbigångna eller bortglömda.

Det företag, som härmed börjas, är afsedt att i någon mån söka råda bot på detta missförhållande; det är ämnadt att, om det vinner framgång, med sig införlifva några af dessa *mästare-romaner*, flertalet från *det gångna seklets blomstringsperioder*, hvilka antingen aldrig varit till svenska öfversatta eller ock för länge sedan försvunnit ur den svenska bokmarknaden.

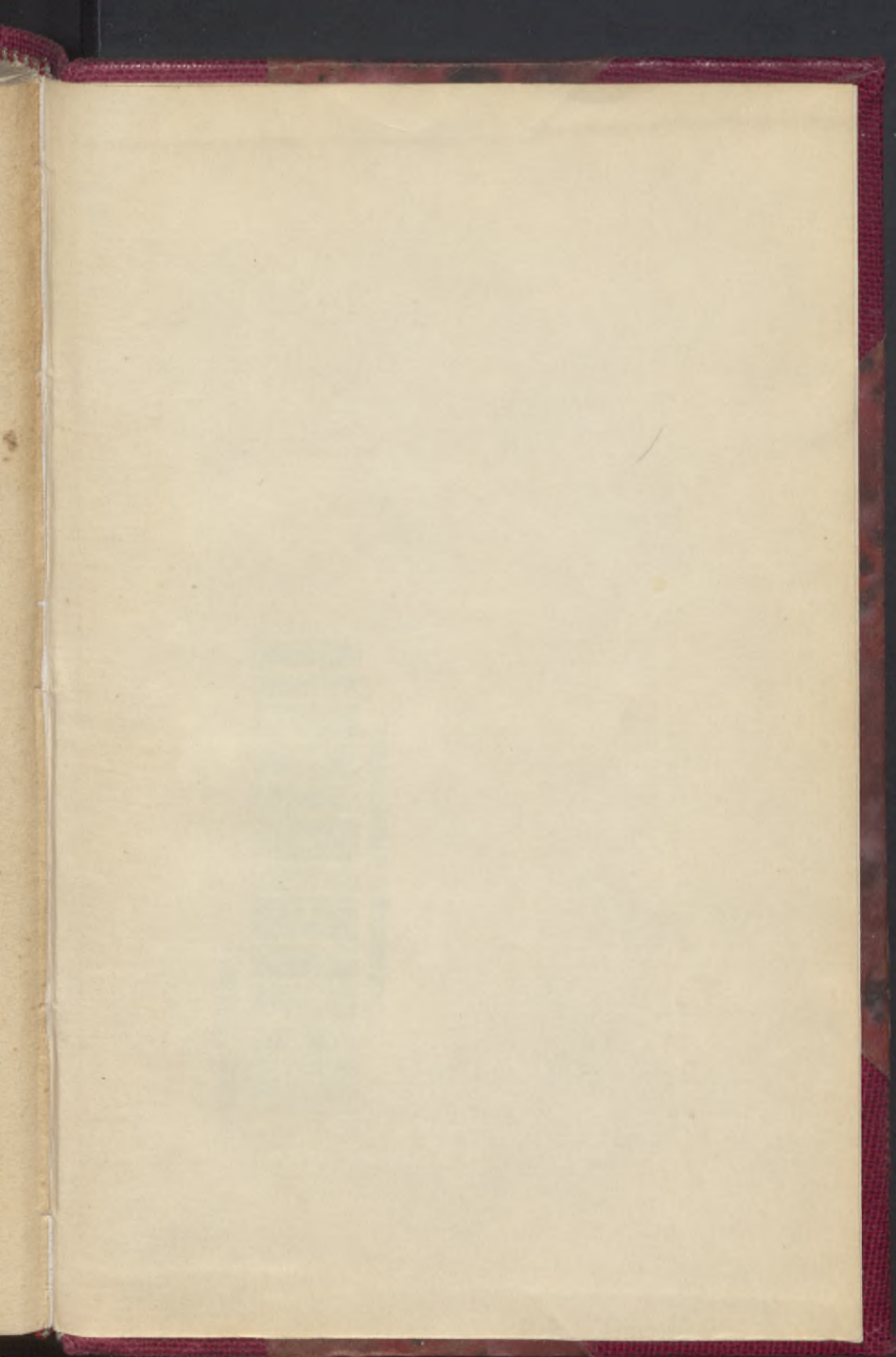
Början göres med

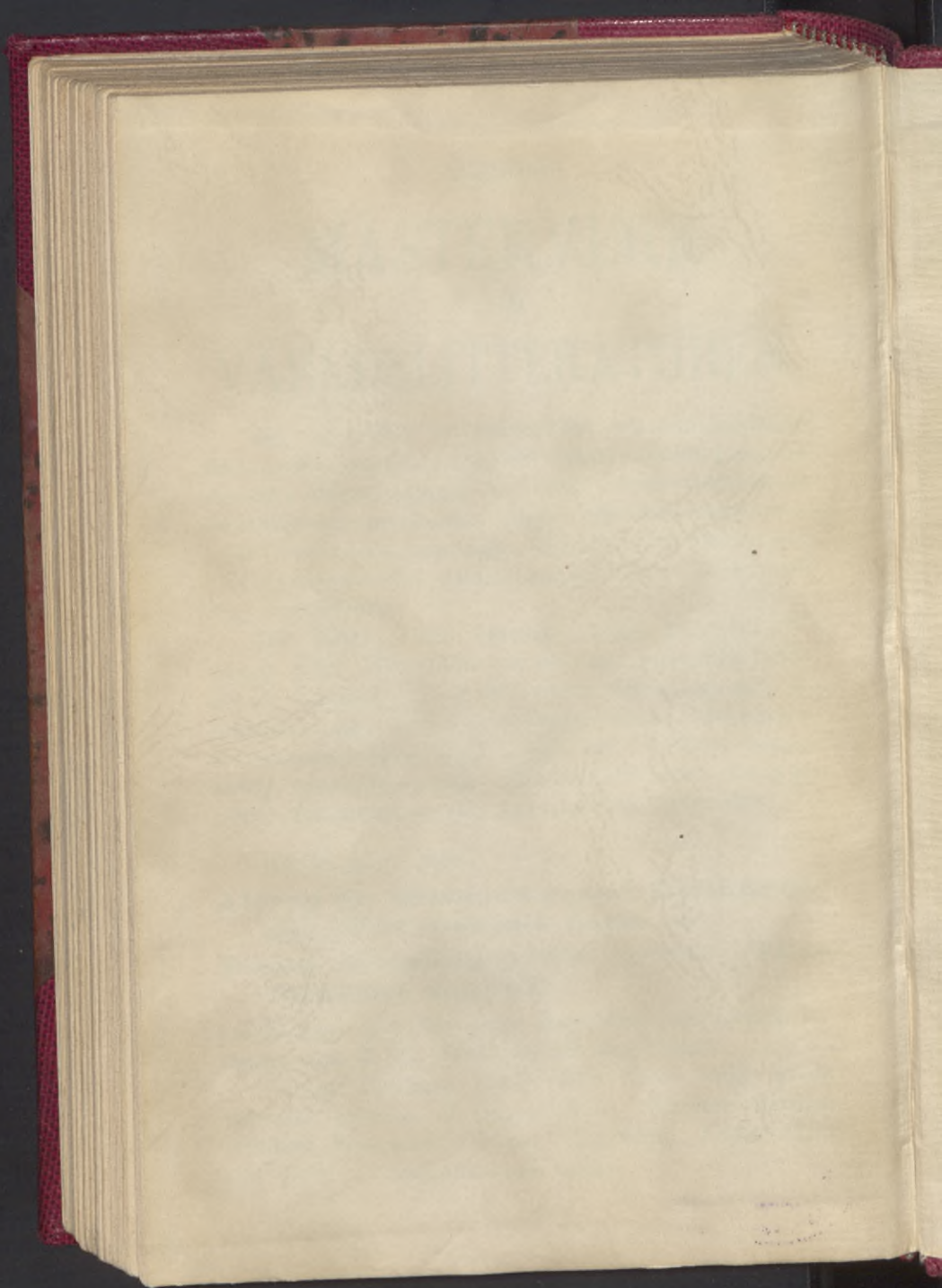
Alfred de Musset's gripande »**Bekännelser af ett seklets barn**» och

Sören Kierkegaard's spirituella »**Förförarens dagbok**»

två böcker, som den dag i dag läsas med samma intresse, som då de första gången sågo dagen.

Vinner företaget bifall skola dessa följas af de yppersta arbeten af *George Sand*, *Mérimée*, *Feuillet*, *Flaubert*, *Goncourt*, *Dickens*, *Thackeray*, *Edgar Allan Poe*, *E. T. A. Hoffmann* och andra.

6000303582

Göteborgs Universitet

